

ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

1. ΕΝΤΑΞΗ ΕΡΓΟΥ

1.1 Γενικά

1.1.1 Φορείς Χρηματοδότησης

Φορείς χρηματοδότησης σύμφωνα με το Ελληνικό δίκαιο είναι:

- Τα Υπουργεία, τα οποία είναι αρμόδια να προτείνουν την εγγραφή έργων στις Συλλογικές Αποφάσεις Έργων (ΣΑΕ).
- Οι Περιφέρειες, οι οποίες είναι αρμόδιες να προτείνουν την εγγραφή έργων στις Συλλογικές Αποφάσεις Έργων Περιφέρειας (ΣΑΕΠ).
- Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, οι οποίες είναι αρμόδιες να προτείνουν την εγγραφή έργων στις Συλλογικές Αποφάσεις Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (ΣΑΝΑ).

Συλλογική Απόφαση είναι το έγγραφο που υπογράφεται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, μετά από πρόταση του αρμόδιου Υπουργού ή Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας ή Νομάρχη και δίνει το δικαίωμα ανάληψης οικονομικής υποχρέωσης σε βάρος του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).

1.1.2 Αρμόδιες Υπηρεσίες

Αρμόδια Υπηρεσία για το ΠΔΕ είναι η Υπηρεσία του Υπ. Οικονομίας και Οικονομικών, η οποία είναι υπεύθυνη για την έκδοση και προώθηση των Συλλογικών Αποφάσεων στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών για υπογραφή.

Γενικό Λογιστήριο του Κράτους είναι η Υπηρεσία του Υπ. Οικονομίας και Οικονομικών, η οποία παρακολουθεί και ελέγχει την εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού και πραγματοποιεί τις λογιστικές πράξεις.

Τράπεζα της Ελλάδος είναι η τράπεζα, μέσω της οποίας κινούνται τα έσοδα και εκτελούνται οι πληρωμές σε βάρος του ΠΔΕ.

1.2 Διαδικασία Χρηματοδότησης

Η διαδικασία για τη χρηματοδότηση ενός έργου περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

1.2.1 Εγγραφή του Έργου στο ΠΔΕ

Για την εγγραφή του έργου στο ΠΔΕ ακολουθούνται τα εξής βήματα:

- (1) Σε περίπτωση που το έργο συγχρηματοδοτείται από Διαρθρωτικό(ά) Ταμείο(α) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η διαδικασία ροής χρηματοδότησης ξεκινάει μετά την έκδοση της Απόφασης Ένταξης του Έργου στο σχετικό Πρόγραμμα. Σε αυτή την περίπτωση η υποβολή αιτήματος για χρηματοδότηση ενός έργου από το ΠΔΕ προϋποθέτει την ένταξη του έργου στο υπόψη Πρόγραμμα.
- (2) Η Απόφαση Ένταξης στο Πρόγραμμα εκδίδεται από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή, απευθύνεται στον Τελικό Δικαιούχο και κοινοποιείται στο Φορέα Χρηματοδότησης (Υπουργείο, Περιφέρεια ή Νομαρχία), ο οποίος με βάση την απόφαση αυτή αναλαμβάνει τη χρηματοδότηση του έργου.

Διαχειριστική Αρχή είναι η εθνική, περιφερειακή ή τοπική αρχή ή φορέας δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που ορίζεται από το κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να διαχειρίζεται την αποτελεσματική και κανονική εφαρμογή του Προγράμματος.

Τελικός Δικαιούχος είναι ο φορέας ή/και η επιχείρηση του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα που είναι αρμόδια για την εκτέλεση των έργων.

- (3) Ο Τελικός Δικαιούχος, με βάση τα χρηματοδοτικά στοιχεία που εγκρίθηκαν από τη Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος (προϋπολογισμός και ετήσια κατανομή του), προτείνει στο Φορέα Χρηματοδότησης την εγγραφή του έργου στο ΠΔΕ, στην αντίστοιχη Συλλογική Απόφαση της αρμοδιότητάς του.
- (4) Ο Φορέας Χρηματοδότησης, αφού συγκεντρώσει τα έργα που προβλέπονται από τον ετήσιο προγραμματισμό του (ή το μεγαλύτερο μέρος από αυτά) και τα στοιχεία που οι επιμέρους Τελικοί Δικαιούχοι προτείνουν,

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

εφ' όσον δεν είναι διαφορετικά από αυτά που η αρμόδια Διαχειριστική Αρχή ενέκρινε, τα προτείνει στο Υπ. Οικονομίας και Οικονομικών για την έκδοση της αντίστοιχης Συλλογικής Απόφασης (ΣΑΕ, ΣΑΕΠ ή ΣΑΝΑ).

- (5) Το Υπ. Οικονομίας και Οικονομικών μετά την υποβολή της πρότασης από το Φορέα Χρηματοδότησης (δηλ. το αρμόδιο Υπουργείο, Περιφέρεια ή Νομαρχία) και τη σύμφωνη γνώμη της Αρχής Πληρωμής, εκδίδει τη Συλλογική Απόφαση.
- (6) Η Συλλογική Απόφαση κοινοποιείται στο Φορέα Χρηματοδότησης, στον Τελικό Δικαιούχο, στις Διαχειριστικές Αρχές, έργα αρμοδιότητας των οποίων περιλαμβάνονται στην απόφαση, στην Αρχή Πληρωμής του ΚΠΣ, στο Υπουργείο Οικονομικών και στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Κατά την εγγραφή του έργου στο ΠΔΕ εμφανίζονται τα ακόλουθα στοιχεία:

- Η επωνυμία του Τελικού Δικαιούχου που είναι υπεύθυνος για την εκτέλεση του έργου.
- Ο τίτλος του έργου, όπως αυτός αναφέρεται στην Απόφαση Ένταξης στο Πρόγραμμα.
- Ο εγκριθείς από τη Διαχειριστική Αρχή προϋπολογισμός κατά την ένταξη του έργου στο Πρόγραμμα, ο οποίος περιλαμβάνει την Κοινοτική Συμμετοχή (Διαρθρωτικό Ταμείο), την Εθνική Δημόσια Δαπάνη και την τυχόν ιδιωτική συμμετοχή.
- Η ετήσια κατανομή του ως άνω προϋπολογισμού.
- Ο τίτλος του Προγράμματος, στο οποίο έχει ενταχθεί το έργο.
- Ο χαρακτηρισμός του τρόπου χρηματοδότησης του έργου (άμεση ή έμμεση πληρωμή με βάση το άρθρο 11 του Ν. 2860/2000).

1.2.2 Διάθεση Χρηματοδότησης στον Τελικό Δικαιούχο

1.2.2.1 Άμεσες Πληρωμές

- (1) Ο Τελικός Δικαιούχος, σύμφωνα με τις απαιτήσεις που έχουν τεθεί στο πλαίσιο ένταξης του έργου στο Πρόγραμμα, υποβάλλει αίτημα διάθεσης χρηματοδότησης στο Φορέα Χρηματοδότησης του έργου.
- (2) Το αίτημα διάθεσης χρηματοδότησης του Τελικού Δικαιούχου, για να γίνει αποδεκτό από το Φορέα Χρηματοδότησης, θα πρέπει να έχει τη σύμφωνη γνώμη της Διαχειριστικής Αρχής.
- (3) Στη συνέχεια ο Φορέας Χρηματοδότησης υποβάλλει στο Υπ. Οικονομίας και Οικονομικών Αίτημα Διάθεσης Χρηματοδότησης της Συλλογικής Απόφασης.
- (4) Το Υπ. Οικονομίας και Οικονομικών, με βάση το αίτημα και το διαθέσιμο όριο πληρωμών, εκδίδει Απόφαση Διάθεσης Χρηματοδότησης με τη Συλλογική Απόφαση, η οποία κοινοποιείται στον Τελικό Δικαιούχο, στο Φορέα Χρηματοδότησης, στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, στην Τράπεζα της Ελλάδος και στη Διαχειριστική Αρχή.
- (5) Με βάση τη συνολική πίστωση που διατίθεται στη Συλλογική Απόφαση, ο Φορέας Χρηματοδότησης, έχοντας υπόψη τα αιτήματα που έχουν υποβληθεί, κατανέμει με εντολή του προς το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και την Τράπεζα της Ελλάδος τις χορηγηθείσες πιστώσεις ανά έργο. Η Απόφαση Διάθεσης απαιτεί την σύμφωνη γνώμη της Διαχειριστικής Αρχής, στο βαθμό που υπάρχει διαφοροποίηση από το αίτημα.
- (6) Με την κατανομή των πιστώσεων ανά έργο, ο Τελικός Δικαιούχος μπορεί να προχωρήσει σε χρεώσεις του λογαριασμού του έργου (του κωδικού της Συλλογικής Απόφασης του έργου) εκδίδοντας επιταγές προς τους αναδόχους (Τελικούς Αποδέκτες) του έργου. Οι πληρωμές προς τους αναδόχους βαρύνουν άμεσα το λογαριασμό (τον κωδικό) Συλλογικής Απόφασης του έργου.

1.2.2.2 Έμμεσες Πληρωμές

Στις περιπτώσεις των έμμεσων πληρωμών οι διαδικασίες μέχρι και την κατανομή της χρηματοδότησης στον κωδικό ΣΑ του έργου είναι όμοια με αυτήν των άμεσων πληρωμών [βήματα (1) έως (5) ανωτέρω].

Η διαφοροποίηση στις έμμεσες πληρωμές συνίσταται στο ότι από τον κωδικό Συλλογικής Απόφασης του έργου δεν πληρώνονται άμεσα οι ανάδοχοι, αλλά τα κονδύλια μεταφέρονται σε λογαριασμό του Τελικού Δικαιούχου (περιπτώσεις Νομικών Προσώπων ή ειδικών λογαριασμών), μέσω του οποίου πραγματοποιούνται οι πληρωμές του έργου.

Στην περίπτωση αυτή, δίδεται εντολή μεταφοράς από το Φορέα Χρηματοδότησης στο λογαριασμό του Νομικού Προσώπου, προκειμένου να πραγματοποιήσει πληρωμές. Η μεταφορά των ποσών γίνεται υπό μορφή άμεσης επιχορήγησης ή αύξησης μετοχικού κεφαλαίου (Ανώνυμες Εταιρείες του Ελληνικού Δημοσίου).

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

Ο Τελικός Δικαιούχος εκτελεί την παραλαβή των αγαθών και υπηρεσιών (εκτέλεση του έργου) και προχωρεί στις πληρωμές των αναδόχων του έργου. Πραγματοποιώντας τις πληρωμές από λογαριασμό που ελέγχει, ο Τελικός Δικαιούχος είναι υποχρεωμένος να παρέχει στοιχεία κίνησης του λογαριασμού στη Διαχειριστική Αρχή και στην Αρχή Πληρωμής.

1.2.3 Παροχή Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών

Ο Τελικός Δικαιούχος πραγματοποιεί τις δαπάνες σε βάρος του λογαριασμού του έργου και στις δύο ως άνω περιπτώσεις (άμεσες ή έμμεσες πληρωμές) και ενημερώνει τη Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος μέσω των Μηνιαίων Δελτίων Δήλωσης Δαπανών και των Τριμηνιαίων Δελτίων Παρακολούθησης, στα οποία περιλαμβάνεται και το φυσικό αντικείμενο του έργου που εκτελέστηκε, καθώς και τα παραδοθέντα αγαθά και υπηρεσίες.

Η Διαχειριστική Αρχή ελέγχει τα στοιχεία και τα καταχωρεί στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ), στο οποίο καταχωρούνται από τη Διαχειριστική Αρχή και τα έσοδα, τα οποία προκύπτουν από το έργο και συνεπεία της εκτέλεσής του. Τα στοιχεία των τόκων που δημιουργούνται σε επίπεδο Τελικών Δικαιούχων, παρακολουθούνται και καταχωρούνται από την Αρχή Πληρωμής στο ΟΠΣ. Επίσης η Αρχή Πληρωμής παρακολουθεί και καταχωρεί στο ΟΠΣ την εξέλιξη των αχρεωστήτως καταβληθέντων, με βάση τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί.

Η Αρχή Πληρωμής τρεις φορές το χρόνο, προκειμένου να συντάξει μέσω του ΟΠΣ την αίτηση-βεβαίωση και πιστοποίηση, την οποία υποβάλλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κάνει τις ακόλουθες ενέργειες:

- διασταυρώνει τα στοιχεία των πληρωμών που έχει καταχωρήσει η Διαχειριστική Αρχή:
  - με τα στοιχεία πληρωμών του ΠΔΕ και
  - με άλλα στοιχεία από τράπεζες (έμμεσες πληρωμές) και
- διεξάγει τους αναγκαίους ελέγχους προκειμένου να βεβαιωθεί:
  - για την ορθότητα των επιμέρους στοιχείων που απαιτείται να επιβεβαιώσει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και
  - για την πραγματοποίηση των διορθώσεων και των προσαρμογών που έχουν ζητηθεί από τις Διαχειριστικές Αρχές.

1.2.4 Είσπραξη και Απόδοση Κοινοτικής Συμμετοχής

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παραλαμβάνοντας τις αιτήσεις-βεβαιώσεις και πιστοποιήσεις από την Αρχή Πληρωμής και ακολουθώντας τις εσωτερικές της διαδικασίες, ανταποκρίνεται εντός δύο μηνών (κατά κανόνα), καταθέτοντας την αιτηθείσα συμμετοχή της στην Τράπεζα της Ελλάδος, στους ειδικούς λογαριασμούς που έχει ανοίξει για το σκοπό αυτό η Αρχή Πληρωμής.

Η Αρχή Πληρωμής μεταφέρει, μέσω του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, την εισπραχθείσα κοινοτική συμμετοχή στα έσοδα του ΠΔΕ υπέρ των Προγραμμάτων, για τα οποία εισπράχθηκαν.

Στις δαπάνες (διαθέσιμες ετήσιες πιστώσεις) του ΠΔΕ, μέσω των Συλλογικών Αποφάσεων (ΣΑΕ, ΣΑΕΠ ή ΣΑΝΑ), όπως προηγουμένως αναλύθηκε, έχουν καταγραφεί η Κοινοτική Συμμετοχή και η Εθνική Δημόσια Δαπάνη που χορηγείται στους Τελικούς Δικαιούχους, με τις διαδικασίες των άμεσων και έμμεσων πληρωμών.

Τα στοιχεία των εισροών καταχωρούνται στο ΟΠΣ και ενημερώνεται η Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος.

2. ΕΦΑΡΜΟΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ

2.1 Στόχοι των Κοινοτικών Οδηγιών

Για την εξειδίκευση και την εφαρμογή των γενικών αρχών της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ), η Κοινότητα έχει εκπονήσει ένα πλήρες σύστημα οδηγιών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η διαφάνεια των δημοπρατήσεων στο σύνολο του τομέα των δημοσίων συμβάσεων. Στόχος των οδηγιών αυτών δεν είναι η εναρμόνιση όλων των εθνικών διατάξεων που ισχύουν στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, αλλά ο συντονισμός των διαδικασιών, οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται από κάθε κράτος – μέλος για την ανάθεση των συμβάσεων, η αξία των οποίων φθάνει ή υπερβαίνει ένα ορισμένο κατώτατο όριο, με την καθιέρωση ορισμένων ελαχίστων κοινών δεοντολογικών κανόνων. Οι κοινοτικές οδηγίες, μέχρι στιγμής, έχουν κυρίως ως αντικείμενο ρύθμισης τη διαδικασία ανάθεσης ενός δημοσίου έργου, ελάχιστα δε ή και καθόλου ασχολούνται με το δίκαιο που διέπει την κατασκευή ενός δημοσίου έργου και των συμβατικών σχέσεων που γεννώνται μεταξύ του αναδόχου και του κυρίου του έργου.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

Κύριος στόχος των κοινοτικών οδηγιών είναι η διασφάλιση ίσων όρων συμμετοχής στους διαγωνισμούς για όλες τις εργοληπτικές επιχειρήσεις που προέρχονται από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να αποφεύγονται οι περιπτώσεις εύνοιας προς τις κατά περίπτωση εγχώριες εργοληπτικές επιχειρήσεις. Ο στόχος αυτός αναμένεται να επιτευχθεί με ενέργειες όπως:

- (1) Οργάνωση μιας επαρκούς κοινοτικής δημοσιότητας με στόχο την ανάπτυξη ενός πραγματικού ανταγωνισμού. Αυτό συνεπάγεται υποχρεωτική δημοσίευση των προκηρύξεων των δημοσίων συμβάσεων, εντός ελαχίστων προθεσμιών, στην Επίσημη Εφημερίδα των Κοινοτήτων και ένταξή τους στο σύστημα απευθείας σύνδεσης με την ηλεκτρονική βάση δεδομένων δημοπρασιών (TED).
- (2) Απαγόρευση χρησιμοποίησης τεχνικών προδιαγραφών που μπορεί να οδηγήσουν σε δυσμενείς διακρίσεις.
- (3) Εφαρμογή αντικειμενικών κριτηρίων για τη συμμετοχή και ανάθεση των συμβάσεων. Η ενέργεια αυτή υλοποιείται με:
  - την επιβολή τριών κατηγοριών διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων (ανοικτή διαδικασία, κλειστή διαδικασία και παραχώρηση), καθώς επίσης και την αυστηρή απαρίθμηση των κατ' εξαίρεση περιπτώσεων, στις οποίες οι αναθέτουσες αρχές (κρατικές υπηρεσίες, ΟΤΑ, οργανισμοί και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου), μπορούν να παρεκκλίνουν από τις διαδικασίες αυτές, εφαρμόζοντας τη διαδικασία με διαπραγμάτευση.
  - τον προσδιορισμό των κριτηρίων ποιοτικής επιλογής που οι αναθέτουσες αρχές οφείλουν να τηρούν για την επιλογή των υποψηφίων και αυτών που υποβάλλουν προσφορές.
  - τη χρησιμοποίηση του κριτηρίου της χαμηλότερης προσφοράς ή της πιο συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς για την ανάθεση των συμβάσεων.
- (4) Οργάνωση μιας διαδικασίας ελέγχου της εφαρμογής των οδηγιών, η οποία συνίσταται σε ένα σύστημα εποπτείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ενδεχομένως καταγγελία από πλευράς οποιασδήποτε επιχειρήσης, που θεωρεί ότι έγινε διάκριση σε βάρος της, ακόμη και δυνατότητας προσφυγής στα εθνικά ή κοινοτικά δικαστήρια.

2.2 Πεδίο Εφαρμογής

2.2.1 Γενικά

Οι κοινοτικές οδηγίες 92/50/ΕΟΚ, 93/36/ΕΟΚ, 93/37/ΕΟΚ, 93/38/ΕΟΚ, 97/52/ΕΚ και 98/4/ΕΚ εφαρμόζονται στις δημόσιες συμβάσεις, η αξία των οποίων, υπολογιζόμενη χωρίς το ΦΠΑ, είναι ίση ή μεγαλύτερη από ένα κατώτερο όριο (κατά κανόνα € 5.000.000 για έργα και € 200.000 για υπηρεσίες και προμήθειες). Για τον υπολογισμό της αξίας ενός έργου προσμετρώνται και η προϋπολογιζόμενη αξία των υλικών που είναι αναγκαία για την εκτέλεσή του, ακόμη και εκείνων που διατίθενται στον ανάδοχο από την ίδια την Αναθέτουσα Αρχή.

Για τον υπολογισμό της αξίας μιας δημόσιας σύμβασης πρέπει να τηρούνται ορισμένες αρχές:

- Εάν ένα έργο / υπηρεσία / προμήθεια κατανέμεται σε περισσότερα μέρη, καθένα από τα οποία αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης σύμβασης, για να καθορισθεί εάν συμπληρώνεται το κατώτερο όριο πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψη η συνολική αξία αυτών των μερών. Στην περίπτωση αυτή, οι οδηγίες εφαρμόζονται σε καθένα από τα μέρη. Δηλαδή, εάν η συνολική εκτιμώμενη αξία όλων των μερών ξεπερνά το αντίστοιχο κατώφλι, οι αναθέτουσες αρχές είναι υποχρεωμένες να τηρήσουν τις διατάξεις των σχετικών οδηγιών για κάθε σύμβαση χωριστά.
- Κανένα έργο / υπηρεσία / προμήθεια δεν μπορεί να χωρισθεί σε μέρη, με σκοπό την αποφυγή της εφαρμογής των σχετικών οδηγιών.

Συμπερασματικά, οι οδηγίες δεν απαγορεύουν το διαχωρισμό ενός έργου / υπηρεσίας / προμήθειας σε τμήματα. Αυτό που δεν επιτρέπουν, είναι ο διαχωρισμός αυτός να γίνεται με σκοπό την αποφυγή της εφαρμογής των υπόψη οδηγιών.

2.2.2 Οδηγία 93/37/ΕΟΚ «Περί συντονισμού των διαδικασιών για τη σύναψη συμβάσεων δημοσίων έργων»

Ειδικότερα όσον αφορά στην οδηγία 93/37/ΕΟΚ, οι συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της, είναι οι ακόλουθες:

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

2.2.2.1 Συμβάσεις Δημοσίων Έργων

Κατά κανόνα, εάν η συνολική εκτιμώμενη αξία όλων των μερών, στα οποία κατανέμεται ένα έργο (κατασκευή, μελέτη – κατασκευή), ξεπερνά το κατώτερο όριο των € 5.000.000 (χωρίς ΦΠΑ) οι αναθέτουσες αρχές είναι υποχρεωμένες να τηρήσουν τις διατάξεις της οδηγίας για κάθε σύμβαση χωριστά.

Η οδηγία όμως θέτει μία εξαίρεση. Δίνει το δικαίωμα στην Αναθέτουσα Αρχή να μην εφαρμόζει τις διατάξεις της οδηγίας στα μέρη ενός έργου, η αξία των οποίων είναι κατώτερη από € 1.000.000 (υπολογιζόμενη πάντα χωρίς το ΦΠΑ) και συγχρόνως δεν υπερβαίνει το 20% της συνολικής αξίας όλου του έργου.

2.2.2.2 Επιδοτούμενες Συμβάσεις Έργων

Στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας εμπίπτουν και οι συμβάσεις έργων που επιχορηγούνται από το κράτος άμεσα σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50% της συνολικής αξίας τους. Οι αναθέτουσες αρχές των συμβάσεων αυτών μπορεί να ανταποκρίνονται ή όχι στην έννοια της Αναθέτουσας Αρχής που δίνει η οδηγία (κρατικές υπηρεσίες, ΟΤΑ, οργανισμοί και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου) ενώ μπορεί να είναι ακόμη και ιδιωτικοί φορείς.

Στην περίπτωση αυτή τα κράτη - μέλη οφείλουν να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα, ώστε οι αναθέτουσες αρχές που επιδοτούν άμεσα με ποσοστό μεγαλύτερο του 50% μία σύμβαση για έργα υποδομής, να τηρούν ή να επιβάλλουν την τήρηση των διατάξεων της οδηγίας στους φορείς που αναθέτουν τη σύμβαση και οι οποίοι μπορεί να ανήκουν και στον ιδιωτικό τομέα.

Εντούτοις η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνο στις συμβάσεις που αφορούν στις οικοδομικές εργασίες και «έργα πολιτικού μηχανικού», που περιλαμβάνονται στην ομάδα 502 της κλάσης 50 της Γενικής Ονοματολογίας των Οικονομικών Δραστηριοτήτων στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (NACE), καθώς επίσης και στις συμβάσεις που αφορούν οικοδομικές εργασίες για νοσοκομεία, αθλητικές εγκαταστάσεις, εγκαταστάσεις αναψυχής καισχολής, σχολικά και πανεπιστημιακά κτίρια που χρησιμοποιούνται για διοικητικούς σκοπούς.

2.2.2.3 Συμβάσεις Παραχώρησης Δημοσίων Έργων

Μία άλλη περίπτωση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας είναι οι συμβάσεις παραχώρησης δημοσίων έργων.

Ως παράδειγμα αναφέρεται η ανάθεση κατασκευής ενός αυτοκινητοδρόμου ή λιμένα, με εργολαβικό αντάλλαγμα είτε μόνο την άδεια εκμετάλλευσης για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα του έργου αυτού από τον κατασκευαστή είτε την ως άνω άδεια εκμετάλλευσης και την ταυτόχρονη καταβολή κάποιας αμοιβής. Και στην περίπτωση των συμβάσεων αυτών τίθεται το όριο των € 5.000.000 (χωρίς ΦΠΑ) ως κατώφλι για την εφαρμογή της οδηγίας.

Εν τούτοις πρέπει να σημειωθεί ότι στις συμβάσεις παραχώρησης δεν εφαρμόζεται ολόκληρη η οδηγία αλλά μόνο ορισμένοι κανόνες δημοσιότητας.

2.2.2.4 Συμβάσεις Υπεργολαβίας στα Πλαίσια μιας Σύμβασης Παραχώρησης Δημοσίου Έργου

Οι ανάδοχοι παραχώρησης, μετά τη σύναψη της σύμβασης παραχώρησης δημοσίου έργου, μπορούν να συνάψουν συμβάσεις υπεργολαβίας με τρίτους. Αυτές οι νέες συμβάσεις υπεργολαβίας υπόκεινται στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Διακρίνονται σε δύο διαφορετικές περιπτώσεις:

- Εάν ο ανάδοχος σύμβασης παραχώρησης είναι μία Αναθέτουσα Αρχή κατά την έννοια της οδηγίας, τότε εφαρμόζεται σε όλες τις συμβάσεις έργων που πρόκειται να συνάψει με υπεργολαβία, το σύνολο των κανόνων της οδηγίας και όχι μόνο ορισμένοι κανόνες δημοσιότητας.
- Εάν ο ανάδοχος σύμβασης παραχώρησης δεν είναι Αναθέτουσα Αρχή με την έννοια της οδηγίας, οι συμβάσεις έργων που πρόκειται να συνάψει με τρίτους, υπόκεινται στο ίδιο απλούστερο καθεστώς με εκείνο που προβλέπεται για το στάδιο της σύναψης της σύμβασης παραχώρησης (δηλ. ορισμένοι κανόνες δημοσιότητας).

Ακόμη και αυτό το απλούστερο καθεστώς δεν είναι επιβεβλημένο, εάν ο ανάδοχος σύμβασης παραχώρησης συνάψει την εν λόγω σύμβαση με επιχείρηση που δεν θεωρείται τρίτος.

Δεν θεωρούνται τρίτοι, σύμφωνα με την οδηγία, οι επιχειρήσεις που συνέστησαν κοινοπραξία με μοναδικό σκοπό την επίτευξη της παραχώρησης, ή όταν πρόκειται για επιχείρηση που θεωρείται συνδεδεμένη επιχείρηση με τον ανάδοχο της παραχώρησης.

Ως **συνδεδεμένη επιχείρηση** θεωρείται κάθε επιχείρηση, στην οποία ο ανάδοχος παραχώρησης μπορεί να ασκήσει άμεσα ή έμμεσα κυρίαρχη επιρροή ή κάθε επιχείρηση, η οποία μπορεί να ασκήσει κυρίαρχη επιρροή στον ανάδοχο παραχώρησης, ή η οποία, όπως και ο ανάδοχος παραχώρησης, υπόκειται στην κυρίαρχη επιρροή μιας άλλης επιχείρησης λόγω ιδιοκτησίας, χρηματοδοτικής συμμετοχής ή των κανόνων που τη διέπουν.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

2.2.3 Δημόσιες Συμβάσεις Υπηρεσιών και Προμηθειών

Σχετικές με τις δημόσιες συμβάσεις που αφορούν σε υπηρεσίες και προμήθειες, είναι οι ακόλουθες οδηγίες (όπως και οι δύο τροποποιήθηκαν με την 97/52/ΕΚ «Περί τροποποίησης των οδηγιών 92/50/ΕΟΚ, 93/36/ΕΟΚ και 93/37/ΕΟΚ»):

- 92/50/ΕΟΚ «Περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων υπηρεσιών»
- 93/36/ΕΟΚ «Περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών»

2.2.4 Δημόσιες Συμβάσεις στους Τομείς Ύδατος, Ενέργειας, Μεταφορών και Τηλεπικοινωνιών

Στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 93/38/ΕΟΚ «Περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων στους τομείς ύδατος, ενέργειας, μεταφορών και τηλεπικοινωνιών» (όπως τροποποιήθηκε με την 98/4/ΕΚ «Περί τροποποίησης της οδηγίας 93/38/ΕΟΚ») εμπίπτουν οι δημόσιες συμβάσεις έργων / υπηρεσιών / προμηθειών που συνάπτονται από φορείς (δημόσιες αρχές ή δημόσιες επιχειρήσεις), οι οποίοι:

- διενεργούν χερσαίες, αεροπορικές, θαλάσσιες και ποτάμιες μεταφορές ή/και ασκούν τη δραστηριότητά τους στον τομέα των εγκαταστάσεων τερματικών σταθμών,
- ασχολούνται με την παραγωγή, τη μεταφορά και τη διανομή πόσιμου ύδατος,
- ασκούν τη δραστηριότητά τους στην παραγωγή, τη μεταφορά και τη διανομή ενέργειας (ηλεκτρικής, θερμότητας, καθώς και αερίων, υγρών ή στερεών καυσίμων) και τέλος
- ασκούν την δραστηριότητα τους στον τομέα των δημοσίων τηλεπικοινωνιών.

2.3 Ισχύς των Νομοθετημάτων

Το φαινόμενο των αλληπάλληλων μεταβολών στο νομοθετικό πλαίσιο της κατασκευής δημοσίων έργων, οι οποίες κατ' αρχήν αποσκοπούν στην επίλυση προβλημάτων και δυσλειτουργιών, οδηγεί ενίοτε σε περιπτώσεις όπου παρατηρούνται διαφορές ή/και αντιθέσεις στο περιεχόμενο δύο ή περισσότερων νομοθετημάτων, τα οποία ευρίσκονται σε ισχύ. Προς διευκόλυνση του εφαρμοστή του δικαίου κατασκευής δημοσίων έργων παρατίθεται στη συνέχεια η σειρά, με την οποία βαίνει η ισχύς των νομοθετημάτων:

- α. Σύνταγμα
- β. Νόμος, Νομοθετικό Διάταγμα
- γ. Προεδρικό Διάταγμα
- δ. Υπουργική Απόφαση
- ε. Εγκύκλιος
- στ. Έγγραφο

Κανένα νομοθέτημα κατώτερης τάξης δεν μπορεί να τροποποιήσει ή να έλθει σε αντίθεση ή να υπερισχύσει άλλου, ανωτέρας τάξης. Σε κάθε περίπτωση η σχετική κρίση διατυπώνεται από τα αρμόδια δικαστήρια.

Το Σύνταγμα και οι Νόμοι δεσμεύουν τα δικαστήρια, όχι όμως και οι Εγκύκλιοι, οι οποίες αποτελούν απλώς την άποψη της διοίκησης για τον τρόπο εφαρμογής του Νόμου.

Για έργα που συγχρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, το κοινοτικό δίκαιο υπερισχύει του αντίστοιχου εθνικού δικαίου.

3. ΑΝΑΘΕΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

3.1 Τρόποι Επιλογής Αναδόχου

Στην περίπτωση που ένα δημόσιο έργο κατασκευάζεται από ειδικευμένη εργοληπτική επιχείρηση, καθορίζονται (άρθρο 4, παρ. 2, Ν. 1418/84) οι ακόλουθοι τέσσερις (4) τρόποι επιλογής της επιχείρησης αυτής:

- (1) Ανοικτή δημοπρασία ή ανοικτή διαδικασία
- (2) Δημοπρασία με προεπιλογή ή κλειστή διαδικασία
- (3) Απευθείας ανάθεση ή διαδικασία με διαπραγμάτευση

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

(4) Πρόχειρος διαγωνισμός ή προφορική δημοπρασία

Στους ανωτέρω τρόπους επιλογής προστίθεται και ο θεσμός της σύμβασης παραχώρησης δημοσίων έργων, ο οποίος αν και δεν συνιστά από συστηματικής άποψης ιδιαίτερο τρόπο επιλογής αναδόχου, ωστόσο περιέχει ιδιαιτερότητες, οι οποίες καθιστούν αναγκαία τη διάκρισή του από τους υπόλοιπους.

3.2 Ανοικτή Δημοπρασία

Ανοικτή δημοπρασία ή «ανοικτή διαδικασία», κατά την κοινοτική ορολογία, είναι η διαδικασία εκείνη, κατά την οποία κατ' αρχήν κάθε εργοληπτική επιχείρηση δικαιούται να υποβάλει προσφορά για την κατασκευή του υπό ανάθεση έργου, υπό τον όρο ότι πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στη διακήρυξη δημοπρασίας.

3.2.1 Διακήρυξη Δημοπρασίας

3.2.1.1 Γενικά

Η διακήρυξη δημοπρασίας αποτελεί την πρώτη προπαρασκευαστική πράξη της σύνθετης διοικητικής ενέργειας, την οποία συνιστά η όλη διαδικασία ανάθεσης από μέρους της διοίκησης της κατασκευής ενός δημοσίου έργου και η οποία ολοκληρώνεται με την κατακύρωση του έργου στον ανάδοχο. Η ανοικτή δημοπρασία διενεργείται με βάση τη διακήρυξη, η οποία πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία που αφορούν στο διαγωνισμό και τα οποία πρέπει να γνωρίζουν όλοι οι διαγωνιζόμενοι.

3.2.1.2 Ελάχιστο Περιεχόμενο της Διακήρυξης Δημοπρασίας

Η διακήρυξη δημοπρασίας οφείλει (άρθρο 4, παρ. 3, ΠΔ 609/85) να περιέχει, επί ποινή ακυρότητας του όλου διαγωνισμού, τα ακόλουθα ελάχιστα στοιχεία:

- (1) Τον τίτλο της αρχής που εκδίδει τη διακήρυξη.
- (2) Το σύστημα υποβολής προσφοράς με αναφορά στις διατάξεις που εφαρμόζονται για τη διεξαγωγή της δημοπρασίας.
- (3) Τον τίτλο του έργου, τα κύρια χαρακτηριστικά του και τον προϋπολογισμό του, όπως και αν περιλαμβάνεται τυχόν εκπόνηση μελέτης.
- (4) Την ημερομηνία διεξαγωγής της δημοπρασίας, τις έδρες των Υπηρεσιών, στις οποίες θα γίνει η παραλαβή των προσφορών από τις επιτροπές διαγωνισμού, την ώρα λήξης παραλαβής των προσφορών και τις ενέργειες της καθημίας επιτροπής σε περίπτωση που η παραλαβή των προσφορών γίνεται σε περισσότερες έδρες Υπηρεσιών, όπως και τον τρόπο και το χρόνο ανοίγματος των προσφορών στην περίπτωση αυτή. Επισημαίνεται ότι πλέον, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 4 του Ν. 1418/84, όπως αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 5 του Ν. 2940/01, οι δημοπρασίες των δημοσίων έργων διεξάγονται κατά ημέρα Τετάρτη και ώρα 11 π.μ. Αν για οποιονδήποτε λόγο δεν διενεργηθεί η δημοπρασία την ημέρα αυτή, διενεργείται σε άλλη ημέρα Τετάρτη την ίδια ώρα. Ο όρος «δημοπρασία» αφορά όλες τις φάσεις των διαγωνισμών, κατά τις οποίες κατατίθενται δικαιολογητικά.
- (5) Τις εργοληπτικές επιχειρήσεις που γίνονται δεκτές για υποβολή προσφοράς, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις και τα τυχόν πρόσθετα απαιτούμενα προσόντα και προϋποθέσεις.
- (6) Τις απαιτούμενες εγγυήσεις συμμετοχής και προς ποιόν πρέπει να παρέχεται η εγγύηση.
- (7) Τα τυχόν απαιτούμενα πρόσθετα δικαιολογητικά, όπως δηλώσεις, αναλύσεις, παρατηρήσεις κτλ.
- (8) Τον κατάλογο των συμβατικών τευχών και σχεδίων, τη σειρά ισχύος τους και πού βρίσκονται διαθέσιμα για τους ενδιαφερομένους. Τα συμβατικά τεύχη, μαζί με τη διακήρυξη, αποτελούν τη βάση για την κατάρτιση της σύμβασης. Τα τεχνικά συμβατικά τεύχη είναι σχέδια και κείμενα που δίνουν την εικόνα του έργου που πρόκειται να κατασκευαστεί και των υποχρεώσεων που πρόκειται να αναλάβει ο ανάδοχος με τη σύμβαση (τεχνική περιγραφή, συγγραφές υποχρεώσεων κτλ.)
- (9) Σαφείς οδηγίες για τον τρόπο σύνταξης και υποβολής των προσφορών.
- (10) Το φορέα κατασκευής, πληροφορίες για τις πιστώσεις του έργου, για τους τυχόν ειδικούς όρους πληρωμής και για τις επιβαρύνσεις του εργολαβικού ανταλλάγματος για κρατήσεις υπέρ τρίτων κτλ.
- (11) Τα κριτήρια βαθμολογίας για ανάδειξη της βέλτιστης προσφοράς σε περίπτωση αξιολόγησης των προσφορών και τυχόν αμοιβή των αξιολογότερων μελετών.
- (12) Το χρόνο ισχύος των προσφορών, όπως προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις.
- (13) Την τυχόν αποδοχή εναλλακτικών προσφορών.
- (14) Την αρχή που θα εγκρίνει το αποτέλεσμα της δημοπρασίας.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

3.2.1.3 Δημοσιότητα της Διακήρυξης Δημοπρασίας

Η διακήρυξη δημοπρασίας υπόκειται σε διατυπώσεις δημοσιότητας, οι οποίες καθορίζονται από την ειδική περί δημοσίων έργων εθνική νομοθεσία. Πέραν όμως από τις διατυπώσεις δημοσιότητας που επιβάλλονται από το εθνικό δίκαιο, η κοινοτική νομοθεσία έχει επιβάλει και πρόσθετες διατυπώσεις δημοσιότητας για τα έργα εκείνα που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

Οι διατυπώσεις δημοσιότητας που επιβάλλονται από το εθνικό δίκαιο (άρθρο 4, παρ. 5, ΠΔ 609/85 (όπως τροποποιήθηκε με το μόνο άρθρο του ΠΔ 48/88 και το εδάφιο δ' του άρθρου 8 του Ν. 2741/99), έχουν ως εξής:

Περίληψη της διακήρυξης δημοσιεύεται δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη διεξαγωγή της ανοικτής δημοπρασίας στο Τεύχος Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως και σε δύο τουλάχιστον ημερήσιες εφημερίδες. Ειδικά αν πρόκειται για έργα νομαρχιακού επιπέδου, η τρίτη εφημερίδα στην οποία δημοσιεύεται η διακήρυξη πρέπει να είναι ημερήσια εφημερίδα της πρωτεύουσας του νομού, όπου θα εκτελεστούν τα έργα, εφόσον εκδίδονται στην πόλη αυτή ημερήσιες εφημερίδες.

Κατά παρέκκλιση από τα ανωτέρω, ισχύει άλλη προθεσμία δημοσίευσης της διακήρυξης και διαφοροποιούνται οι σχετικές διατυπώσεις δημοσιότητας στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- (1) Όταν στη διακήρυξη καθορίζεται ένα από τα ακόλουθα τρία (3) συστήματα υποβολής προσφοράς, η προθεσμία για τη δημοσίευση είναι σαράντα (40) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη διεξαγωγή της δημοπρασίας:
  - i. Προσφορά που περιλαμβάνει μελέτη και κατασκευή με κατ' αποκοπή εργολαβικό αντάλλαγμα για το έργο ολόκληρο ή κατά τμήματα.
  - ii. Προσφορά για την αξιοποίηση ακινήτων του εργοδότη με το σύστημα της αντιπαροχής ποσοστών εξ αδιαιρέτου και αντιστοίχων διηρημένων ιδιοκτησιών.
  - iii. Προσφορά που περιλαμβάνει τη μερική ή ολική αυτοχρηματοδότηση με αντάλλαγμα τη λειτουργία ή εκμετάλλευση του έργου ή άλλα τυχόν ανταλλάγματα έναντι της κατασκευής του έργου (άρθρο 4, παρ. 5, ΠΔ 609/85 σε συνδυασμό με άρθρο 4, παρ. 4, Ν. 1418/84, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1, παρ. 3, Ν. 2229/94).

Ο προφανής λόγος της μακρύτερης αυτής προθεσμίας είναι ότι κατά τα παραπάνω τρία συστήματα προσφοράς ο διαγωνιζόμενος οφείλει, πάντα στις περιπτώσεις (i) και (iii) και κατά κανόνα στην περίπτωση (ii), να περιλαμβάνει στην προσφορά του και τεχνική μελέτη κατασκευής του έργου, οπότε και εκρίθη ότι θα πρέπει να του παραχωρείται μεγαλύτερη προθεσμία, ώστε να διαθέτει την απαραίτητη χρονική άνεση για την εκπόνηση και της τεχνικής μελέτης.

- (2) Όταν επιβάλλονται μεγαλύτερα χρονικά όρια για τη δημοσίευση των περιλήψεων και πρόσθετοι όροι δημοσιότητας από διεθνείς υποχρεώσεις.
Κύρια εφαρμογή της περίπτωσης αυτή αποτελεί η κοινοτική νομοθεσία, η οποία διέπει ορισμένες κατηγορίες δημοσίων έργων.
- (3) Όταν πρόκειται για έργα που στις δημοπρασίες τους γίνονται δεκτές και επιχειρήσεις εγγεγραμμένες σε Νομαρχιακά Μητρώα, η δημοσίευση για τη δημοπρασία γίνεται τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες πριν από τη διεξαγωγή της σε μία ημερήσια εφημερίδα της πρωτεύουσας του νομού, αν εκδίδεται τέτοια εφημερίδα, και αν όχι, σε μία ημερήσια εφημερίδα της Αθήνας ή της Θεσσαλονίκης.
- (4) Όταν πρόκειται για επανάληψη δημοπρασίας και εφόσον η επανάληψη γίνεται πριν περάσουν τέσσερις (4) μήνες από την προηγούμενη δημοπρασία, οι αντίστοιχες προθεσμίες που ίσχυαν για το έργο, του οποίου η δημοπρασία επαναλαμβάνεται, μειώνονται στο μισό.
- (5) Όταν πρόκειται για έργα νομαρχιακού επιπέδου, πέραν των δημοσιεύσεων που έχουν προαναφερθεί, μπορεί με την έγκριση της διακήρυξης να προβλεφθεί η δημοσίευση της περίληψης και σε μία εβδομαδιαία εφημερίδα του νομού, όπου θα εκτελεστούν τα έργα, αν εκδίδεται στο νομό τέτοια εφημερίδα. Η τυχόν μη δημοσίευση της περίληψης της διακήρυξης στην εβδομαδιαία εφημερίδα ή η δημοσίευση αυτής εκτός των χρονικών ορίων που προβλέπονται παραπάνω, δεν επηρεάζει την κανονική διεξαγωγή της δημοπρασίας.

3.2.2 Ενδεικτική Προκήρυξη

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες εφαρμόζεται το ΠΔ 334/00 (βλ. άρθρο 11 του υπόψη ΠΔ), η διαδικασία πρόσκλησης για συμμετοχή σε ανοικτή δημοπρασία, ορίζει ότι η Αναθέτουσα Αρχή είναι υποχρεωμένη να αποστείλει προς δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ προκήρυξη (περίληψη της Διακήρυξης Δημοπρασίας), η οποία περιέχει όλα τα απαιτούμενα για το διαγωνισμό στοιχεία.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

Πέραν της παραπάνω προκήρυξης η Αναθέτουσα Αρχή μπορεί, χωρίς να είναι υποχρεωτικό, να αποστείλει και ενδεικτική προκήρυξη πριν από την αποστολή της κανονικής.

Η ενδεικτική προκήρυξη έχει ως στόχο τη γνωστοποίηση από πλευράς της Διοίκησης της πρόθεσής της να προβεί στην ανάθεση κάποιου δημοσίου έργου, καθώς και των κύριων χαρακτηριστικών του υπό ανάθεση έργου, ώστε οι τυχόν ενδιαφερόμενες εργοληπτικές επιχειρήσεις να έχουν το χρόνο να προετοιμαστούν κατάλληλα. Αποτελεί δηλαδή η ενδεικτική προκήρυξη μία προπαρασκευαστική διαδικασία πριν από την έναρξη της κύριας διαδικασίας ανάθεσης του έργου, η οποία από τη φύση της προσιδιάζει σε έργα σημαντικού αντικειμένου.

Η ενδεικτική προκήρυξη αποστέλλεται προς την Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το ταχύτερο δυνατόν μετά από την έγκριση του προγράμματος, στο οποίο εντάσσονται οι συμβάσεις έργων που οι αναθέτουσες αρχές προτίθενται να αναθέσουν.

Είναι σκόπιμο οι Αναθέτουσες Αρχές να αποστέλλουν την ενδεικτική προκήρυξη τουλάχιστον 52 ημέρες και το πολύ 12 μήνες πριν από την αποστολή της κανονικής, ώστε να μπορούν να κάνουν χρήση και του δικαιώματος μειωμένης προθεσμίας για τη διεξαγωγή του διαγωνισμού (βλ. άρθρο 14, παρ.2, ΠΔ 334/00).

Το αργότερο εντός δώδεκα (12) ημερών από την ημερομηνία αποστολής της στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η ενδεικτική προκήρυξη, με ευθύνη της Υπηρεσίας-παραλήπτη, δημοσιεύεται αναλυτικά και στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων δημοπρασιών (TED) στις επίσημες γλώσσες των κοινοτήτων, ενώ μόνο το κείμενο της Ελληνικής γλώσσας θεωρείται αυθεντικό (υπερισχύον).

Το περιεχόμενο της ενδεικτικής προκήρυξης, όπως και όλων των υπολοίπων προκηρύξεων για τα διάφορα συστήματα δημοπράτησης, έχει τυποποιηθεί από την ΕΕ και, από 1^η Μαΐου 2002, οι Αναθέτουσες Αρχές μπορούν να χρησιμοποιούν μόνο τα συγκεκριμένα έντυπα, τα οποία διατίθενται σε ηλεκτρονική μορφή στο δικτυακό τόπο simap.eu.int (βλ. Εγκ. Δ11δ/01/74/11/2002).

3.2.3 Προκήρυξη

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες εφαρμόζεται το ΠΔ 334/00 (βλ. άρθρο 11 του υπόψη ΠΔ), μετά την προαιρετική δημοσίευση της ενδεικτικής προκήρυξης ακολουθεί η δημοσίευση της προκήρυξης. Η κοινοτική νομοθεσία και το ΠΔ 334/00 χρησιμοποιούν τον όρο «προκήρυξη» αντί «διακήρυξη».

Για το περιεχόμενο της προκήρυξης ισχύουν τα αναγραφόμενα στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 3.2.2 ανωτέρω.

Μετά την κατά το ταχύτερο δυνατόν αποστολή της προκήρυξης από την Αναθέτουσα Αρχή προς την Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η υπόψη Υπηρεσία υποχρεούται, το αργότερο μέσα σε δώδεκα (12) ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της, να τη δημοσιεύσει αναλυτικά στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων δημοπρασιών (TED) στην Ελληνική γλώσσα. Μία σύνοψη των σημαντικότερων στοιχείων της προκήρυξης δημοσιεύεται και στις λοιπές επίσημες γλώσσες, ενώ μόνο το κείμενο στην Ελληνική γλώσσα θεωρείται αυθεντικό (υπερισχύον).

Καμία δημοσίευση δεν μπορεί να λάβει χώρα είτε στον Ελληνικό τύπο είτε στην Επίσημη Εφημερίδα των Κοινοτήτων πριν από την κατά τα άνω ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης. Επίσης, κατά τη δημοσίευση της προκήρυξης στον Ελληνικό τύπο, δεν επιτρέπεται να κοινοποιούνται στοιχεία άλλα από εκείνα που δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

3.2.4 Τεύχη Δημοπράτησης

3.2.4.1 Παροχή Τευχών Δημοπράτησης

Οι διαγωνιζόμενοι, έναντι ενός ποσού, με έγγραφη ή προφορική αίτησή τους (ορίζεται σχετικά στην προκήρυξη) και απευθυνόμενοι στη διεύθυνση που ορίζεται στην προκήρυξη, παραλαμβάνουν μια πλήρη σειρά τευχών του διαγωνισμού. Για το προαναφερόμενο ποσό η Αναθέτουσα Αρχή εκδίδει στον καταθέτοντα διαγωνιζόμενο ισόποση απόδειξη, το στέλεχος της οποίας παραμένει στην Αναθέτουσα Αρχή και αποτελεί απαραίτητο δικαιολογητικό συμμετοχής στη δημοπρασία. Σε περίπτωση συμμετοχής κοινοπραξίας εργοληπτικών επιχειρήσεων, δεν είναι απαραίτητο έκαστο μέλος αυτής να παραλάβει τα τεύχη δημοπράτησης, απαιτείται όμως να τα παραλάβει ένα τουλάχιστον μέλος της. Τυχόν επιπλέον αντίγραφα των τευχών κατά κανόνα αναπαράγονται με φροντίδα και δαπάνη των διαγωνιζομένων.

3.2.4.2 Σειρά Ισχύος Τευχών Δημοπράτησης

Στο ΠΔ 609/85 καθορίζονται ρητά μόνο τα ελάχιστα περιεχόμενα της διακήρυξης δημοπρασίας, ενώ ο αριθμός και η σειρά ισχύος των υπολοίπων τευχών δημοπράτησης μπορεί να ορίζεται κατά περίπτωση από την Αναθέτουσα Αρχή στην αντίστοιχη διακήρυξη.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

Τα τεύχη δημοπράτησης αλληλοσυμπληρώνονται, αλλά σε περίπτωση ασυμφωνίας μεταξύ των περιεχομένων σε αυτά όρων, η επικρατέστερη σειρά ισχύος των εν λόγω τευχών έχει ως εξής, εκτός εάν άλλως ορίζεται στη διακήρυξη (παρατίθεται κατωτέρω η προτεινόμενη με την παρούσα εργασία διάρθρωση των τευχών δημοπράτησης):

- α. Η Διακήρυξη Δημοπρασίας (ΔΔ)
- β. Το Τιμολόγιο Προσφοράς (ΤΠ)
- γ. Το Τιμολόγιο Μελέτης (ΤΜ)
- δ. Ο Προϋπολογισμός Προσφοράς (ΠΠ)
- ε. Η Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων (ΕΣΥ)
- στ. Η Γενική Συγγραφή Υποχρεώσεων (ΓΣΥ)
- ζ. Η Τεχνική Περιγραφή (ΤεΠε)
- η. Η Ειδική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων (ΕΤΣΥ) και η Γενική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων (ΓΤΣΥ)
- θ. Το εγκεκριμένο από την Υπηρεσία χρονοδιάγραμμα κατασκευής του έργου
- ι. Η τεχνική μελέτη κατασκευής του έργου (εγκεκριμένες από την Υπηρεσία οριστικές μελέτες, μελέτες εφαρμογής, καθώς και κατασκευαστικά σχέδια που συντάσσει ο Ανάδοχος)
- ια. Τα τυπικά σχέδια της Υπηρεσίας (εφόσον διατίθενται)
- ιβ. Ο Προϋπολογισμός Μελέτης (ΠΜ)
- ιγ. Οι αναλύσεις τιμών και τα αντίστοιχα περιγραφικά τιμολόγια που αναφέρονται στην Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων, για την περίπτωση σύνταξης πρωτοκόλλων κανονισμού τιμών μονάδος νέων εργασιών.

Ωστόσο σημειώνεται ότι με βάση το άρθρο 4 του ΠΔ 171/87 και μόνο για την περίπτωση που δεν γίνεται σχετική αναφορά στη διακήρυξη, ορίζεται η ακόλουθη σειρά ισχύος των συμβατικών τευχών:

- Διακήρυξη
- Τιμολόγιο
- Προϋπολογισμός
- Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων
- Γενική Συγγραφή Υποχρεώσεων
- Τεχνική Περιγραφή και σχέδια της μελέτης του έργου.

3.2.4.3 Περιεχόμενα Τευχών Δημοπράτησης

(1) Διακήρυξη Δημοπρασίας

Βλ. παρ. 3.2.1 έως 3.2.3 ανωτέρω.

(2) Γενική Συγγραφή Υποχρεώσεων

Η ΓΣΥ πρέπει να περιέχει όλα τα συμβατικά θέματα που είναι κοινά για όλες τις κατηγορίες των έργων, ώστε να πάψει η υπάρχουσα κακή πρακτική, σύμφωνα με την οποία επαναλαμβάνονται στην ΕΣΥ χωριστά όροι γενικής εφαρμογής για κάθε κατηγορία έργου. Γενικά, κατά τη σύνταξη της ΓΣΥ λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα:

- Οι σχέσεις των συμβαλλόμενων, όπως προδιαγράφονται από τη νομοθεσία περί κατασκευής δημόσιων έργων, συμπληρούμενη από τα πορίσματα της τέχνης και εμπειρίας, όπως έχουν καταγραφεί στις πρότυπες συμβάσεις κατασκευής έργων της FIDIC και εναρμονισμένη με τις αντίστοιχες προβλέψεις του εθνικού και κοινοτικού δικαίου,
- Η Γενική Συγγραφή Υποχρεώσεων (1974),
- Οι Ειδικές Συγγραφές Υποχρεώσεων Περιφερειακών έργων,
- Οι Ειδικές Συγγραφές Υποχρεώσεων Κεντρικών Υπηρεσιών,
- Οι υποχρεώσεις που ορίζονται για την αναθέτουσα Αρχή και τον Ανάδοχο από τις γενικές και ειδικές περί μισθώσεως έργου διατάξεις του Αστικού Κώδικα.

(3) Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων

Η ΕΣΥ πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

- Τυπικούς πρόσθετους όρους ανά κατηγορία έργου που τυχόν απαιτούνται, σε συμπλήρωση ή αντιδιαστολή των αντίστοιχων παραγράφων της ΓΣΥ,
- Ειδικούς όρους, οι οποίοι συμπληρώνονται σε επίπεδο συγκεκριμένου έργου, σύμφωνα με αναλυτικές οδηγίες και αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του τεύχους.

(4) Γενική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων

Η ΓΤΣΥ, κατ' αναλογία της ΓΣΥ, πρέπει να περιέχει όλη την αναγκαία τεχνική πληροφορία (υλικά, εργασίες, έλεγχοι κτλ.), διαρθρωμένη ανά διακριτές ομάδες εργασιών (τμήματα) με περαιτέρω εξειδίκευση σε επιμέρους άρθρα.

Κάθε άρθρο έχει κατά κανόνα την ακόλουθη δομή:

- Πεδίο εφαρμογής – Ορισμοί,
- Υλικά,
- Εκτέλεση εργασιών,
- Δοκιμές – Έλεγχοι,
- Επιμέτρηση και Πληρωμή,
- Εργασίες του τιμολογίου που προδιαγράφονται στο άρθρο.

Στα ανωτέρω εδάφια, για κάθε ομάδα εργασίας, πρέπει να γίνεται αναφορά στις σχετικές πρότυπες προδιαγραφές (ελληνικές και ξένες) και να αναγράφεται επιπλέον μόνο ό,τι συμπληρώνει ή/και αντιδιαστέλλει τις προδιαγραφές αυτές. Επίσης, στο εδάφιο «Εκτέλεση εργασιών» γίνεται ειδική αναφορά, εφόσον απαιτείται, σε ειδικό εξοπλισμό ή σε διαδικασία δοκιμαστικής εκτέλεσης περιορισμένου τμήματος μιας ειδικής εργασίας, πριν από την πλήρη εκτέλεσή της. Στο εδάφιο «Επιμέτρηση και Πληρωμή» καθορίζονται όλοι οι επιτρεπτοί εναλλακτικοί τρόποι επιμέτρησης και πληρωμής.

(5) Ειδική Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων

Η ΕΤΣΥ, κατ' αναλογία της ΕΣΥ, πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Τυπικούς πρόσθετους όρους ανά κατηγορία έργου και ομάδα εργασιών που τυχόν απαιτούνται, σε συμπλήρωση ή αντιδιαστολή των αντίστοιχων άρθρων της ΓΤΣΥ,
- Ειδικούς όρους, οι οποίοι συμπληρώνονται σε επίπεδο συγκεκριμένου έργου, σύμφωνα με αναλυτικές οδηγίες και αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του τεύχους.

(6) Περιγραφικό Τιμολόγιο

Το ΤΠ και το ΤΜ αναφέρονται και ως περιγραφικά τιμολόγια. Τα άρθρα του περιγραφικού τιμολογίου πρέπει να είναι λιτά και περιεκτικά και να περιέχουν μόνο τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την κοστολογική τους διάρθρωση και όχι τεχνικές λεπτομέρειες της εργασίας. Όλο το «τεχνικό» τμήμα της εργασίας περιγράφεται στη ΓΤΣΥ και την ΕΤΣΥ.

(7) Προϋπολογισμός

Ο ΠΠ και ο ΠΜ έχουν δομή πίνακα με τα ακόλουθα πεδία:

- Αύξων αριθμός εργασίας,
- Τίτλος εργασίας που είναι ο ίδιος με τον τίτλο του αντίστοιχου άρθρου του τιμολογίου,
- Αριθμός αντίστοιχου άρθρου τιμολογίου,
- Κονδύλιο αναθεώρησης,
- Μονάδα μέτρησης,
- Ποσότητα,
- Τιμή μονάδας,
- Δαπάνη.

Για κάθε κατηγορία έργου πρέπει να υπάρχει τυπική ομαδοποίηση των εργασιών του προϋπολογισμού, π.χ. χωματουργικά, σκυροδέματα, Η/Μ, κτλ. Στο τέλος του πίνακα αναγράφονται οι λοιποί όροι, όπως «Γενικά Έξοδα και Όφελος Εργολάβου», «Απρόβλεπτα», «Αναθεώρηση», «ΦΠΑ», «Συνολική Δαπάνη».

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

(8) Τεχνική Περιγραφή

Η ΤεΠε πρέπει να περιλαμβάνει μια συνοπτική περιγραφή του φυσικού αντικείμενου της εργολαβίας, το οποίο μπορεί να ανήκει αμιγώς σε μία κατηγορία έργων ή και να συνδυάζει περισσότερες. Το φυσικό αντικείμενο για κάθε κατηγορία έργου περιγράφεται με τη βοήθεια βασικών φυσικών δεικτών, συνοδευόμενων από την ποσότητα και τα βασικά τεχνικά χαρακτηριστικά τους.

Στην Τεχνική Περιγραφή επίσης εντάσσονται η αναλυτική περιγραφή του έργου, καθώς και οι συμπληρωματικές πληροφορίες που αφορούν στο συγκεκριμένο έργο και απαιτούνται για την πληρέστερη πληροφόρηση των υποψηφίων σχετικά με το αντικείμενο της εργολαβίας, των εργασιών, των υπαρχόντων περιορισμών.

3.2.5 Ερωτήσεις Διαγωνιζομένων

Μετά την παραλαβή των τευχών του διαγωνισμού, συνήθως παρέχεται η δυνατότητα στους διαγωνιζόμενους να υποβάλουν στην Αναθέτουσα Αρχή τυχόν απορίες και ερωτήσεις σχετικά με τους όρους του διαγωνισμού, απευθυνόμενοι εγγράφως στη διεύθυνση και εντός προθεσμίας που ορίζονται στην προκήρυξη. Η Αναθέτουσα Αρχή συγκεντρώνει όλα τα ερωτήματα και εντός ορισμένου χρόνου εκδίδει ειδικό τεύχος διευκρινίσεων, το οποίο προμηθεύονται οι διαγωνιζόμενοι, απευθυνόμενοι στην Αναθέτουσα Αρχή. Στο τεύχος αυτό είναι δυνατόν να περιληφθούν βελτιώσεις, συμπληρώσεις ή τροποποιήσεις όρων της προκήρυξης που τυχόν προκύπτει ότι είναι απαραίτητες.

Το τεύχος διευκρινίσεων αποτελεί συμπλήρωμα των τευχών δημοπράτησης και θεωρείται αναπόσπαστο μέρος της προκήρυξης.

3.2.6 Προσφορά**3.2.6.1 Γενικά**

Η συμμετοχή ενός διαγωνιζομένου σε ανοικτή δημοπρασία πραγματοποιείται με την από μέρους του υποβολή «Προσφοράς», δηλαδή οικονομικής πρότασης για το συνολικό ύψος του κόστους κατασκευής του έργου από πλευράς του. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ανάλογα με το εφαρμοζόμενο σύστημα προσφοράς, η προσφορά δεν περιλαμβάνει μόνο οικονομική πρόταση αλλά και τεχνική. Η προσφορά, ως νομική πράξη, συνιστά πρόταση για σύναψη της σύμβασης κατασκευής.

Η προσφορά συντάσσεται από το διαγωνιζόμενο είτε σε έντυπα της Υπηρεσίας είτε βάσει υποδειγμάτων της Υπηρεσίας, όπως ορίζονται στη διακήρυξη (άρθρο 5, παρ. 6, ΠΔ 609/85), βάσει του συνολικού προϋπολογισμού του έργου που έχει καταρτισθεί από την αναθέτουσα δημόσια αρχή. Ο προϋπολογισμός αυτός καλείται «Προϋπολογισμός της Υπηρεσίας». Ο προϋπολογισμός της Υπηρεσίας μπορεί να είναι αναλυτικός ή να περιλαμβάνει κατ' αποκοπή τίμημα για το έργο ή τμήματά του και αποτελεί ένδειξη της προεκτίμησης του κόστους του έργου και ταυτόχρονα, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη διακήρυξη, ανώτατο επιτρεπόμενο όριο προσφοράς. Κατά συνέπεια, τυχόν προσφορά διαγωνιζομένου, η οποία υπερβαίνει το ανώτατο όριο προσφοράς, είναι αυτοδικαίως άκυρη (άρθρο 5, παρ. 3, ΠΔ 609/85).

Στις τιμές του προϋπολογισμού αλλά και της προσφοράς που θα καταθέσει ο διαγωνιζόμενος, περιλαμβάνεται κάθε σχετική δαπάνη καθώς επίσης και τα γενικά έξοδα και όφελος της εργοληπτικής επιχείρησης. Είναι δυνατόν, εφόσον γίνεται ρητή μνεία στα σχετικά τεύχη, να μην περιλαμβάνονται στις τιμές του προϋπολογισμού τα γενικά έξοδα και το όφελος του εργολάβου και να προστίθεται γι' αυτά στο τέλος ποσοστό επί του συνόλου του προϋπολογισμού. Το ποσοστό αυτό ορίζεται σε 18% για έργα που χρηματοδοτούνται από τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) ή άλλες πηγές με ανάλογες απαλλαγές και σε 28% για τις άλλες περιπτώσεις (άρθρο 5, παρ. 4, ΠΔ 609/85).

3.2.6.2 Συστήματα Υποβολής Προσφορών

Ως σύστημα υποβολής προσφοράς νοείται το σύνολο των κανόνων και αρχών, βάσει των οποίων ο διαγωνιζόμενος είναι υποχρεωμένος να συντάξει την προσφορά του και οι οποίοι καθορίζουν:

- τη μέθοδο υπολογισμού,
- το είδος και τον τρόπο καταβολής του εργολαβικού ανταλλάγματος, καθώς και
- την έκταση και το είδος της προσφοράς του διαγωνιζομένου (π.χ. υποχρέωση ή όχι συνυποβολής και μελέτης).

Τα συστήματα υποβολής προσφοράς ορίζονται περιοριστικά στο νόμο και η διακήρυξη οφείλει να αναφέρει το σύστημα που ισχύει για το δημοπρατούμενο έργο. Είναι πάντως δυνατόν με Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ) να καθιερω-

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

θούν και άλλα συστήματα προσφοράς πέραν από τα κατωτέρω αναφερόμενα (άρθρο 4, παρ. 8, Ν. 1418/84). Τα σήμερα ισχύοντα συστήματα υποβολής προσφοράς είναι τα ακόλουθα:

α. Σύστημα προσφοράς με ενιαίο ποσοστό έκπτωσης (άρθρο 6, ΠΔ 609/85):

Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται μόνο σε έργα που η προμέτρηση των εργασιών είναι δύσκολη ή αδύνατη, όπως είναι ιδίως τα έργα συντηρήσεων, βελτιώσεων και ανακαινίσεων και ο προϋπολογισμός Υπηρεσίας δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο μέχρι του οποίου γίνονται δεκτές εργοληπτικές επιχειρήσεις Γ' τάξης.

Κατά την εφαρμογή του συστήματος αυτού οι διαγωνιζόμενοι προσφέρουν ενιαία έκπτωση στις τιμές του τιμολογίου της Υπηρεσίας (άρα και επί του συνόλου της προϋπολογιζόμενης αξίας του έργου), η οποία εκφράζεται σε ακέραιες μονάδες επί τοις εκατό. Αν η Υπηρεσία δεν χορηγήσει έντυπο προσφοράς, οι διαγωνιζόμενοι τη συντάσσουν σε δικό τους έντυπο.

β. Σύστημα προσφοράς με επιμέρους ποσοστά έκπτωσης (άρθρο 7, ΠΔ 609/85):

Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται ιδίως σε έργα, για τα οποία υπάρχει πλήθος τιμών μονάδας, βάσει των οποίων θα καταρτισθεί η σύμβαση αλλά, σε αντίθεση με το προηγούμενο σύστημα, ο νόμος δεν προσδιορίζει, έστω και ενδεικτικά, κάποιο ανώτατο όριο προϋπολογισμού του έργου για την εφαρμογή του.

Κατά την εφαρμογή του συστήματος αυτού ο διαγωνιζόμενος δεν προσφέρει ενιαίο ποσοστό έκπτωσης για το σύνολο της προϋπολογιζόμενης αξίας της σύμβασης αλλά επιμέρους ποσοστά έκπτωσης ανά ομάδες τιμών του τιμολογίου και του προϋπολογισμού, που εκφράζονται σε ακέραιες μονάδες επί τοις εκατό. Εκτός αν ορίζεται αντιθέτως από τη διακήρυξη, ο διαγωνιζόμενος δικαιούται να προσφέρει για κάποια ή κάποιες από τις ομάδες εργασιών μηδενική ή αρνητική έκπτωση, υπό την προϋπόθεση ότι η συνολική έκπτωση είναι θετική. Επίσης σε αντίθεση με το προηγούμενο σύστημα, οι διαγωνιζόμενοι συμπληρώνουν τις προσφορές τους σε έντυπα που χορηγούνται από την Υπηρεσία.

Θεμελιώδες εννοιολογικό στοιχείο του συστήματος αυτού συνιστά η «σχέση ομαλότητας», που απαιτείται να υφίσταται μεταξύ των προσφερομένων διαφόρων ποσοστών έκπτωσης για κάθε ομάδα τιμών. Η σχέση ομαλότητας διαμορφώνεται από μαθηματικό τύπο, δυνάμει του οποίου εξάγεται ο βαθμός ομαλότητας της προσφοράς. Συγκεκριμένα, ομαλή είναι η προσφορά όταν για κάθε επιμέρους ποσοστό έκπτωσης E_i ισχύει:

$$1,10 \times E_{\mu} - 10\% \leq E_i \leq 0,90 \times E_{\mu} + 10\%$$

όπου: E_i = επιμέρους ποσοστό έκπτωσης ομάδας εργασιών [%]

E_{μ} = το μέσο ποσοστό έκπτωσης του διαγωνιζόμενου [%]

γ. Σύστημα προσφοράς με συμπλήρωση τιμολογίου και έλεγχο ομαλότητας (άρθρο 8, ΠΔ 609/85, καταργήθηκε με το άρθρο 2, παρ. 1 του Ν 2940/01, αλλά μνημονεύεται εδώ διότι από άλλα άρθρα του ΠΔ 609/85 γίνονται παραπομπές σε επιμέρους παραγράφους του άρθρου 8).

δ. Σύστημα προσφοράς με ελεύθερη συμπλήρωση τιμολογίου (άρθρο 9, ΠΔ 609/85):

Το σύστημα αυτό προσομοιάζει προς τα δύο προηγούμενα με τη διαφορά ότι δεν υπάρχει η δέσμευση της «σχέσης ομαλότητας» των προηγούμενων δύο συστημάτων προσφοράς. Μπορεί να εφαρμόζεται σε έργα ανεξάρτητα από προϋπολογισμό, όταν οι ποσότητες των εργασιών έχουν προμετρηθεί χωρίς κίνδυνο συμβατικών σφαλμάτων και δεν αναμένονται κατασκευαστικές αποκλίσεις.

ε. Σύστημα προσφοράς που περιλαμβάνει μελέτη και κατασκευή (άρθρο 10, ΠΔ 609/85):

Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται ιδίως όταν πρόκειται για έργο που επιδέχεται ειδικούς τρόπους κατασκευής ή μεθόδους που καλύπτονται από τεχνογνωσίες ή άλλα κατοχυρωμένα δικαιώματα ή αν κρίνεται σκόπιμος ο συνδυασμός σύνταξης ή ολοκλήρωσης ή αναθεώρησης υπάρχουσας μελέτης με την κατασκευή ή αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων.

Κατά την εφαρμογή του συστήματος αυτού είναι δυνατόν με τη διακήρυξη να ζητείται από τους διαγωνιζόμενους, εκτός από την οικονομική τους προσφορά, να υποβάλουν και τεχνική προσφορά. Η τεχνική προσφορά μπορεί να περιλαμβάνει συμπλήρωση ή σύνταξη μελετών, προσδιορισμό τεχνολογικών χαρακτηριστικών και προδιαγραφών επιμέρους στοιχείων του έργου ή υποβολή προτάσεων - λύσεων σε δεδομένο τεχνικό πρόβλημα. Επιπλέον, μπορεί να ζητείται από τους διαγωνιζόμενους να καθορίσουν την προθεσμία αποπεράτωσης του έργου σε συνδυασμό με τα λειτουργικά έξοδα και την αποδοτικότητα της επένδυσης.

Με το ΠΔ 218/99 (τροποποιητικό του άρθρου 10 του ΠΔ 609/85) επήλθαν σημαντικότερες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις στις νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν στη διαδικασία αξιολόγησης των τεχνικών και των οικονομικών προσφορών, καθώς και στην ανάδειξη του αναδόχου, η οποία έχει αποσαφηνισθεί με αρκούντως αναλυτικό τρόπο.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

- στ. Μειοδοσία στο ποσοστό οφέλους απολογιστικών εργασιών (άρθρο 11, ΠΔ 609/85):
Κατά την εφαρμογή του συστήματος αυτού το ποσοστό έκπτωσης δεν εφαρμόζεται επί του προϋπολογισμού του έργου ή μέρους αυτού, αλλά επί του ποσοστού των γενικών εξόδων και οφέλους του αναδόχου.
Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται σε έργα που είναι ιδιαίτερα δύσκολο να τιμολογηθούν, σε δοκιμαστικές εργασίες και έρευνες, σε περιπτώσεις συνέχισης εργολαβιών μετά από έκπτωση το αρχικού αναδόχου ή για συγκεκριμένο τμήμα του έργου που έχει τις παραπάνω ιδιαιτερότητες. Το ποσοστό για γενικά έξοδα και όφελος του αναδόχου ορίζεται σε 18% και επί του ποσοστού αυτού προσφέρεται η έκπτωση.
- ζ. Προσφορά για την αξιοποίηση ακινήτων με αντιπαροχή (άρθρο 12, ΠΔ 609/85):
Το σύστημα αυτό προσομοιάζει προς το γνωστό στις ιδιωτικές εργολαβίες σύστημα της εργολαβικής σύμβασης για την οικοδόμηση ακινήτου με «αντιπαροχή», που είναι διαδεδομένο στις εργολαβικές συμβάσεις ιδιωτικών έργων και ειδικά στις ανεγέρσεις πολυκατοικιών.
Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται στα δημόσια έργα σε περιπτώσεις οικοδόμησης ακινήτου ή ακινήτων του κυρίου του έργου. Ο ανάδοχος στην περίπτωση αυτή λαμβάνει ως εργολαβικό αντάλλαγμα ποσοστά εξ αδιαιρέτου του ακινήτου και τις αντιστοιχούσες σ' αυτά διηρημένες ιδιοκτησίες.
Η προσφορά των διαγωνιζομένων συνίσταται στον καθορισμό των σχετικών ποσοστών συνιδιοκτησίας και των αντιστοιχών διηρημένων ιδιοκτησιών.
Κατά την εφαρμογή του συστήματος αυτού είναι δυνατόν να ζητηθεί από τους διαγωνιζομένους να υποβάλουν και τεχνική μελέτη, πέραν της κατά τα άνω οικονομικής προσφοράς τους. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις που ισχύουν για το προαναφερθέν σύστημα προσφοράς που περιλαμβάνει μελέτη και κατασκευή [εδάφιο (ε) ανωτέρω].
- η. Προσφορά που περιλαμβάνει άλλα ανταλλάγματα (άρθρο 13, ΠΔ 609/85, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 7, ΠΔ 218/99):
Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται όταν ο κύριος του έργου, προκειμένου να υλοποιήσει την κατασκευή, κρίνει σκόπιμη την παραχώρηση άλλου εργολαβικού ανταλλάγματος εκτός από πλήρη χρηματική καταβολή ή αντιπαροχή ακινήτων. Τέτοια ανταλλάγματα μπορεί να είναι η παραχώρηση της χρήσης ή της εκμετάλλευσης του έργου για ορισμένη χρονική περίοδο, η αντιπαροχή γεωργικών ή μεταλλευτικών ή βιομηχανικών προϊόντων ή υπηρεσιών και άλλα. Η διακήρυξη οφείλει να ορίζει το είδος και την έκταση των διατιθεμένων ανταλλαγμάτων. Για την ανάδειξη του αναδόχου, εφαρμόζεται κατ' αναλογία η διαδικασία του προαναφερθέντος συστήματος «μελέτη – κατασκευή».

3.2.6.3 Προθεσμία Υποβολής Προσφορών

Στις ανοικτές δημοπρασίες έργων που υπάγονται στις διατάξεις του ΠΔ 334/00 (βλ. άρθρο 11 του υπόψη ΠΔ), η προθεσμία παραλαβής των προσφορών που καθορίζεται από τις αναθέτουσες αρχές δεν μπορεί να είναι μικρότερη των πενήντα δύο (52) ημερών από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης. Σε περίπτωση που οι αναθέτουσες αρχές έχουν δημοσιεύσει την προαναφερθείσα ενδεικτική προκήρυξη, τότε το ελάχιστο όριο της προθεσμίας παραλαβής των προσφορών μπορεί να μειωθεί σε τριάντα έξι (36) ημέρες. Οι παραπάνω ημερομηνίες κατισχύουν των προαναφερθεισών αντιστοιχών προθεσμιών δημοσίευσης της διακήρυξης που προβλέπονται από την Ελληνική νομοθεσία.

Στην πράξη, σπάνια θα ανακύπτει σύγκρουση κατά την εφαρμογή των αντιστοιχών διατάξεων, δεδομένου ότι οι προθεσμίες της εθνικής νομοθεσίας αφορούν στις δημοσιεύσεις στον Ελληνικό τύπο, ενώ αυτές της κοινοτικής αφορούν στις δημοσιεύσεις στα κοινοτικά έντυπα. Επιπλέον, τα χρονικά σημεία αναφοράς για τον υπολογισμό των προθεσμιών είναι διαφορετικά για την εθνική νομοθεσία απ' ό,τι για την κοινοτική.

Με δεδομένο ότι οι δημοσιεύσεις στα Ελληνικά έντυπα δεν επιτρέπεται να προηγηθούν χρονικά των κοινοτικών, είναι δυνατόν να ανακύψει πρόβλημα στην περίπτωση, κατά την οποία η προθεσμία δημοσίευσης στα Ελληνικά έντυπα είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη κοινοτική. Τέτοια περίπτωση μπορεί να συντρέχει, εάν η προθεσμία δημοσίευσης στα Ελληνικά έντυπα είναι τουλάχιστον σαράντα (40) ημέρες (βλ. ανωτέρω περίπτωση υπ' αρ. 1 της παρ. 3.2.1.3), η δε κοινοτική είναι τριάντα έξι 36 ημερών. Κατ' ουσία δεν υπάρχει σύγκρουση της κοινοτικής με την Ελληνική νομοθεσία (άρθρο 4, παρ. 5, ΠΔ 609/85), αλλά απλώς οι δύο νομοθεσίες ρυθμίζουν διαφορετικά πράγματα (η μία τις δημοσιεύσεις στα Ελληνικά έντυπα και η άλλη στα κοινοτικά) και για να υπάρξει νομιμότητα στις δημοσιεύσεις των διακηρύξεων θα πρέπει να έχουν τηρηθεί οι διατάξεις αμφοτέρων των νομοθεσιών, εθνικής και κοινοτικής.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

3.2.7 Κατάθεση Προσφορών

3.2.7.1 Γενικά

Οι διαγωνιζόμενοι καταθέτουν τις προσφορές τους για τη συμμετοχή τους στη δημοπρασία στην έδρα της Υπηρεσίας που ορίζεται στη διακήρυξη. Η κατάθεση των προσφορών για έργα με προϋπολογισμό που δεν υπερβαίνει το όριο, μέχρι το οποίο γίνονται δεκτές εργοληπτικές επιχειρήσεις Β' τάξης, γίνονται στην έδρα μιας μόνο Υπηρεσίας. Για έργα μεγαλύτερου προϋπολογισμού είναι δυνατόν να ορίζονται στη διακήρυξη περισσότερες από μία έδρες για την παραλαβή των προσφορών (άρθρο 17, παρ. 1, ΠΔ 609/85).

Για τις δημοπρασίες έργων προϋπολογισμού κάτω των 2.934.702,80 Ευρώ (ένα δισ. Δρχ.) πρέπει οι σχετικές με τη διαδικασία κατάθεσης των προσφορών διατάξεις της παρ. 10 της Εγκ. 22/01/ΓΓΔΕ να περιλαμβάνονται αυτούσιες στο κείμενο των διακηρύξεων, ώστε να προσδιορίζεται σαφώς ο τρόπος κατάθεσης των προσφορών και η εξέλιξη της διαδικασίας δημοπράτησης από την ίδια τη διακήρυξη του έργου (παρ. 1β, Εγκ. 37/01).

Για δημοπρασίες έργων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΠΔ 334/00, όπως κάθε φορά ισχύει, ο τρόπος υποβολής των προσφορών καθορίζεται δεσμευτικά από τις διατάξεις του διατάγματος αυτού (βλ. άρθρο 16 και επόμενα, ΠΔ 334/00), αποκλειόμενης της εφαρμογής οποιασδήποτε αντίθετης ρύθμισης του εθνικού δικαίου (βλ. και άρθρο 37, ΠΔ 334/00 και παρ. 1α, Εγκ. 37/01).

Οι ημεδαπές εργοληπτικές επιχειρήσεις οποιασδήποτε νομικής μορφής, οι εργοληπτικές επιχειρήσεις των λοιπών κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), καθώς και οι κοινοπραξίες των εργοληπτικών επιχειρήσεων που ανήκουν στις παραπάνω κατηγορίες μπορούν να υποβάλλουν προσφορές με συστημένη επιστολή και με δική τους ευθύνη ως προς το περιεχόμενο των προσφορών και το χρόνο που απαιτείται να περιέλθουν αυτές στην έδρα της Υπηρεσίας, στην οποία πρόκειται να γίνει η παραλαβή των προσφορών από την Επιτροπή Διαγωνισμού (άρθρο 17, παρ. 3 εδ. β', ΠΔ 609/85, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1, παρ. 2 και 3, ΠΔ 285/97). Η διάταξη αυτή δεν ισχύει στις δημοπρασίες έργων, των οποίων η προϋπολογιζόμενη αξία δεν υπερβαίνει το εκάστοτε οριζόμενο όριο για την εφαρμογή των Κοινοτικών Οδηγιών (άρθρο 8, παρ. 1, ΠΔ 218/99).

Για τη συμμετοχή σε δημοπρασία δημοσίων έργων, οι προσφορές κατατίθενται με τα επιμέρους τμήματά τους σε κλειστούς ξεχωριστούς φακέλους. Έτσι, οι οικονομικές προσφορές (τιμολόγιο προσφοράς, προϋπολογισμός κτλ.) υποβάλλονται σε σφραγισμένο φάκελο που αναγράφει τον τίτλο της εργοληπτικής επιχείρησης και την επιγραφή «οικονομική προσφορά για το έργο.....». Τα τυπικά στοιχεία συμμετοχής στη δημοπρασία και τα λοιπά έγγραφα και δικαιολογητικά που ζητούνται από τη διακήρυξη, παραδίδονται σε χωριστό κλειστό φάκελο, που αναγράφει τον τίτλο της εργοληπτικής επιχείρησης και την επιγραφή «τυπικά στοιχεία συμμετοχής στη δημοπρασία για το έργο.....». Τέλος, αν η προσφορά περιλαμβάνει και τεχνικές προτάσεις του υποψηφίου (π.χ., σύστημα «μελέτη - κατασκευή»), η τεχνική προσφορά υποβάλλεται σε τρίτο ιδιαίτερο κλειστό φάκελο (άρθρο 17, παρ. 4, ΠΔ 609/85 και άρθρο 5, παρ. 1, Ν 2940/01 σε συνδυασμό με την παρ. 10γ, Εγκ. 22/01).

Οι οικονομικές προσφορές υπογράφονται πάντοτε από το νόμιμο εκπρόσωπο της εργοληπτικής επιχείρησης ή κοινοπραξίας, ο οποίος μονογράφει τις προσφορές και κατά φύλλο. Μονογράφες που τυχόν λείπουν, μπορεί να συμπληρωθούν ενώπιον της Επιτροπής Διαγωνισμού μετά το άνοιγμα των προσφορών. Αν ο ενδιαφερόμενος αρνηθεί να μονογράψει, τότε μονογράφει η Επιτροπή τα σχετικά φύλλα και η προσφορά θεωρείται ισχυρή (άρθρο 17, παρ. 5, ΠΔ 609/85).

3.2.7.2 Εκπροσώπηση Εργοληπτικών Επιχειρήσεων ή Κοινοπραξιών

Οι εργοληπτικές επιχειρήσεις καταθέτουν την προσφορά τους στην Επιτροπή Διαγωνισμού με νόμιμο εκπρόσωπο τους ή πληρεξούσιο διορισμένο, σύμφωνα με το καταστατικό, με συμβολαιογραφικό έγγραφο, το οποίο κατατίθεται στην Επιτροπή Διαγωνισμού. Ο νόμος (άρθρο 17, παρ. 3, ΠΔ 609/85) αναφέρει μόνο περί κατάθεσης της προσφοράς και δεν αναφέρει τίποτε περί της υπογραφής της. Η ειδική πληρεξουσιότητα προς υπογραφή της προσφοράς, η οποία είναι διάφορη από την πληρεξουσιότητα προς κατάθεση της προσφοράς, συνιστά ουσιώδη τυπική προϋπόθεση και η έλλειψή της από το φάκελο της προσφοράς καθιστά την προσφορά απαράδεκτη, χωρίς να είναι δυνατόν να θεραπευθεί εκ των υστέρων με επιγενόμενη έγκριση από την εργοληπτική επιχείρηση.

Για συμμετοχή εργοληπτικής επιχείρησης οποιασδήποτε τάξης ΜΕΕΠ σε δημοπρασία έργου, του οποίου η προϋπολογιζόμενη αξία δεν υπερβαίνει το εκάστοτε οριζόμενο όριο που ορίζεται στο ΠΔ 334/00, όπως ισχύει στις συμβάσεις δημοσίων έργων, η κατάθεση των δικαιολογητικών συμμετοχής και της οικονομικής προσφοράς γίνεται για ατομική επιχείρηση από τον υπόχρεο για αυτήν φυσικό πρόσωπο, για ομόρρυθμη ή ετερόρρυθμη εταιρεία από το νόμιμο εκπρόσωπο ή εξουσιοδοτούμενο εταίρο της, για ανώνυμη εταιρεία ή εταιρεία περιορισμένης ευθύνης από εξουσιοδοτούμενο μέλος του διοικητικού της συμβουλίου και για κοινοπραξία από τον ορισμένο εκπρόσωπο των

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

κοινοπρακτούντων, που θα είναι κάποιος από τα πρόσωπα που έχουν το δικαίωμα κατάθεσης για την κάθε επιχείρηση (άρθρο 4, παρ. 44, Ν 2940/01 σε συνδυασμό με την παρ. 3, Εγκ. 37/01).

Σε περίπτωση κατάθεσης προσφοράς από κοινοπραξία, δηλ. ένωση εργοληπτικών επιχειρήσεων χωρίς νομική προσωπικότητα, την προσφορά καταθέτουν είτε όλοι οι κοινοπρακτούντες, ο καθένας νόμιμα εκπροσωπούμενος και αντιπροσωπευόμενος ως ανωτέρω, ή κοινός εκπρόσωπος διορισμένος με συμβολαιογραφικό έγγραφο, κατά τα ως άνω. Ο κοινός αυτός εκπρόσωπος μπορεί να είναι και ένα από τα μέλη της κοινοπραξίας (άρθρο 17, παρ. 3, ΠΔ 609/85).

Απαγορεύεται η εκπροσώπηση δύο ή περισσότερων διαγωνιζομένων εργοληπτικών επιχειρήσεων ή κοινοπραξιών από τον ίδιο εκπρόσωπο (άρθρο 17, παρ. 3, ΠΔ 609/85).

3.2.7.3 Συνοδευτικά Έγγραφα

(1) Οι διαγωνιζόμενοι μαζί με την προσφορά τους οφείλουν, επί ποινή αποκλεισμού του διαγωνιζομένου από τη δημοπρασία, να καταθέτουν και τα ακόλουθα πιστοποιητικά και βεβαιώσεις:

- i. Αποδεικτικό (ή νόμιμα επικυρωμένο αντίγραφο του) καταβολής στην εργοληπτική οργάνωση, στην οποία ανήκουν, των εισφορών τους που αντιστοιχούν στο χρόνο διεξαγωγής της δημοπρασίας, εφόσον πρόκειται για επιχειρήσεις που είναι εγγεγραμμένες στο ΜΕΕΠ (άρθρο 17, παρ. 3, ΠΔ 609/85).
- ii. Υπηρεσιακές βεβαιώσεις για την εξόφληση των ασφαλιστικών εισφορών και τη φορολογική ενημερότητα της επιχείρησης για τα δημόσια έργα που εκτελεί μόνη της ή σε κοινοπραξία. Η υποχρέωση αυτή ισχύει εκ του νόμου για έργα προϋπολογισμού μεγαλύτερου από το ανώτατο όριο προϋπολογισμού έργων που μπορούν να αναλαμβάνουν εργοληπτικές επιχειρήσεις της Γ' τάξης του ΜΕΕΠ. Για έργα μικρότερου προϋπολογισμού μπορεί να εφαρμοστεί η διάταξη αυτή, εφόσον προβλέπεται στη σχετική διακήρυξη.
- iii. Μέχρι να ολοκληρωθεί η νέα κατάταξη των εργοληπτικών επιχειρήσεων στο ΜΕΕΠ (Ν 2940/01, Εγκ. 22/01), βεβαίωση ότι η εργοληπτική επιχείρηση δεν έχει μέσα σε όλη τη χώρα ανεκτέλεστο μέρος εργολαβιών δημοσίων έργων μεγαλύτερο από το τριπλάσιο του ανώτατου ορίου της τάξης, στην οποία ανήκει. Η βεβαίωση αυτή εκδίδεται από το ΜΕΕΠ ή από την αρμόδια Υπηρεσία που εκτελεί το αντίστοιχο έργο, εντός του προηγούμενου τριμήνου πριν από την ημερομηνία δημοπράτησης του έργου και συνιστά ουσιώδη τυπική προϋπόθεση για τη συμμετοχή της επιχείρησης στη δημοπρασία. Ειδικά για τις εργοληπτικές επιχειρήσεις των τάξεων Ε', ΣΤ', Ζ' και Η' της παλαιάς διαβάθμισης ΜΕΕΠ, προβλέπεται και πρόσθετος τρόπος υπολογισμού του ανεκτέλεστου ορίου για τη συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών σε δημοπρασίες δημοσίων έργων, που πρέπει να μην υπερβαίνει το συνολικό κύκλο εργασιών των χρήσεων 1998, 1999, 2000 κάθε επιχείρησης ή το τριπλάσιο του ανωτάτου ορίου συμμετοχής κάθε επιχείρησης των άνω τάξεων σε δημοπρασίες δημοσίων έργων με βάση την καθαρή τους θέση ή το συνολικό κύκλο (αθροιστικά) εργασιών των χρήσεων 1998, 1999, 2000 όλων των επιχειρήσεων που συγχωνεύονται σε μια εργοληπτική επιχείρηση και υπέβαλαν δήλωση έναρξης διαδικασίας συγχώνευσης κατά τις διατάξεις του Ν 2940/01 και συμμετέχουν στο διαγωνισμό ως αυτοτελής κοινοπραξία. Για τη βεβαίωση των οικονομικών στοιχείων κατά τα ανωτέρω, προσκομίζεται βεβαίωση ορκωτού ελεγκτή και συνυποβάλλονται τα σχετικά αποδεικτικά δικαιολογητικά (άρθρο 4, παρ. 45, Ν 2940/01 και Εγκ. 22/01, 25/01).
- iv. Μετά την ολοκλήρωση της νέας κατάταξης των εργοληπτικών επιχειρήσεων στο ΜΕΕΠ, απαιτείται βεβαίωση από το ΜΕΕΠ ότι η εργοληπτική επιχείρηση δεν έχει μέσα σε όλη τη χώρα ανεκτέλεστο μέρος εργολαβιών δημοσίων έργων μεγαλύτερο από το τριπλάσιο του ανωτάτου ορίου της τάξης της για εργοληπτικές επιχειρήσεις μέχρι και την 6η τάξη. Για τις εργοληπτικές επιχειρήσεις της 7ης τάξης το αντίστοιχο όριο είναι το τετραπλάσιο του «κύκλου εργασιών» (βλ. άρθρο 4, παρ. 33, Ν 2940/01) ή το τετραπλάσιο του μέσου όρου του «κύκλου εργασιών» (βλ. άρθρο 4, παρ. 29 περίπτωση α', Ν 2940/01) εφόσον αυτό είναι μεγαλύτερο (άρθρο 4, παρ. 45, Ν 2940/01).
- v. Στο όριο του ανεκτέλεστου υπόλοιπου εργασιών δεν υπολογίζονται τα έργα που κατασκευάζονται με μερική ή ολική αυτοχρηματοδότηση.
- vi. Βεβαίωση ή βεβαιώσεις της ή των αρμόδιων Υπηρεσιών που εκτελούν την ή τις, τυχόν άλλες ανειλημμένες από την εργοληπτική επιχείρηση εργολαβίες, στην οποία θα περιγράφεται η καλή και εμπρόθεσμη ή μη εκτέλεση του έργου και η τήρηση ή μη του εγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος.
- vii. Εφόσον το έργο που δημοπρατείται είναι προϋπολογισμού μεγαλύτερου από το ανώτατο όριο της ΣΤ' τάξης, απαιτείται να συνυποβληθεί βεβαίωση τράπεζας που λειτουργεί νόμιμα στην Ελλάδα, για την πιστοληπτική ικανότητα της εργοληπτικής επιχείρησης. Η βεβαίωση αυτή υποβάλλεται με το φάκελο της οικονομικής προσφοράς (άρθρο 17, παρ. 4, ΠΔ 609/85).

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

- viii. Για τη συμμετοχή εργοληπτικής επιχείρησης οποιασδήποτε τάξης ΜΕΕΠ σε δημοπρασία δημοσίου έργου, του οποίου η προϋπολογιζόμενη αξία δεν υπερβαίνει το εκάστοτε οριζόμενο όριο στο ΠΔ 334/00 για τις συμβάσεις δημοσίων έργων, απαιτείται η προσκόμιση αποκλειστικά και μόνο του πρωτοτύπου της βεβαίωσης εγγραφής της στο ΜΕΕΠ, το οποίο πρέπει να έχει σημανθεί και κυρωθεί από την υπηρεσία τήρησης του ΜΕΕΠ για να γίνει αποδεκτό (άρθρο 4, παρ. 44, Ν 2940/01 και Εγκ. 25/01).
- (2) Η διακήρυξη είναι δυνατόν να απαιτεί την προσκόμιση και άλλων πιστοποιητικών πέραν από τα ανωτέρω. Πρόσθετα στοιχεία και πιστοποιητικά απαιτούνται ούτως ή άλλως σε περίπτωση που το έργο υπάγεται στην κοινοτική νομοθεσία, οπότε και τυγχάνουν εφαρμογής οι ειδικές διατάξεις του ΠΔ 334/00.
- (3) Όλα τα προσκομιζόμενα πιστοποιητικά πρέπει, επί ποινή αποκλεισμού του διαγωνιζομένου από τη δημοπρασία, να είναι πρόσφατα.
- (4) Το άρθρο 24 του ΠΔ 334/00 παρέχει τη δυνατότητα στην Αναθέτουσα Αρχή να αποκλείει διαγωνιζομένους από τη συμμετοχή τους στη δημοπρασία για ορισμένους περιοριστικά αναφερόμενους λόγους, οι οποίοι αφορούν στην επαγγελματική του επάρκεια. Είναι προφανές ότι οι εκάστοτε λόγοι αποκλεισμού θα πρέπει να αναφέρονται στη διακήρυξη.

3.2.8 Παραλαβή Προσφορών

Η παραλαβή των προσφορών έχει πάντοτε τακτή ώρα λήξης (11^η π.μ. άρθρο 5, παρ. 1, Ν 2940/01). Η έναρξη παραλαβής κηρύσσεται από τον Πρόεδρο της Επιτροπής Διαγωνισμού μισή ώρα πριν από την ώρα λήξης. Η παραλαβή μπορεί να συνεχισθεί και μετά την ώρα λήξης αν η παράδοση προσφορών που έχει έγκαιρα αρχίσει, συνεχίζεται χωρίς διακοπή λόγω του πλήθους των ενδιαφερομένων. Η λήξη της παραλαβής κηρύσσεται επίσης από τον Πρόεδρο της Επιτροπής με προειδοποίηση ολίγων λεπτών της ώρας και μετά την κήρυξη της λήξης δεν γίνεται δεκτή άλλη προσφορά.

Οι προσφορές που παραλαμβάνονται καταχωρούνται κατά τη σειρά κατάθεσής τους στο πρακτικό της δημοπρασίας, στο οποίο ειδικότερα γράφονται:

- η σειρά προσέλευσης,
- η επωνυμία της εργοληπτικής επιχείρησης,
- η τάξη και κατηγορία της,
- ο εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος, καθώς και
- η εκπλήρωση άλλων τυπικών προϋποθέσεων που απαιτεί η διακήρυξη.

Όλοι οι φάκελοι αριθμούνται με τον αύξοντα αριθμό προσέλευσης των ενδιαφερομένων, όπως καταχωρήθηκαν στο πρακτικό και μονογράφονται από τα μέλη της Επιτροπής Διενέργειας του Διαγωνισμού (άρθρο 17, παρ. 6, ΠΔ 609/85).

3.2.9 Αποσφράγιση Προσφορών

Η αποσφράγιση και εξέταση των προσφορών γίνεται σε δύο διακριτά στάδια. Το **πρώτο** στάδιο περιλαμβάνει την εξέταση των δικαιολογητικών συμμετοχής των διαγωνιζομένων και ολοκληρώνεται με την απόφαση για τις τυχόν αντιρρήσεις που υποβλήθηκαν. Κατά τη διάρκεια του πρώτου σταδίου και μέχρι την ολοκλήρωσή του, οι οικονομικές προσφορές παραμένουν σφραγισμένες με ευθύνη της Επιτροπής Διενέργειας του Διαγωνισμού, σε μέρος καλά φυλασσόμενο. Το **δεύτερο** στάδιο αρχίζει με την αποσφράγιση όλων των οικονομικών προσφορών, την ανακοίνωση των επιμέρους στοιχείων τους στους διαγωνιζόμενους και την καταχώριση των υπόψη στοιχείων στα πρακτικά, όλα σε δημόσια συνεδρίαση και εντός της ίδιας ημέρας. Στη συνέχεια, το δεύτερο στάδιο ολοκληρώνεται με την υπογραφή των πρακτικών και την παράδοση των προσφορών στην Επιτροπή Εισήγησης για Ανάθεση (άρθρο 5, παρ. 1, Ν 2940/01, Εγκ. 22/01). **Ειδικότερα:**

Κατά την ημέρα της δημοπρασίας, η Επιτροπή Διενέργειας του Διαγωνισμού παραλαμβάνει και ελέγχει το φάκελο των δικαιολογητικών συμμετοχής των διαγωνιζομένων. Όταν ολοκληρωθεί η κατάθεση των δικαιολογητικών, η Επιτροπή συνεδριάζει και αποφασίζει για το αν έχουν τηρηθεί οι τυπικές προϋποθέσεις υποβολής των δικαιολογητικών. Για όσους διαγωνιζόμενους η Επιτροπή κρίνει ότι δεν πληρούν τις τυπικές προϋποθέσεις, αυτοί αποκλείονται από την περαιτέρω διαδικασία του διαγωνισμού (άρθρο 5, παρ. 1, Ν 2940/01). Σημειώνεται ότι εξακολουθεί να ισχύει το δικαίωμα υποβολής αντιρρήσεων κατά του πρώτου σταδίου εκ μέρους των διαγωνιζομένων, εντός διημέρου από την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων (άρθρο 20, ΠΔ 609/85). Συνεπώς, εφόσον δεν υπάρχουν αντιρρήσεις κατά το σταδίου αυτού την πρώτη ημέρα της διαδικασίας δημοπράτησης και η Υπηρεσία θέλει να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο, σκόπιμο είναι να ζητείται από τους συμμετέχοντες υπεύθυνη δήλωση, με την οποία

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

θα παραιτούνται από το δικαίωμα υποβολής αντιρρήσεων και στη συνέχεια να ξεκινά άμεσα το δεύτερο στάδιο (παρ. 2, Εγκ. 37/01).

Αν οι διαγωνιζόμενοι που αποκλείονται δεν υποβάλουν αντιρρήσεις για το πρώτο στάδιο του διαγωνισμού (ή παραιτηθούν από το δικαίωμά τους να υποβάλουν αντιρρήσεις κατά την προηγούμενη παράγραφο), η Επιτροπή προχωρά στο δεύτερο στάδιο και παραλαμβάνει τους φακέλους των οικονομικών προσφορών (από το μέρος όπου αυτές φυλάσσονται με ευθύνη της Επιτροπής, βλ. και Εγκ. 22/01). Μετά το πέρας της παραλαβής των οικονομικών προσφορών, η Επιτροπή, αυθημερόν και σε δημόσια συνεδρίαση, αποσφραγίζει τις οικονομικές προσφορές και ανακοινώνει συνοπτικά και ανάλογα με το εφαρμοζόμενο σύστημα δημοπράτησης, τα επιμέρους στοιχεία των προσφορών, τα οποία και καταχωρούνται στα πρακτικά. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στην υποχρέωση των διαγωνιζομένων, επί ποινή απαραδέκτου, της **ολόγραφης** αναγραφής του ποσού της συνολικής προσφερόμενης δαπάνης των εργασιών, για όλα τα συστήματα δημοπράτησης (παρ. 4 και 7, Εγκ. 21/02 και σε σχέση με τη διαδικασία ανάδειξης αναδόχου του Ν 2576/98). Η διαδικασία περαιώνεται, αυθημερόν, με την υπογραφή των φακέλων των οικονομικών προσφορών των διαγωνιζομένων από τα μέλη της Επιτροπής και παραδίδεται αντίγραφο αυτών στον ορισμένο εκπρόσωπο των εργοληπτικών οργανώσεων (άρθρο 5, παρ. 1, Ν 2940/01).

Αν κατά το πρώτο στάδιο του διαγωνισμού υποβληθούν ενυπόγραφες αντιρρήσεις ή δηλωθεί εγγράφως από τους διαγωνιζομένους ότι θα υποβληθούν αντιρρήσεις, η Επιτροπή διακόπτει τη διαδικασία, μέχρι να εκδικαστούν οι ενστάσεις και συνεχίζει το δεύτερο στάδιο του διαγωνισμού σε άλλη ημερομηνία και ημέρα Τετάρτη την ίδια ώρα, την οποία γνωστοποιεί εγγράφως και εντός πενήτερου στους διαγωνιζομένους (άρθρο 5, παρ. 1, Ν 2940/01).

Όλες οι οικονομικές προσφορές και τα πρακτικά υπογράφονται από τα μέλη της Επιτροπής Διενέργειας του Διαγωνισμού και παραδίδονται στην Επιτροπή Εισήγησης για Ανάθεση, χωρίς κατά το δεύτερο στάδιο να αποκλείονται διαγωνιζόμενοι ή να απορρίπτονται προσφορές από την Επιτροπή Διενέργειας του Διαγωνισμού (παρ. 6, Εγκ. 21/02). Στα πρακτικά αυτά σημειώνεται για κάθε προσφορά και η ύπαρξη ή μη της ολόγραφης αναγραφής του ποσού της συνολικής προσφερόμενης δαπάνης εργασιών, προκειμένου να αποκλείεται το ενδεχόμενο της μεταγενέστερης συμπλήρωσης (παρ. 4, Εγκ. 21/02). Ο αποκλεισμός όσων παρέλειψαν να συμπληρώσουν ολόγραφα το ποσό της συνολικής προσφερόμενης δαπάνης, σύμφωνα με τα πρακτικά της Επιτροπής Διενέργειας του Διαγωνισμού, εμπίπτει στις αρμοδιότητες της Επιτροπής Εισήγησης για Ανάθεση (παρ. 5, Εγκ. 21/02). Αν οι Επιτροπή Διενέργειας του Διαγωνισμού ασκεί αρμοδιότητα και Επιτροπή Εισήγησης για Ανάθεση, για έργο του οποίου η ανάθεση γίνεται με τη διαδικασία του άρθρου 2 του Ν 2576/98, όπως εκάστοτε ισχύει, στην επιτροπή αυτή παρίσταται και ένας εκπρόσωπος των εργοληπτικών οργανώσεων, κατά τα λοιπά όπως ορίζεται στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 5, Ν 2940/01.

Συμπληρωματικά με τα ανωτέρω σημειώνεται ότι:

- (1) Αν πρόκειται για δημοπρασία με αξιολόγηση προσφορών, δηλ. αν εφαρμόζεται ένα από τα συστήματα:
  - i. προσφορά που περιλαμβάνει μελέτη και κατασκευή,
  - ii. προσφορά για την αξιοποίηση ακινήτων με αντιπαροχή,
  - iii. προσφορά που περιλαμβάνει τη μερική ή ολική αυτοχρηματοδότηση με αντάλλαγμα τη λειτουργία ή εκμετάλλευση του έργου ή άλλα τυχόν ανταλλάγματα έναντι της κατασκευής του έργου,

εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι σχετικές με τα συστήματα αυτά διατάξεις του Ν 1418/84 και των εκτελεστικών προεδρικών του διαταγμάτων, όπως κάθε φορά ισχύουν (άρθρο 2, παρ. 6, Ν 2576/98). Πρακτικά, δηλ., αφού ολοκληρωθεί το πρώτο από τα δύο διακριτά στάδια που περιγράφηκαν ανωτέρω (έλεγχος τυπικών στοιχείων), η Επιτροπή Διενέργειας του Διαγωνισμού δεν αποσφραγίζει τους φακέλους των οικονομικών και των τεχνικών προσφορών και διαβιβάζει το σύνολο των φακέλων στην Επιτροπή Εισήγησης για Ανάθεση για να ολοκληρωθεί η διαδικασία (άρθρο 18, παρ. 1, ΠΔ 609/85).

- (2) Αν πρόκειται για δημοπρασία έργου με προϋπολογισμό που δεν υπερβαίνει το ανώτερο όριο, για το οποίο γίνονται δεκτές εργοληπτικές επιχειρήσεις Δ' τάξης του ΜΕΕΠ, η Επιτροπή Διενέργειας του Διαγωνισμού ασκεί και τα καθήκοντα της Επιτροπής Εισήγησης για Ανάθεση, με έγκριση της Προϊσταμένης Αρχής, και προχωρεί η ίδια στην αξιολόγηση των προσφορών και την κατακύρωση του διαγωνισμού σύμφωνα με τα οριζόμενα ακολούθως (άρθρο 22, παρ. 7, ΠΔ 609/85).

3.2.10 Επιλογή Αναδόχου

3.2.10.1 Γενικά

Τα κριτήρια για την επιλογή του αναδόχου έχουν υποστεί τα τελευταία χρόνια πολλές μεταβολές και διαρκή επεξεργασία. Αυτό οφείλεται σε τρεις κυρίως παράγοντες:

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

- Τη βαθμιαία υπαγωγή της διαδικασίας ανάθεσης ενός δημοσίου έργου στην κοινοτική νομοθεσία και την ανάγκη ενοποίησης εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας ως προς τον τομέα αυτόν,
- Το πρόβλημα των υπερβολικά χαμηλών προσφορών και την ανάγκη αντιμετώπισής του με μία κατά το δυνατόν αδιάβλητη μέθοδο,
- Την αναγκαιότητα να διασφαλισθεί η αντικειμενικότητα στην επιλογή του αναδόχου και την επιδίωξη να περιορισθούν κατά το δυνατόν τα κριτήρια που επιτρέπουν υποκειμενική κρίση στη διαδικασία ανάδειξής του.

Ο Ν. 2576/98 με τίτλο «Βελτίωση των διαδικασιών για την ανάθεση της κατασκευής των δημόσιων έργων και άλλες διατάξεις», στοχεύει και επιτυγχάνει σε υπολογίσιμο βαθμό την υλοποίηση και των τριών παραπάνω στόχων. Με το νόμο αυτό επίσης ευθυγραμμίσθηκε το σύστημα ανάδειξης αναδόχου της εθνικής νομοθεσίας με αυτό της κοινοτικής. Πλέον, ασχέτως προς την υπαγωγή ενός δημοσίου έργου στις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, τα γενικά κριτήρια επιλογής του αναδόχου είναι κατ' αρχήν και κατά βάση τα ίδια, διαφοροποιούνται δε και εξειδικεύονται ανάλογα με το επιμέρους σύστημα δημοπράτησης.

3.2.10.2 Κριτήρια Επιλογής Αναδόχου Βάσει Κοινοτικού Δικαίου

Σύμφωνα με το ΠΔ 334/00 τα κριτήρια ανάθεσης του έργου είναι:

- είτε αποκλειστικά «η χαμηλότερη τιμή»,
- είτε «η πλέον συμφέρουσα» για τον κύριο του έργου προσφορά.

Η κρίση για την «πλέον συμφέρουσα» προσφορά μπορεί να στηρίζεται σε διάφορα επιμέρους κριτήρια, όπως:

- η τιμή,
- η προθεσμία εκτέλεσης,
- τα έξοδα λειτουργίας,
- η αποδοτικότητα,
- η τεχνική αξία κτλ.

Σε κάθε περίπτωση, τα κριτήρια εξαγωγής της «πλέον συμφέρουσας» προσφοράς πρέπει να μνημονεύονται στα συμβατικά τεύχη ή στη διακήρυξη και ει δυνατόν, κατά φθίνουσα σειρά σπουδαιότητας (άρθρο 30, παρ. 2, ΠΔ 334/00).

3.2.10.3 Κριτήρια Επιλογής Αναδόχου Βάσει Εθνικού Δικαίου

(1) Πριν από την εισαγωγή του συστήματος του αποκλεισμού των υπερβολικά χαμηλών προσφορών (Ν. 2576/98), τα συστήματα προσφοράς, κατά τα οποία αποκλειστικό κριτήριο επιλογής ήταν «η χαμηλότερη τιμή», ήταν τα ακόλουθα:

- το σύστημα προσφοράς με ενιαίο ποσοστό έκπτωσης (παρ. 4α, άρθρο 4, Ν 1418/84),
- το σύστημα προσφοράς με επιμέρους ποσοστά έκπτωσης (παρ. 4β, άρθρο 4, Ν 1418/84),
- το σύστημα προσφοράς με συμπλήρωση τιμολογίου και έλεγχο ομαλότητας (παρ. 4γ, άρθρο 4, Ν 1418/84),
- το σύστημα προσφοράς με ελεύθερη συμπλήρωση τιμολογίου (παρ. 4δ, άρθρο 4, Ν 1418/84) και
- η μειοδοσία στο ποσοστό οφέλους απολογιστικών εργασιών (παρ. 4στ, άρθρο 4, Ν 1418/84).

Ήδη, μετά τη θεσμοθέτηση του αποκλεισμού των υπερβολικά χαμηλών προσφορών, για τα ανωτέρω συστήματα δημοπράτησης ως αποκλειστικό κριτήριο επιλογής έχει διαμορφωθεί «η χαμηλότερη τιμή ύστερα από τον αποκλεισμό των υπερβολικά χαμηλών προσφορών». Επιπλέον, το σύστημα προσφοράς με συμπλήρωση τιμολογίου και έλεγχο ομαλότητας (παρ. 4γ, άρθρο 4, Ν 1418/84) καταργήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν 2940/01.

(2) Ο Ν. 2576/98, μαζί με τα εκτελεστικά του διατάγματα, αποτελεί το πλέον πρόσφατο στάδιο μιας νομοθετικής προσπάθειας που έχει ως στόχο την εξαφάνιση του φαινομένου των υπερβολικά χαμηλών και μη ρεαλιστικών προσφορών για τα εκάστοτε δεδομένα κόστους ενός έργου. Ο προσδιορισμός της «πλέον χαμηλής» προσφοράς ως αποκλειστικού κριτηρίου επιλογής του αναδόχου για μια σειρά συστημάτων προσφοράς είχε ως επακόλουθο την εμφάνιση του προβλήματος αυτού που ταλάνιζε τη διαδικασία ανάθεσης δημοσίων έργων. Οι διαγωνιζόμενοι υπέβαλλαν προσφορές με εκπτώσεις υπερβολικά υψηλές, πέρα από κάθε ρεαλιστι-

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

κή προοπτική εκτέλεσης του έργου και απολύτως αδικαιολόγητες από άποψη δεδομένων κόστους, με αποτέλεσμα μετά την ανάθεση του έργου ο ανάδοχος να αδυνατεί να το εκτελέσει με τις προσφερθείσες τιμές και να καταφεύγει σε μεθοδεύσεις τεχνητής αύξησης του εργολαβικού ανταλλάγματος μέσω των διατάξεων για νέες και πρόσθετες εργασίες.

- (3) Ο Ν. 2576/98, προσαρμόζοντας την εθνική νομοθεσία στα κοινοτικά δεδομένα, ορίζει ότι το έργο πρέπει να ανατίθεται σ' αυτόν που υπέβαλε την «πλέον συμφέρουσα» προσφορά, για την ανάδειξη δε της «πλέον συμφέρουσας» προσφοράς η «χαμηλότερη» προσφορά αποτελεί βασικό αλλά όχι το μοναδικό κριτήριο. Ταυτόχρονα ορίζει ότι η Επιτροπή Εισηγήσης για Ανάθεση εισηγείται την ανάθεση της κατασκευής του έργου είτε στο μειοδότη είτε στο διαγωνιζόμενο που υπέβαλε την «πλέον συμφέρουσα» για το δημόσιο προσφορά. Ποια είναι «η πλέον συμφέρουσα» για το δημόσιο προσφορά κρίνεται πλέον με τη μαθηματική μέθοδο που προβλέπει ο εν λόγω νόμος. Η μαθηματική μέθοδος συνίσταται στη διαδοχική εξαγωγή αριθμητικών μέσων όρων που οδηγεί τελικά στον προσδιορισμό των υπερβολικά χαμηλών προσφορών και την ανάδειξη της «προσωρινής μειοδότης προσφοράς».

Με τη μαθηματική αυτή μέθοδο προσδιορίζονται και εντάσσονται οι προσφορές σε διάφορες κατηγορίες, όπως:

- υψηλές,
- κανονικές,
- χαμηλές και
- υπερβολικά χαμηλές προσφορές.

Οι τελευταίες υποδιαιρούνται περαιτέρω σε:

- αρχικά υπερβολικά χαμηλές προσφορές και
- τελικά υπερβολικά χαμηλές προσφορές.

Στη συνέχεια, μέσω της εφαρμογής σειράς μαθηματικών τύπων, εξάγεται «η προσωρινή μειοδότης προσφορά», στην οποία και κατακυρώνεται υποχρεωτικά το έργο, αφού όμως συνεκτιμηθεί κάθε άλλο πρόσφορο, τεκμηριωμένο στοιχείο, κυρίως από την υπηρεσία του Μητρώου του άρθρου 16 του Ν. 1418/84, σχετικά με την ικανότητα και αξιοπιστία της επιχείρησης για την καλή και έγκαιρη κατασκευή του έργου, σε συνδυασμό και με τις υποχρεώσεις της από έργα υπό κατασκευή (άρθρο 1, Ν. 2576/98).

- (4) Από τη διαδικασία υπολογισμού της «προσωρινής μειοδότης προσφοράς» του Ν. 2576/98 εξαιρούνται όλα εκείνα τα συστήματα προσφοράς, στα οποία «η χαμηλότερη τιμή» δεν αποτελεί αποκλειστικό κριτήριο για την ανάδειξη του αναδόχου και για το λόγο αυτό η ανάδειξη «προσωρινής μειοδότης προσφοράς» δεν ενέχει ιδιαίτερη σημασία. Έτσι, η διαδικασία αυτή δεν εφαρμόζεται στα εξής συστήματα:
- το σύστημα προσφοράς που περιλαμβάνει μελέτη και κατασκευή (παρ. 4ε, άρθρο 4, Ν 1418/84),
  - η προσφορά για την αξιοποίηση ακινήτων με αντιπαροχή (παρ. 4ζ, άρθρο 4, Ν 1418/84) και
  - η προσφορά που περιλαμβάνει άλλα ανταλλάγματα (παρ. 4η, άρθρο 4, Ν 1418/84).

Για τα συστήματα αυτά εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν. 1418/84 και των εκτελεστικών του διαταγμάτων, όπως κάθε φορά ισχύουν (άρθρο 2, παρ. 6, Ν. 2576/98).

3.2.10.4 Εξέταση των Προσφορών από την Επιτροπή Εισηγήσης για Ανάθεση (ΕΕΑ)

- (1) Η ΕΕΑ είναι το συλλογικό όργανο που αποφασίζει για το αποτέλεσμα του διαγωνισμού, προτείνοντας κάποιο διαγωνιζόμενο για ανάδοχο, σύμφωνα με τη διαδικασία και τα κριτήρια που ορίζονται στο νόμο. Η απόφαση της ΕΕΑ δεν αναδεικνύει τον ανάδοχο, ούτε κατακυρώνει οριστικά το αποτέλεσμα της δημοπρασίας υπέρ κάποιου διαγωνιζόμενου. Η έγκριση του αποτελέσματος της δημοπρασίας και η κατακύρωση του έργου είναι αρμοδιότητα της Προϊσταμένης Αρχής, η οποία διαθέτει τη διακριτική ευχέρεια να μην εγκρίνει το αποτέλεσμα του διαγωνισμού, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί με την απόφαση της ΕΕΑ και να τον ακυρώσει είτε μερικά είτε ολικά (ΣτΕ 4052/90 Τμ. Δ' ΝΔΕ Τόμ. 2 16/46). Εκείνο που δεν έχει την ευχέρεια να πράξει η Προϊσταμένη Αρχή, είναι να αναδείξει άλλο διαγωνιζόμενο ως νικητή του διαγωνισμού και να ανακηρύξει αυτόν και όχι τον προταθέντα από την ΕΕΑ ως ανάδοχο του έργου.

Η διαδικασία εξέτασης των προσφορών ενώπιον της ΕΕΑ, καθώς και τα κριτήρια επιλογής του αναδόχου, δυνάμει των οποίων πρέπει να διαμορφωθεί η πρόταση της Επιτροπής προς την Προϊσταμένη Αρχή, διαφοροποιούνται ανάλογα με τους ακόλουθους παράγοντες:

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

- Αν το δημοπρατούμενο έργο εμπίπτει λόγω προϋπολογισμού στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.
  - Αν εφαρμόζεται κατά τη δημοπρασία ο Ν. 2576/98 ή όχι.
- (2) Με βάση τους ως άνω δύο παράγοντες, διαμορφώνονται κατά την επιλογή του αναδόχου τρεις ξεχωριστές κατηγορίες δημοπρατούμενων έργων, ανάμεσα στις οποίες παρατηρούνται διαφορές όσον αφορά στα κριτήρια και τη διαδικασία επιλογής του αναδόχου. Οι κατηγορίες αυτές είναι:
- τα δημοπρατούμενα έργα, για τα οποία δεν εφαρμόζεται ο Ν. 2576/98,
  - τα έργα, για τα οποία εφαρμόζεται ο Ν. 2576/98 και δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και
  - τα έργα, για τα οποία εφαρμόζεται ο Ν. 2576/98 και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

(3) Έργα που δεν υπάγονται στο Ν. 2576/98:

Στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν τα έργα που δημοπρατούνται με τα συστήματα προσφοράς που αναφέρονται στην παράγραφο 3.2.10.3 εδάφιο (4), ανωτέρω. Ως προς τα συστήματα αυτά δεν τυγχάνει εφαρμογής η μέθοδος αποκλεισμού των υπερβολικά χαμηλών προσφορών του Ν. 2576/98, δεδομένου ότι η έννοια της υπερβολικά χαμηλής προσφοράς είναι ασυμβίβαστη προς τη φύση των εν λόγω συστημάτων. Περαιτέρω, η διαδικασία εξέτασης των προσφορών διαφοροποιείται ανάλογα με το αν προβλέπεται αξιολόγηση των τεχνικών προσφορών ή όχι.

i. Εάν πρόκειται για δημοπρασία με αξιολόγηση των τεχνικών προσφορών, προηγείται η αξιολόγηση των τεχνικών προσφορών, σύμφωνα με το ΠΔ 218/99 (τροποποιητικό του άρθρου 10 του ΠΔ 609/85). Δηλαδή, αξιολογούνται οι τεχνικές μελέτες βάσει των κριτηρίων και συντελεστών επιρροής που έχουν οριστεί στη διακήρυξη και κατόπιν βαθμολογούνται με βάση τη διενεργηθείσα αξιολόγηση. Εν συνεχεία και μετά την κρίση της Προϊσταμένης Αρχής επί τυχόν αντιρρήσεων που υποβλήθηκαν σχετικά με την αξιολόγηση των τεχνικών προσφορών, ανοίγονται σε δημόσια συνεδρίαση της ΕΕΑ οι φάκελοι των οικονομικών προσφορών και εφαρμόζεται η οριστικοποιημένη βαθμολόγηση για την ανεύρεση της βέλτιστης προσφοράς (άρθρο 18, παρ. 1 και άρθρο 10, παρ. 4, ΠΔ 609/85).

ii. Το ανωτέρω στάδιο υφίσταται μόνο στις δημοπρασίες που περιλαμβάνουν και αξιολόγηση των τεχνικών προσφορών. Στη συνέχεια η διαδικασία είναι κοινή για όλα τα συστήματα της κατηγορίας αυτής. Κατ' αρχάς εξετάζεται η ανάθεση στην επιχείρηση που υπέβαλε τη χαμηλότερη (εάν πρόκειται για δημοπρασία χωρίς αξιολόγηση των τεχνικών προσφορών) ή τη βέλτιστη (εάν πρόκειται για δημοπρασία με αξιολόγηση των τεχνικών προσφορών) προσφορά. Αν η επιχείρηση αυτή δεν πληροί τα ουσιαστικά κριτήρια επιλογής που ορίζονται στο νόμο, εξετάζεται η αμέσως επόμενη προσφορά κατά σειρά ύψους έκπτωσης και ούτω καθεξής, μέχρι να ανεβρεθεί η προσφορά εκείνη που πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν την έγκαιρη, άρτια και οικονομική κατασκευή του έργου (άρθρο 18, παρ. 2, ΠΔ 609/85).

Η ΕΕΑ, κατά τη διατύπωση της γνώμης της, πέραν από το ύψος της έκπτωσης που έχει προσφέρει ο διαγωνιζόμενος, το οποίο οπωσδήποτε πρέπει να λαμβάνει υπόψη, οφείλει να συνεκτιμά και κάθε άλλο πρόσφορο κατά την κρίση των μελών της τεκμηριωμένο στοιχείο, κυρίως από την υπηρεσία του ΜΕΕΠ, σχετικά με την ικανότητα και αξιοπιστία της επιχείρησης για την καλή και έγκαιρη κατασκευή του έργου, σε συνδυασμό και με τις υποχρεώσεις της από έργα υπό κατασκευή.

Η κρίση της ΕΕΑ χρήζει επαρκούς, αναλυτικής και τεκμηριωμένης αιτιολογίας, ιδιαιτέρως σε περίπτωση που δεν επιλέγεται η χαμηλότερη προσφορά.

(4) Έργα που υπάγονται στο Ν. 2576/98 και δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου:

Στη συγκεκριμένη κατηγορία ανήκουν τα έργα που δημοπρατούνται με όλα τα συστήματα προσφοράς, εκτός από τα τρία αναφερόμενα στην παράγραφο 3.2.10.3 εδάφιο (4), ανωτέρω και τα οποία λόγω προϋπολογισμού δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

Για τα έργα της κατηγορίας αυτής, εφαρμόζεται η διαδικασία εξαγωγής της «προσωρινής μειοδότης προσφοράς» που προβλέπεται στο Ν. 2576/98. Ως εκ τούτου, τα κριτήρια επιλογής περιορίζονται στην αξιολόγηση των οικονομικών προσφορών με το σύστημα που προδιαγράφει ο νόμος αυτός και εξειδικεύουν τα εκτελεστικά του διατάγματα (άρθρο 9, παρ. 3, ΠΔ 218/99).

Η ΕΕΑ, κατά τη διατύπωση της γνώμης της, συνεκτιμά κάθε άλλο πρόσφορο τεκμηριωμένο στοιχείο, κυρίως από την υπηρεσία του Μητρώου του άρθρου 16, Ν. 1418/84, σχετικά με την ικανότητα και αξιοπιστία της ε-

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

πιχείρησης για την καλή και έγκαιρη κατασκευή του έργου, σε συνδυασμό και με τις υποχρεώσεις της από έργα υπό κατασκευή.

Κατά συνέπεια, η ΕΕΑ διατηρεί το δικαίωμα να μην εισηγηθεί την κατακύρωση του έργου στον προσωρινό μειοδότη, μόνο εφόσον από τεκμηριωμένο στοιχείο που εξάγεται από το Μητρώο, αποδεικνύεται ή ενδείκνυται σοβαρώς η αδυναμία εκτέλεσης του έργου από τον προσωρινό μειοδότη. Είναι δε αυτονόητο ότι η άποψη αυτή της ΕΕΑ πρέπει να είναι απολύτως τεκμηριωμένη. Εφόσον δεν συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις και κατά κανόνα είναι ιδιαίτερα δυσχερές να αποδεικνύεται ότι όντως συντρέχουν, η ΕΕΑ είναι υποχρεωμένη να εισηγηθεί την κατακύρωση του έργου στον προσωρινό μειοδότη.

(5) Έργα που υπάγονται στο Ν. 2576/98 και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου:

Αναφορικά προς την κατηγορία αυτή, ισχύουν όσα αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο (4) για τα έργα που υπάγονται στο Ν. 2576/98 αλλά δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Η μόνη ουσιώδης διαφορά έγκειται στο ότι στην υπόψη κατηγορία παρέχεται από το νόμο η δυνατότητα αιτιολόγησης των υπερβολικά χαμηλών προσφορών.

Τούτο είναι ιδιαίτερα σημαντικό διότι οι υπερβολικά χαμηλές προσφορές δεν αποκλείονται αυτοδικαίως, όπως συμβαίνει με τα έργα που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, αλλά ακολουθείται η διαδικασία αιτιολόγησης των υπερβολικά χαμηλών προσφορών με τη διαδικασία και τα ιδιαίτερα κριτήρια που αναφέρονται στις εκτελεστικές του νόμου ΥΑ Δ17α/08/16/ΦΝ 402/98, Δ17α/10/65/ΦΝ 402/98, Δ17α/07/37/ΦΝ 402/00, Δ17α/07/53/ΦΝ 402/02.

Ως εκ τούτου στα έργα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και λόγω συστήματος προσφοράς εφαρμόζεται ο Ν. 2576/98, είναι δυνατόν να επιλεγεί προσφορά που έχει χαρακτηριστεί ως υπερβολικά χαμηλή κατά την εφαρμογή της μαθηματικής μεθόδου του Ν. 2576/98, εφόσον αυτή κριθεί ως πιο συμφέρουσα από την «προσωρινή μειοδότη προσφορά» μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας των αιτιολογήσεων των υπερβολικά χαμηλών προσφορών.

Εφόσον λοιπόν, σε δημοπρασίες έργων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου η ΕΕΑ διαπιστώσει ότι υποβλήθηκαν «τελικά υπερβολικά χαμηλές προσφορές», ακολουθούνται τα ακόλουθα βήματα:

- i. Η ΕΕΑ υποχρεούται να ενημερώσει σχετικώς την Προϊσταμένη Αρχή του φορέα κατασκευής του έργου.
- ii. Η Προϊσταμένη Αρχή στη συνέχεια, με έγγραφό της που αποστέλλει προς τις εργοληπτικές επιχειρήσεις ή κοινοπραξίες που έχουν υποβάλει τις «τελικά υπερβολικά χαμηλές προσφορές», ζητεί από αυτές, εντός οκτώ (8) το πολύ εργασίμων ημερών, να υποβάλουν την έγγραφη αιτιολόγηση των προσφορών τους, κατά το άρθρο 2 της προαναφερομένης υπουργικής απόφασης.
- iii. Η αρμόδια για την αξιολόγηση των αιτιολογήσεων ΕΕΑ, αποδέχεται ή απορρίπτει τις υποβληθείσες από τους διαγωνιζόμενους αιτιολογήσεις. Η απόφαση της ΕΕΑ περιλαμβάνεται στο πρακτικό της δημοπρασίας.
- iv. Στο σκεπτικό της απόφασης έγκρισης του αποτελέσματος του διαγωνισμού η Προϊσταμένη Αρχή οφείλει να περιγράψει και να αιτιολογήσει τα κριτήρια της απόρριψης ή αποδοχής μιας «τελικά υπερβολικά χαμηλής προσφοράς».
- v. Η απόφαση έγκρισης του αποτελέσματος του διαγωνισμού κοινοποιείται υποχρεωτικά σε όλους τους διαγωνιζόμενους που στη δημοπρασία υπέβαλαν «τελικά υπερβολικά χαμηλές προσφορές».

3.2.11 Έγκριση του Αποτελέσματος της Δημοπρασίας από την Προϊσταμένη Αρχή

3.2.11.1 Εγκριτική Απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής

Μόνη αρμόδια αρχή για την ανακήρυξη του αναδόχου και την οριστική υπέρ αυτού κατακύρωση του αποτελέσματος της δημοπρασίας είναι η Προϊσταμένη Αρχή, η οποία έχει τη δυνατότητα:

- α. να εγκρίνει το αποτέλεσμα της δημοπρασίας είτε ως έχει είτε αφού επιτύχει ορισμένες βελτιώσεις στην προσφορά του αναδόχου, πάντα με τη σύμφωνη γνώμη του, ή
- β. να ακυρώσει το διαγωνισμό για ορισμένους περιοριστικά αναφερόμενους στο νόμο λόγους.

Στην εγκριτική της απόφαση η Προϊσταμένη Αρχή είναι δυνατόν να περιλαμβάνει και τυχόν βελτιώσεις της προσφοράς, για τις οποίες όμως πρέπει να συμφωνήσει ο ανάδοχος.

Η σύμβαση για την κατασκευή του έργου καταρτίζεται:

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

- είτε με βάση τους αρχικούς όρους της διακήρυξης και των τευχών και σχεδίων, που με την υποβολή της προσφοράς του ο ανάδοχος αποδέχεται,
- είτε σε περίπτωση που στην εγκριτική απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής περιληφθούν και τυχόν βελτιώσεις της προσφοράς, με βάση τους τροποποιημένους όρους της διακήρυξης και των τευχών και σχεδίων, με τους οποίους όμως πρέπει να συμφωνεί ο ανάδοχος.

Σημειώνεται ότι σε περίπτωση που ο ανάδοχος διαφωνεί με τις προαναφερόμενες βελτιώσεις / τροποποιήσεις, όπως προτείνονται από την Προϊσταμένη Αρχή, τότε πρέπει να ασκήσει κατά της σχετικής εγκριτικής απόφασης «αίτηση θεραπείας» ενώπιον της αρμόδιας Αρχής εντός τριών (3) μηνών από της κοινοποίησης της εγκριτικής απόφασης σ' αυτόν.

3.2.11.2 Κατακύρωση του Αποτελέσματος της Δημοπρασίας και Ανακήρυξη του Αναδόχου

Η έγκριση για την κατακύρωση της δημοπρασίας είναι δυνατόν να γίνει και μετά την πάροδο της προθεσμίας ισχύος των προσφορών, οπότε στην περίπτωση αυτή, εάν συμφωνεί και ο επιλεγείς ανάδοχος, η σύμβαση καταρτίζεται (άρθρο 24, παρ. 5, ΠΔ 609/85).

Η Προϊσταμένη Αρχή διατηρεί το δικαίωμα να ακυρώσει το αποτέλεσμα της δημοπρασίας για τους εξής λόγους που περιοριστικά αναφέρονται στο νόμο (άρθρο 24, παρ. 2, ΠΔ 609/85):

- α. Εάν υπήρξε παρατυπία κατά τη διεξαγωγή της δημοπρασίας, εφόσον από την παρατυπία αυτή επηρεάζεται το αποτέλεσμα της.
- β. Εάν το αποτέλεσμα της δημοπρασίας κρίνεται αιτιολογημένα μη ικανοποιητικό για τον κύριο του έργου
- γ. Εάν κατά την κρίση της Προϊσταμένης Αρχής ο συναγωνισμός υπήρξε ανεπαρκής ή αν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι έγινε συνεννόηση των συναγωνιζομένων προς αποφυγή πραγματικού συναγωνισμού.

Επίσης είναι δυνατόν να επέλθει ακύρωση της δημοπρασίας: (άρθρο 24, παρ. 3, ΠΔ 609/85):

- αυτοδικαίως, αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία ισχύος των προσφορών και δεν συμφωνήσει στην κατάρτιση της σύμβασης ο μη δεσμευόμενος πλέον από την προσφορά του πρώτος μειοδότης,
- σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι εμφολόγησαν λάθη ή παραλείψεις σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας δημοπράτησης του έργου. Στην περίπτωση αυτή, ο νόμος προβλέπει τη δυνατότητα η διαδικασία δημοπράτησης:
  - να ακυρωθεί μερικώς και να αναμορφωθεί ανάλογα το αποτέλεσμα της από την Προϊσταμένη Αρχή, ή
  - να ακυρωθεί ολικώς και να διαταχθεί η επανάληψή της από το σημείο που έγινε το λάθος ή η παράλειψη.

Η μερική ή ολική ακύρωση του διαγωνισμού σε περίπτωση που διαπιστώθηκε παράτυπη διεξαγωγή του ή διαπιστώθηκαν λάθη ή παραλείψεις κατά τη διαδικασία, μπορεί να γίνει:

- είτε κατόπιν υποβολής αντιρρήσεων από πλευράς διαγωνιζομένου,
- είτε κατόπιν αυτεπάγγελτης ενέργειας της Προϊσταμένης Αρχής.

Με την κατακύρωση του αποτελέσματος της δημοπρασίας από την Προϊσταμένη Αρχή και την ανακήρυξη του αναδόχου, ολοκληρώνεται το προσυμβατικό στάδιο και με τη σύναψη της σύμβασης αρχίζει το στάδιο εκτέλεσης του έργου. Σύμφωνα με την κρατούσα στη νομολογία άποψη, το χρονικό διάστημα του προσυμβατικού σταδίου που μεσολαβεί από την έκδοση της διακήρυξης δημοπρασίας μέχρι και την κατάρτιση της σύμβασης, η οποία συντελείται με την κοινοποίηση στον ανάδοχο της κατακυρωτικής του αποτελέσματος της δημοπρασίας πράξης της Προϊσταμένης Αρχής (άρθρο 23, Ν. 2690/99), συνιστά στάδιο διαπραγματεύσεων, κατά την έννοια των άρθρων 197 και 198 ΑΚ, τα οποία έχουν πλήρη εφαρμογή.

3.3 Δημοπρασία με Προεπιλογή

3.3.1 Γενικά

Η δημοπρασία με προεπιλογή ή «κλειστή διαδικασία», κατά την κοινοτική ορολογία, υποδιαιρείται σε δύο ξεχωριστά και απολύτως αυτοτελή στάδια:

- α. Το στάδιο της προεπιλογής, κατά το οποίο προεπιλέγεται, βάσει ορισμένων προβλεπομένων στο νόμο κριτηρίων, περιορισμένος αριθμός επιχειρήσεων από το σύνολο εκείνων που εκδήλωσαν ενδιαφέρον συμμετοχής στο διαγωνισμό και

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

β. το στάδιο του κυρίως διαγωνισμού, στο οποίο συμμετέχουν οι επιχειρήσεις που προεπιλέχθηκαν κατά το προηγούμενο στάδιο, με σκοπό την ανάδειξη του τελικού μειοδότη και αναδόχου του έργου.

Η εφαρμογή της διαδικασίας αυτής προβλέπεται από το νόμο κυρίως για έργα μεγάλης σπουδαιότητας ή εξειδικευμένα, ακριβώς διότι με το στάδιο της προεπιλογής επιτυγχάνεται ενδελεχέστερος έλεγχος των τεχνικών και οικονομικών δυνατοτήτων των υποψηφίων εργοληπτών, στοιχείο το οποίο είναι απολύτως απαραίτητο στα μεγάλα και τεχνικώς περίπλοκα έργα. Για την εφαρμογή της διαδικασίας της προεπιλογής απαιτείται αιτιολογημένη γνώμη του οικείου τεχνικού συμβουλίου της αρμόδιας Αρχής. Στη σύνθεση των τεχνικών συμβουλίων, όταν συζητείται τέτοιο θέμα, μετέχει και ένας εκπρόσωπος των εργοληπτικών οργανώσεων (άρθρο 4, παρ. 2 εδ. β', Ν. 1418/84).

Οι διαδικασίες δημοσιότητας της κλειστής διαδικασίας για τα έργα που υπάγονται στην εφαρμογή του ΠΔ 334/00, περιγράφεται στο άρθρο 15 του ΠΔ 334/00.

3.3.2 Στάδιο της Προεπιλογής

Με τη διακήρυξη καλούνται να εκδηλώσουν ενδιαφέρον για συμμετοχή στο διαγωνισμό όσες εργοληπτικές επιχειρήσεις θεωρούν ότι έχουν τα προσόντα που προδιαγράφονται στη διακήρυξη. Κατά το στάδιο αυτό, από το σύνολο των εργοληπτικών επιχειρήσεων που έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό με βάση τις προδιαγραφές της διακήρυξης, επιλέγονται τελικά ορισμένες για να συμμετάσχουν στην επόμενη και τελική φάση αυτού.

Η προεπιλογή διενεργείται με βάση τα στοιχεία που περιέχονται στους φακέλους των ενδιαφερομένων, σε συνδυασμό με μία σειρά από κριτήρια τα οποία συντείνουν στη διαπίστωση της εν γένει τεχνικής και οικονομικής δυνατότητας της επιχείρησης να αναλάβει το έργο. Τα κριτήρια αυτά, όπως ενδεικτικώς παρατίθενται στο νόμο (άρθρο 4, παρ. 2 εδ. β' και άρθρο 16, παρ. 1, Ν. 1418/84 σε συνδυασμό με άρθρο 19, παρ. 2, ΠΔ 609/85), είναι:

- η οργάνωση της επιχείρησης,
- η στελέχωση της από τεχνικούς εγγεγραμμένους στο ΜΕΚ,
- η στελέχωση της από άλλο επιστημονικό ή τεχνικό βοηθητικό προσωπικό,
- η εμπειρία σε έργα που έχουν εκτελεσθεί από την επιχείρηση ή τα στελέχη της,
- ο εξοπλισμός που η επιχείρηση διαθέτει ή ίδια ή αποδεδειγμένα έχει διαχειριστεί με επιτυχία στο παρελθόν,
- η οικονομική δυνατότητα και πίστη της επιχείρησης,
- η διαχειριστική ικανότητά της και άλλα παρόμοια στοιχεία.

Η προεπιλογή κατά την κοινοτική νομοθεσία διεξάγεται με τους ίδιους κατά βάση κανόνες που ισχύουν στο εθνικό δίκαιο. Εξετάζονται δηλαδή, η κατάσταση του εργολήπτη και η πλήρωση των ελάχιστων οικονομικών και τεχνικών προϋποθέσεων που απαιτούνται για το προς εκτέλεση έργο. Η ειδοποιός διαφορά με την εθνική νομοθεσία έγκειται στη δυνατότητα που δίνει το κοινοτικό δίκαιο στις Αναθέτουσες Αρχές, να αποκλείσουν εκ των προτέρων, πριν δηλαδή και από το στάδιο της προεπιλογής, τις επιχειρήσεις εκείνες που δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα από την κοινοτική νομοθεσία επαγγελματικά προσόντα, όπως αυτά εξειδικεύονται στα άρθρα 4 έως 29 του ΠΔ 334/00.

Η προεπιλογή γίνεται ανάμεσα στις επιχειρήσεις που διαθέτουν τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα, απαγορεύεται δε οποιαδήποτε διάκριση λόγω ιθαγένειας του υποψηφίου εργολήπτη.

Αρμόδια για τη διενέργεια της προεπιλογής είναι η Επιτροπή Προεπιλογής. Η επιτροπή αυτή συγκροτείται από την Προϊσταμένη Αρχή, δεν μπορεί να έχει περισσότερα από επτά (7) μέλη και αποφασίζει για την προεπιλογή με σχετικό πρακτικό, στο οποίο περιλαμβάνει και όλα τα στοιχεία που έλαβε υπόψη της (άρθρο 19, παρ. 1, ΠΔ 609/85, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 10, ΠΔ 218/99).

Η Επιτροπή Προεπιλογής διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια στην άσκηση της εν λόγω αρμοδιότητας της, όμως η κρίση της οφείλει να είναι επαρκώς αιτιολογημένη επί τη βάσει των προαναφερθέντων κριτηρίων και θεμελιωμένη επί των στοιχείων του φακέλου της κάθε επιχείρησης.

Το αποτέλεσμα της προεπιλογής ανακοινώνεται εγγράφως από την αρμόδια Υπηρεσία σε όλους όσους υπέβαλαν αίτηση, είτε επελέγησαν είτε όχι. Οι αντιρρήσεις για την προεπιλογή υποβάλλονται ειδικά μέσα σε πέντε (5) μέρες από την πιο πάνω ανακοίνωση και απευθύνονται στην Προϊσταμένη Αρχή, η οποία αποφασίζει γι' αυτές (άρθρο 19, παρ. 2, ΠΔ 609/85). Η κρίση της Προϊσταμένης Αρχής ελέγχεται με δυνατότητα ακύρωσης από το Συμβούλιο της Επικρατείας.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

3.3.3 Στάδιο του Κυρίως Διαγωνισμού

Μετά την ολοκλήρωση της προεπιλογής αποστέλλεται πρόσκληση συμμετοχής στον κυρίως διαγωνισμό προς τους προεπιλεγέντες διαγωνιζομένους, οι οποίοι υποβάλλουν τις προσφορές τους και από το σημείο εκείνο η διαδικασία εξελίσσεται κατά βάση, όπως ακριβώς και στις ανοικτές δημοπρασίες. Για το λόγο αυτό, όσα ανωτέρω έχουν αναφερθεί για την ανοικτή δημοπρασία, ισχύουν και εν προκειμένω.

3.4 Απευθείας Ανάθεση ή Διαδικασία με Διαπραγμάτευση

Η απευθείας ανάθεση ή «διαδικασία με διαπραγμάτευση», κατά την κοινοτική ορολογία για έργα που διέπονται από το ΠΔ 334/00, αποτελεί εξαιρετική διαδικασία ανάθεσης της κατασκευής ενός δημόσιου έργου που μπορεί να εφαρμοσθεί μόνο αν συντρέχουν οι ειδικές και περιοριστικές αναφερόμενες στο νόμο προϋποθέσεις. Κατά το σύστημα αυτό:

- α. είτε δεν γίνεται καθόλου διαγωνισμός και το έργο ανατίθεται απευθείας σε εργοληπτική επιχείρηση που επιλέγει η Αναθέτουσα Αρχή, μετά από διαπραγμάτευση των όρων της σύμβασης με την επιχείρηση,
- β. είτε διεξάγεται διαγωνισμός μεταξύ προσκαλούμένων προς τούτο εργοληπτικών επιχειρήσεων, τις οποίες επιλέγει κατά την απόλυτη διακριτική της ευχέρεια η Αναθέτουσα Αρχή και στη συνέχεια το έργο ανατίθεται σε μια επιχείρηση, μετά από διαπραγμάτευση των όρων της σύμβασης με μια ή περισσότερες από αυτές.

Ο παραπάνω τρόπος ανάθεσης της κατασκευής ενός δημόσιου έργου είναι απολύτως εξαιρετικός και εφαρμόζεται όταν συντρέχει μία από τις εξαιρέσεις που προβλέπει το άρθρο 86 του ΝΔ 321/69 (ΦΕΚ Α' 205/69), όπως κάθε φορά ισχύει (βλ. (α) άρθρο 4, παρ. 2, εδ. γ', Ν. 1418/84, (β) άρθρο 3, παρ. 20, Ν. 1797/88 «Περί προμηθειών του δημοσίου τομέα και ρύθμισης συναφών θεμάτων», η ισχύς του οποίου επεκτάθηκε αναλογικά και στις αναθέσεις εκτέλεσης εργασιών που γίνονται σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού και των Προϋπολογισμών των ΝΠΔΔ και (γ) Εγκ. Δ17α/06/50/ΦΝ 294/27/95 «Διατάξεις εφαρμοζόμενες στις απευθείας αναθέσεις δημοσίων έργων» και γνωμοδότηση 438/95 ΝΣΚ), όπως:

- σε περίπτωση θεομηνίας,
- σε περίπτωση σοβαρού επικείμενου κινδύνου,
- σε περίπτωση μοναδικότητας του κατασκευαστή,
- σε περίπτωση συνέχισης εργασιών ύστερα από έκπτωση του αναδόχου ή διάλυσης της εργολαβικής σύμβασης,
- όταν πρόκειται για ερευνητικές εργασίες ή εργασίες δοκιμαστικές εφαρμογής νέων τεχνολογιών,
- όταν πρόκειται για έργα ειδικής φύσης, εφόσον χαρακτηριστούν έτσι με απόφαση του φορέα κατασκευής του έργου που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου,
- όταν πρόκειται για την κατασκευή έργων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) από κατασκευαστικές επιχειρήσεις των ΟΤΑ εγγεγραμμένες στο ΜΕΕΠ,
- όταν πρόκειται για μικρά έργα και εργασίες συντήρησης, εφόσον στην τελευταία περίπτωση η προϋπολογιζόμενη δαπάνη τους δεν υπερβαίνει ορισμένα ποσά που καθορίζονται γενικώς ή κατά φορείς ή κατηγορίες έργων με απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων (άρθρο 4, παρ. 2, εδ. γ', Ν. 1418/84).

Πάντως, κατ' αρχήν, για να προχωρήσει η Αναθέτουσα Αρχή σε ανάθεση δημοσίου έργου με τη διαδικασία με διαπραγμάτευση, θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α. ύπαρξη λόγων επείγουσας ανάγκης που δεν απορρέουν από ευθύνη της Αναθέτουσας Αρχής,
- β. οι λόγοι αυτοί να οφείλονται σε απρόβλεπτες καταστάσεις και
- γ. συνεπεία τούτων, να μην είναι δυνατή η τήρηση των διαδικασιών και προθεσμιών, έστω και συντετμημένων, που τάσσονται σε σχέση με τις ανοικτές ή κλειστές διαδικασίες.

Για έργα που διέπονται από τις διατάξεις του ΠΔ 334/00, πρέπει να συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 8 του υπόψη ΠΔ.

Η συνδρομή όλων των ανωτέρω προϋποθέσεων ελέγχεται από το Συμβούλιο της Επικρατείας κατά την άσκηση της ακυρωτικής του δικαιοδοσίας, με βάση τα δεδομένα της κοινής πείρας. Η επιλογή όμως των συγκεκριμένων εργοληπτικών επιχειρήσεων που προσκαλούνται από την Αναθέτουσα Αρχή είναι ανέλεγκτη, διότι ο ακυρωτικός έλεγχος του Συμβουλίου της Επικρατείας περιορίζεται στο νόμιμο ή μη της άσκησης της διακριτικής ευχέρειας της Αναθέτουσας Αρχής για την εφαρμογή του εξαιρετικού αυτού συστήματος ανάθεσης της κατασκευής ενός δημόσιου έργου.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

3.5 Πρόχειρος Διαγωνισμός ή Προφορική Δημοπρασία

Πρόχειρος διαγωνισμός διενεργείται κατά τα σχετικά οριζόμενα στο άρθρο 86 του ΝΔ 321/69 «Περί κώδικος δημοσίου λογιστικού».

Αν πρόκειται για έργο που ο προϋπολογισμός του είναι μεγαλύτερος από το όριο που επιτρέπεται διαδικασία με διαπραγμάτευση και μέχρι το ποσό που καθορίζεται κάθε φορά σύμφωνα με τις διατάξεις του δευτέρου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 83 του Ν. 2362/95, μπορεί να διενεργηθεί πρόχειρος διαγωνισμός ή προφορική δημοπρασία (άρθρο 3, παρ. 2, ΠΔ 609/85). Η προφορική δημοπρασία διενεργείται ενώπιον επιτροπής διεξαγωγής, προς την οποία κάθε διαγωνιζόμενος υποβάλλει προφορικές προσφορές έκπτωσης. Το ποσοστό έκπτωσης είναι ενιαίο για όλες τις τιμές του τιμολογίου της Υπηρεσίας σε ακέραιες μονάδες επί τοις εκατό. Κάθε διαγωνιζόμενος δύναται, μετά την προσφορά από άλλο συμμετέχοντα ευνοϊκότερης για τον κύριο του έργου προσφοράς, να προσφέρει ξανά μεγαλύτερο ποσοστό έκπτωσης. Οι διαδοχικές προσφορές καταγράφονται σε πρακτικό που τηρεί η επιτροπή και μόλις τελειώσει ο διαγωνισμός, κλείνει και προσυπογράφεται από τον τελευταίο μειοδότη (άρθρο 25, παρ. 2, ΠΔ 609/85).

Ανακοίνωση για τη δημοπρασία δημοσιεύεται σε μία ημερήσια τοπική εφημερίδα πέντε (5) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δημοπρασία και τοιχοκολλάται πριν από την ίδια προθεσμία στο χώρο ανακοινώσεων της Υπηρεσίας που διενεργεί τη δημοπρασία. Αν δεν εκδίδεται στα όρια του νομού τέτοια εφημερίδα, αρκεί η πιο πάνω τοιχοκόλληση.

Η προσφορά δεσμεύει αυτόν που την υποβάλλει επί ένα (1) μήνα από τη διεξαγωγή της δημοπρασίας.

3.6 Υποβολή Αντιρρήσεων

Οι εργοληπτικές επιχειρήσεις που συμμετέχουν στο διαγωνισμό (ανοικτό ή κλειστό) ή εκδήλωσαν ενδιαφέρον συμμετοχής και αποκλείστηκαν σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας του, δικαιούνται να υποβάλουν αντιρρήσεις.

Μέχρι την ψήφιση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν. 2690/99) δεν προβλεπόταν στο νόμο προθεσμία, εντός της οποίας η Προϊσταμένη Αρχή όφειλε να εκδώσει την απόφασή της. Ήδη, ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας στο άρθρο 25 παρ. 2, προβλέπει ότι στην περίπτωση άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής, το αρμόδιο όργανο οφείλει να γνωστοποιήσει στον προσφεύγοντα την απόφασή του το αργότερο μέσα σε 30 ημέρες. Κατά συνέπεια, η Προϊσταμένη Αρχή οφείλει να εκδώσει και κοινοποιήσει την απόφασή της στον προσφεύγοντα μέσα στην ανωτέρω προθεσμία.

Οι αντιρρήσεις μπορούν να υποβληθούν μόνο για τα ακόλουθα στάδια και για λόγους που ανακύπτουν κατά το αντίστοιχο στάδιο:

- της προεπιλογής (από εργοληπτικές επιχειρήσεις που δεν προεπελέγησαν στις δημοπρασίες με προεπιλογή),
- της κατάθεσης προσφορών (από εργοληπτικές επιχειρήσεις που για οιοδήποτε λόγο αποκλείστηκαν) και
- της αξιολόγησης, στο οποίο περιλαμβάνονται τα αντίστοιχα στάδια αξιολόγησης των τεχνικών προσφορών και των οικονομικών προσφορών.

Δεν προβλέπεται η υποβολή αντιρρήσεων (άρθρο 20, ΠΔ 609/85) κατά του πρακτικού, με το οποίο η ΕΕΑ, εκφέροντας τη σύμφωνη γνώμη της για την έγκριση του αποτελέσματος της δημοπρασίας, γνωμοδοτεί για τον αποκλεισμό υποψηφίου αναδόχου που δεν αιτιολόγησε την υπερβολικά χαμηλή προσφορά του.

Ειδικά για την περίπτωση του αποκλεισμού διαγωνιζόμενου λόγω μη τήρησης ουσιώδους τυπικής προϋπόθεσης, μαζί με τις αντιρρήσεις πρέπει να συνυποβληθούν και τα απαιτούμενα συμπληρωματικά στοιχεία (άρθρο 20 και άρθρο 17, παρ. 7, ΠΔ 609/85).

Οι αντιρρήσεις πρέπει να υποβληθούν μέσα σε προθεσμία δύο (2) εργασίμων ημερών από την ανακοίνωση του αποτελέσματος του αντίστοιχου σταδίου και απευθύνονται στον πρόεδρο της επιτροπής που εξέδωσε την προσβαλλομένη απόφαση. Κατ' εξαίρεση οι αντιρρήσεις υποβάλλονται εντός πέντε (5) ημερών από την ανακοίνωση του αποτελέσματος στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- α. κατά το στάδιο της προεπιλογής
- β. κατά το στάδιο της εξέτασης των οικονομικών προσφορών από την ΕΕΑ κατά την εφαρμογή της μαθηματικής μεθόδου του Ν. 2576/98 και
- γ. κατά την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με την εξέταση των προσφορών κατά το σύστημα προσφοράς που περιλαμβάνει μελέτη και κατασκευή.

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις οι αντιρρήσεις απευθύνονται στον Πρόεδρο της αντίστοιχης Επιτροπής. Επί όλων των αντιρρήσεων αποφασίζει η Προϊσταμένη Αρχή.

4. ΣΥΜΒΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

4.1 Γενικά

Μετά την έγκριση του αποτελέσματος της δημοπρασίας και την ανακήρυξη του αναδόχου, καταρτίζεται η σύμβαση κατασκευής του έργου μεταξύ του κυρίου του έργου και του ανακηρυχθέντος αναδόχου. Η σύμβαση καταρτίζεται με βάση τους όρους της διακήρυξης και των τευχών και σχεδίων που τη συνοδεύουν, τα οποία έχει αποδεχθεί ο ανάδοχος με την προσφορά του ή, σε περίπτωση που η εγκριτική του αποτελέσματος της δημοπρασίας απόφαση περιλαμβάνει τυχόν βελτιώσεις της προσφοράς αποδεκτές από τον ανάδοχο, με βάση την εγκριτική απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής.

Η σύμβαση δεν επιτρέπεται να περιέχει όρους αντίθετους με τα προαναφερθέντα στοιχεία και υπογράφεται από πλευράς του κυρίου του έργου από τον προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, αναφέροντας τον κύριο του έργου για λογαριασμό του οποίου συνάπτεται, από πλευράς δε του αναδόχου η σύμβαση υπογράφεται από τον κατά νόμο εκπρόσωπό του. Κατά κανόνα στην πράξη το έγγραφο της σύμβασης περιέχει μόνο τα βασικά στοιχεία των συμβαλλομένων και του έργου και ως προς τα λοιπά παραπέμπει στα συμβατικά τεύχη και στη διακήρυξη της δημοπρασίας. Από την υπογραφή της σύμβασης αρχίζουν να τρέχουν η συνολική προθεσμία αποπεράτωσης του έργου και οι τμηματικές προθεσμίες παράδοσης τμημάτων αυτού ή ελέγχου προόδου του (άρθρο 26, παρ. 1 και άρθρο 36, ΠΔ 609/85). Είναι πάντως δυνατόν να ορίζεται στη σύμβαση διαφορετικός χρόνος έναρξης των προθεσμιών.

4.2 Διαδικασία Υπογραφής της Σύμβασης

4.2.1 Προθεσμία Υπογραφής της Σύμβασης

Για την υπογραφή της σύμβασης καλείται ο ανάδοχος σε ορισμένο τόπο και σε προθεσμία που δεν μπορεί να είναι μικρότερη από δεκαπέντε (15) ημέρες. Η πρόσκληση γίνεται μαζί με την κοινοποίηση της εγκριτικής απόφασης. Σε περίπτωση κατά την οποία ο ανάδοχος δεν προσέλθει για την υπογραφή της σύμβασης ή δεν προσκομίσει τις απαιτούμενες εγγυήσεις καλής εκτέλεσης, κηρύσσεται έκπτωτος με απόφαση του προϊσταμένου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και ως ειδική ποινή καταπίπτει υπέρ του κυρίου του έργου η εγγύηση συμμετοχής στη δημοπρασία (άρθρο 26, παρ. 2 και 3, ΠΔ 609/85).

Η απόφαση περί έκπτωσης του αναδόχου είναι άκυρη, αν η κοινοποίηση προς αυτόν της πρόσκλησης για την υπογραφή της σύμβασης έγινε μετά το πέρας του χρονικού διαστήματος κατά το οποίο δεσμευόταν από την προσφορά του. Αντιθέτως, αν η κοινοποίηση έγινε εντός του χρονικού διαστήματος δέσμευσης του αναδόχου από την προσφορά του, ο χρόνος όμως υπογραφής της σύμβασης ορίσθηκε για μετά το πέρας του χρονικού διαστήματος δέσμευσης, ο ανάδοχος υποχρεούται να προσέλθει και να υπογράψει τη σύμβαση, διαφορετικά είναι δυνατόν να κηρυχθεί έκπτωτος με όλες τις συνακόλουθες δυσμενείς γι' αυτόν συνέπειες.

4.2.2 Έδρα Εργοληπτικής Επιχείρησης

Κατά την υπογραφή της σύμβασης ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να δηλώσει την έδρα της επιχείρησής του και την ακριβή διεύθυνσή της. Σε περίπτωση που κατά το διάστημα μέχρι και την πλήρη εκκαθάριση της εργολαβίας αλλάξει η έδρα ή η διεύθυνση της επιχείρησής του, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να γνωστοποιήσει την αλλαγή αυτή εγγράφως στη Διευθύνουσα Υπηρεσία, διαφορετικά κάθε κοινοποίηση που θα γίνεται στην παλιά του διεύθυνση, θα θεωρείται ως νόμιμη και θα επιφέρει όλες τις κατά νόμο συνέπειες.

Ο ανάδοχος υποχρεούται επίσης να διορίσει αντίκλητο, κάτοικο της έδρας της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και αποδεκτό από αυτήν. Με το διορισμό του αντικλήτου κατατίθεται και δήλωση αποδοχής του διορισμού του από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Κάθε κοινοποίηση στον αντίκλητο θεωρείται ότι γίνεται στον ανάδοχο. Ο ανάδοχος μπορεί να αντικαταστήσει τον αντίκλητο, εφόσον αυτό γίνει δεκτό από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Η αντικατάσταση του αντικλήτου ισχύει από το χρόνο της αποδοχής του νέου αντικλήτου από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία μπορεί να ζητήσει την αντικατάσταση του αντικλήτου, σε περίπτωση που αυτός αρνηθεί την παραλαβή εγγράφων ή απουσιάζει συστηματικά ή γενικά κριθεί ακατάλληλος. Στην περίπτωση αυτή ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να ορίσει άλλον αντίκλητο (άρθρο 26, παρ. 4, ΠΔ 609/85).

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

4.3 Σύναψη Σύμβασης με Ανάδοχο Κοινοπραξία

Σε περίπτωση που ανάδοχος του έργου είναι κοινοπραξία, οι αντίστοιχες υποχρεώσεις του αναδόχου διαμορφώνονται ως ακολούθως (άρθρο 35, παρ. 1 έως 5, ΠΔ 609/85):

- (1) Οι εγγυήσεις καλής εκτέλεσης πρέπει να είναι κοινές υπέρ όλων των μελών της κοινοπραξίας.
- (2) Τα μέλη της αναδόχου κοινοπραξίας ευθύνονται απέναντι στον κύριο του έργου «εις ολόκληρον» για κάθε υποχρέωση που απορρέει από τη σύμβαση ή το νόμο.
- (3) Τα μέλη της κοινοπραξίας, κατά την κατάρτιση και υπογραφή της σύμβασης, οφείλουν να καταθέσουν συμβολαιογραφική πράξη διορισμού κοινού εκπροσώπου της κοινοπραξίας από όλα τα μέλη της κοινοπραξίας. Με την ίδια αυτή πράξη ορίζεται υποχρεωτικά και αναπληρωτής του εκπροσώπου, ο οποίος εκπροσωπεί την κοινοπραξία σε κάθε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του εκπροσώπου καθώς και σε περιπτώσεις θανάτου ή ανικανότητας αυτού.

Ο εκπρόσωπος και ο αναπληρωτής του πρέπει να είναι μέλη της κοινοπραξίας, από τα φυσικά πρόσωπα μέλη αυτής, είτε νόμιμοι εκπρόσωποι εταιρείας που συμμετέχει στην κοινοπραξία. Ο εκπρόσωπος ή ο αναπληρωτής τους μπορούν να διορίζουν άλλους πληρεξουσίους για τη διενέργεια συγκεκριμένων πράξεων, εφόσον δόθηκε σ' αυτούς τέτοια εξουσία με την πράξη διορισμού τους. Μαζί με την πράξη διορισμού κατατίθενται κατά την υπογραφή της σύμβασης και δηλώσεις αποδοχής του διορισμού τους από τον εκπρόσωπο και τον αναπληρωτή του. Ο διορισμός του εκπροσώπου και του αναπληρωτή του και οι δηλώσεις αποδοχής πρέπει να είναι χωρίς αίρεση ή όρους και να εκτείνονται σε όλα τα θέματα που αφορούν την εκτέλεση της σύμβασης, στα οποία περιλαμβάνονται και η είσπραξη του εργολαβικού ανταλλάγματος και ο διορισμός α-ντικλήτου.

- (4) Η νομική ισχύς του διορισμού του εκπροσώπου και του αναπληρωτή του και η αντίστοιχη αποδοχή του διορισμού τους από τα πρόσωπα αυτά διαρκούν καθ' όλη τη διάρκεια του έργου και μέχρι την πλήρη εκκαθάριση των σχέσεων της κοινοπραξίας με τον κύριο του έργου. Αντικατάσταση του εκπροσώπου ή του αναπληρωτή του ή και των δύο γίνεται μόνο από κοινού από όλα τα μέλη της κοινοπραξίας με συμβολαιογραφική πράξη. Μόνο μετά την κοινοποίηση της πράξης αυτής και των δηλώσεων αποδοχής του διορισμού τους από τους νεοδιοριζόμενους, παύει η εξουσία εκπροσώπησης των εκπροσώπων που αντικαθίστανται.

4.4 Προθεσμίες Περάτωσης του Έργου

4.4.1 Κατηγορίες Προθεσμιών

Στη σύμβαση κατασκευής δημοσίου έργου περιλαμβάνονται διατάξεις που ορίζουν τις προθεσμίες για την περάτωση του έργου. Οι προθεσμίες διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- στη συνολική προθεσμία και
- στις τμηματικές προθεσμίες.

Όλες οι προθεσμίες αρχίζουν από την υπογραφή της σύμβασης, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σ' αυτήν (άρθρο 36, παρ. 1 και 2, ΠΔ 609/85).

- (1) Η συνολική προθεσμία συνιστά το χρονικό διάστημα, μέσα στο οποίο πρέπει να έχει ολοκληρωθεί το σύνολο του έργου, να έχουν δηλ. τελειώσει όλες οι εργασίες κατασκευής και να έχουν διεξαχθεί και οι δοκιμές λειτουργίας του έργου, αν προβλέπονται τέτοιες δοκιμές από τη σύμβαση. Η συνολική προθεσμία υπολογίζεται με βάση την αρχική συμβατική προθεσμία και τις τυχόν παρατάσεις που εγκρίθηκαν ύστερα από σχετικό αίτημα του αναδόχου, που υποβλήθηκε ενώ διαρκούσε η αρχική συμβατική προθεσμία (άρθρο 5, παρ. 4, Ν. 1418/84, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2, παρ. 3, Ν. 2229/94).
- (2) Οι τμηματικές προθεσμίες είναι δύο κατηγοριών:

Οι αποκλειστικές τμηματικές προθεσμίες. Αυτές καθορίζουν το χρονικά όρια, μέσα στα οποία πρέπει να παραδίδονται εκείνα τα τμήματα του έργου, η έγκαιρη αποπεράτωση των οποίων, για διάφορους λόγους, έχει ιδιαίτερη σημασία για τον κύριο του έργου. Ως τέτοιους λόγους αναφέρει ενδεικτικά ο νόμος:

- τη δυνατότητα για αυτοτελή χρήση των τμημάτων αυτών του έργου,
- την εξασφάλιση του έργου από καιρικές συνθήκες,
- το γεγονός ότι οι υπό αποκλειστική τμηματική προθεσμία εργασίες συνιστούν προϋπόθεση ή συνδυάζονται με τις εργασίες άλλου έργου (εκτός της εργολαβίας στην οποία αναφέρεται η συγκεκριμένη σύμβαση).

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

Οι ενδεικτικές τμηματικές προθεσμίες. Αυτές δεν συνιστούν συμβατικό χρονικό όριο ολοκλήρωσης συγκεκριμένων τμημάτων του έργου, παρά σταθμούς ενδιάμεσου ελέγχου της προόδου των εργασιών, δηλ. ενδεικτικά στοιχεία του κατά πόσον ο ανάδοχος εκτελεί το έργο σύμφωνα με το συμβατικό του χρονοδιάγραμμα ή όχι. Εάν η σύμβαση δεν προσδιορίζει ρητώς το χαρακτηριστήρα μιας τμηματικής προθεσμίας, θεωρείται ότι πρόκειται για ενδεικτική και όχι για αποκλειστική τμηματική προθεσμία. Ισχύει δηλαδή τεκμήριο υπέρ του ενδεικτικού χαρακτήρα της προθεσμίας (άρθρο 36, παρ. 5, ΠΔ 609/85).

Η πρακτική σημασία της διάκρισης έγκειται στο ότι οι ποινικές ρήτρες για τις αποκλειστικές τμηματικές προθεσμίες είναι μη ανακλητές, ενώ οι ποινικές ρήτρες για τις ενδεικτικές τμηματικές προθεσμίες είναι ανακλητές. Η έννοια του ανακλητού της ποινικής ρήτρας συνίσταται στο ότι και αν ακόμη το έργο περατωθεί εντός της συνολικής προθεσμίας περάτωσης του, η ποινική ρήτρα που έχει ενδεχομένως καταπέσει λόγω υπέρβασης κάποιας αποκλειστικής τμηματικής προθεσμίας, δεν ανακαλείται. Αντιθέτως, αν το έργο περατωθεί εντός της συνολικής του προθεσμίας, η ποινική ρήτρα που έχει καταπέσει για υπέρβαση ενδεικτικής τμηματικής προθεσμίας, ανακαλείται.

Σε περιπτώσεις μικρών έργων ή έργων που από τη φύση τους δεν επιδέχονται προσδιορισμό τμημάτων ή χαρακτηριστικών επιμέρους δραστηριοτήτων, μπορεί η σύμβαση να μην προβλέπει τμηματικές προθεσμίες.

4.5 Χρονοδιάγραμμα Εργασιών

Στοιχείο που σχετίζεται άμεσα με τις προθεσμίες, είναι το χρονοδιάγραμμα εργασιών ή χρονοδιάγραμμα κατασκευής του έργου, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της σύμβασης. Στο χρονοδιάγραμμα εργασιών αποτυπώνεται ο συνολικός χρονολογικός προγραμματισμός εκτέλεσης των εργασιών του έργου και ως βάση για τη σύνταξη του λαμβάνονται η συνολική και οι τμηματικές προθεσμίες. Σε περίπτωση μεταβολής των προθεσμιών ή του αντικείμενου του έργου αναπροσαρμόζεται αναλόγως και το χρονοδιάγραμμα.

- Ο ανάδοχος υποχρεούται μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από την υπογραφή της σύμβασης να υποβάλει προς τη Διευθύνουσα Υπηρεσία το χρονοδιάγραμμα κατασκευής του έργου.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία εγκρίνει το χρονοδιάγραμμα μέσα σε προθεσμία δέκα (10) ημερών από την υποβολή του, αφού τυχόν το συμπληρώσει ή το τροποποιήσει.
- Εντός τριάντα (30) ημερών από την υπογραφή της σύμβασης οφείλει ο ανάδοχος να προβεί στην έναρξη των εργασιών.

Η μη τήρηση των παραπάνω προθεσμιών από υπαιτιότητα του αναδόχου συνεπάγεται την επιβολή διοικητικών και παρεπομένων χρηματικών κυρώσεων (ποινικές ρήτρες) και αποτελεί λόγο έκπτωσης του αναδόχου από το έργο. Αν οι προθεσμίες δεν τηρηθούν από υπαιτιότητα των αρμοδίων οργάνων του φορέα κατασκευής του έργου, το γεγονός αυτό συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα για τα όργανα αυτά και επιβάλλονται σε βάρος τους οι προβλεπόμενες από το νόμο πειθαρχικές κυρώσεις, σύμφωνα με την παρ. 9 του άρθρου 6 του Ν. 1418/84.

Ο κύριος του έργου ή ο φορέας κατασκευής με σκοπό την κάλυψη ή τον περιορισμό καθυστερήσεων για τις οποίες ευθύνεται ο ανάδοχος, έχουν το δικαίωμα να δώσουν εντολή στον ανάδοχο να επιταχύνει τις εργασίες με την εκτέλεση των απαραίτητων προσθέτων εργασιών και τη λήψη των αναγκαίων προσθετών μέτρων. Στην περίπτωση αυτή ο ανάδοχος δεν δικαιούται πρόσθετης αποζημίωσης (άρθρο 5, παρ. 4 εδ. δ', Ν. 1418/84, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2, παρ. 3, Ν. 2229/94).

4.6 Ποινικές Ρήτρες

4.6.1 Κατηγορίες Ποινικών Ρητρών

Οι προβλεπόμενες από τη νομοθεσία για τα δημόσια έργα ποινικές ρήτρες που είναι δυνατόν να επιβληθούν σε βάρος του αναδόχου, διακρίνονται σε δυο βασικές κατηγορίες:

- στις γενικές ποινικές ρήτρες, οι οποίες επιβάλλονται για την υπέρβαση της συνολικής ή τμηματικής προθεσμίας και
- στις ειδικές ποινικές ρήτρες, οι οποίες έχουν θεσπισθεί για την αντιμετώπιση επιμέρους παραβάσεων ή καθυστερήσεων. Οι ποινικές ρήτρες της κατηγορίας αυτής δεν έχουν σχέση με την τήρηση των προθεσμιών εκτέλεσης του συνόλου ή τμημάτων του έργου, αλλά με ειδικές συγκεκριμένες υποχρεώσεις του αναδόχου (βλ. ποινική ρήτρα που επιβάλλεται για την καθυστέρηση υποβολής της τελικής επιμέτρησης, σύμφωνα με το άρθρο 38, παρ. 5, ΠΔ 609/85).

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

Οι γενικές ποινικές ρήτρες υποδιαίρονται περαιτέρω στις ποινικές ρήτρες που επιβάλλονται για υπέρβαση της συνολικής προθεσμίας εκτέλεσης του έργου και σε εκείνες που επιβάλλονται για υπέρβαση τμηματικών προθεσμιών, όπως αναπτύσσεται κατωτέρω.

4.6.2 Ποινική Ρήτρα για Υπέρβαση της Συνολικής Προθεσμίας

Η ποινική ρήτρα για υπέρβαση της συνολικής προθεσμίας επιβάλλεται στον ανάδοχο για κάθε ημέρα υπαίτιας από μέρους του υπέρβασης της συνολικής προθεσμίας εκτέλεσης του έργου.

Το ύψος της εν λόγω ποινικής ρήτρας ορίζεται σε 10% της μέσης ημερήσιας αξίας του έργου και επιβάλλεται για αριθμό ημερών ίσο με το 20% της προβλεπόμενης από τη σύμβαση συνολικής προθεσμίας. Για τις επόμενες ημέρες καθυστέρησης, έως και 10% της συνολικής προθεσμίας κατά μέγιστο όριο, η ποινική ρήτρα για κάθε ημέρα καθυστέρησης ορίζεται σε 20% της μέσης ημερήσιας αξίας του έργου. Το χρονικό αυτό όριο είναι το απώτατο για την επιβολή της ποινικής ρήτρας, υπό την έννοια ότι ακόμη και αν η καθυστέρηση εκταθεί πέραν από τα παραπάνω χρονικά όρια, δεν είναι πλέον επιτρεπτή η συνέχιση της κατάπτωσης της ποινικής ρήτρας.

Για την εφαρμογή της ποινικής ρήτρας η μέση ημερήσια αξία του έργου προκύπτει αφού διαιρεθεί το συνολικό χρηματικό ποσό της σύμβασης με τον αριθμό ημερών της συνολικής προθεσμίας. Οι χρόνοι υπολογίζονται σε ημερολογιακές ημέρες και τα ποσά και οι προθεσμίες όπως προβλέπονται στην αρχική σύμβαση, χωρίς παρατάσεις ή αναθεώρηση (άρθρο 36, παρ. 9, ΠΔ 609/85).

4.6.3 Ποινική Ρήτρα για Υπέρβαση Τμηματικών Προθεσμιών

Η ποινική ρήτρα για υπέρβαση των τμηματικών προθεσμιών ορίζεται από τη σύμβαση και δεν μπορεί συνολικά να υπερβαίνει το 2% της συνολικής συμβατικής τιμής. Σε αντίθεση προς ό,τι ισχύει για τις συνολικές ποινικές ρήτρες, το ύψος των τμηματικών ποινικών ρητρών μπορεί να μειωθεί από το δικαστήριο στο κατά την κρίση του προσήκον μέτρο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 409 ΑΚ, δεδομένου ο νόμος δεν ορίζει το ακριβές ύψος των εν λόγω ποινικών ρητρών, αλλά απλώς θέτει ένα ανώτατο ποσοστιαίο όριο (2% της συμβατικής τιμής), παρέχοντας την ευχέρεια στα συμβαλλόμενα μέρη να καθορίσουν συμβατικώς το ακριβές ύψος των τμηματικών ποινικών ρητρών.

4.6.4 Διαδικασία Επιβολής Ποινικών Ρητρών

Οι ποινικές ρήτρες επιβάλλονται με απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και παρακρατούνται από τον αμέσως επόμενο λογαριασμό του έργου. Στην απόφαση προς επιβολή ποινικής ρήτρας η Διευθύνουσα Υπηρεσία οφείλει να σταθμίσει και να υπολογίσει τα νόμιμα στοιχεία επιβολής της (υπαιτιότητα αναδόχου, αριθμός ημερών, μέση ημερήσια αξία του έργου κτλ.). Κατά της απόφασης αυτής ο ανάδοχος δικαιούται να ασκήσει ένσταση μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών, αμφισβητώντας τη συνδρομή ή μη των παραπάνω στοιχείων.

Η επιβολή ποινικής ρήτρας χωρίς την έκδοση της απαιτούμενης κατά τα άνω απόφασης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, όπως π.χ. με την απευθείας παρακράτηση ποσών από τους λογαριασμούς του αναδόχου, είναι παράνομη.

Με απόφαση επίσης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας ανακαλούνται οι ποινικές ρήτρες που έχουν τυχόν επιβληθεί για υπέρβαση ενδεικτικών τμηματικών προθεσμιών, αν το έργο περατωθεί μέσα στη συνολική προθεσμία και τις εγκεκριμένες γενικές παρατάσεις της (άρθρο 36, παρ. 12, ΠΔ 609/85).

5. ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΕΡΓΟΥ

5.1 Διοίκηση και Επίβλεψη

Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η διοίκηση του έργου ανήκει στην αρμόδια τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου, η οποία καλείται Διευθύνουσα ή Επιβλέπουσα Υπηρεσία. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία ενεργεί ό,τι απαιτείται για την καλή και έγκαιρη εκτέλεση του έργου και ορίζει τους τεχνικούς υπαλλήλους που θα ασχοληθούν ειδικότερα με την επίβλεψη, προσδιορίζει τα καθήκοντά τους, όταν είναι περισσότεροι από έναν, παρακολουθεί το έργο τους και γενικά προβαίνει σε κάθε νόμιμη ενέργεια (άρθρο 6, Ν. 1418/84).

Ειδικώς, η παραλαβή και ο έλεγχος της ποιότητας των υλικών που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή του έργου ή ενσωματώνονται σ' αυτό, καθώς και ο χαρακτηρισμός των εδαφών κατά την εκτέλεση χωματουργικών εργασιών, διεξάγεται από επιτροπές αποτελούμενες από δύο ή περισσότερους τεχνικούς υπαλλήλους, οι οποίοι ορίζονται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Ο ορισμός της επιτροπών αυτών ανακοινώνεται στην Προϊσταμένη Αρχή, η οποία μπορεί να ορίσει και άλλον υπάλληλο να συμμετάσχει στο έργο της επιτροπής. Η Προϊσταμένη Αρχή μπορεί σε κάθε περίπτωση να ορίσει άλλη επιτροπή για επανέλεγχο της παραλαβής υλικών και χαρακτηρισμό εδαφών και να

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

διατάσσει τη διενέργεια εργαστηριακών ελέγχων. Σε περίπτωση που δεν επαρκεί το τεχνικό προσωπικό ή σε περίπτωση αδυναμίας να ληφθεί απόφαση λόγω διαφωνίας των υπαλλήλων, που ορίζονται σε άρτιο αριθμό, ο ανωτέρω έλεγχος και παραλαβή υλικών και ο χαρακτηρισμός εδαφών γίνεται κατά τον προσφορότερο τρόπο με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής.

Η επίβλεψη αποσκοπεί στην πιστή εκπλήρωση από τον ανάδοχο των όρων της σύμβασης και στην κατασκευή του έργου κατά τους κανόνες της τέχνης, ώστε να ανταποκρίνεται στον προορισμό του. Η επίβλεψη μπορεί να ασκηθεί εκτός από τον τόπο των έργων και σε όλους τους χώρους που κατασκευάζονται τμήματα του έργου. Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να εξασφαλίσει την απρόσκοπτη άσκηση της επίβλεψης στα εργοστάσια που τυχόν κατασκευάζονται τμήματα του έργου και γενικά σε όλους τους χώρους που κρίνει απαραίτητο η Επιβλέπουσα Υπηρεσία.

Σε περίπτωση κατασκευής έργου με αυτεπιστασία, η επίβλεψη οργανώνει και διευθύνει τα μέσα που έχει στη διάθεσή της κατά τον οικονομοτεχνικά προσφορότερο τρόπο, για να επιτύχει την κατασκευή του έργου σύμφωνα με τις προδιαγραφές και τους κανόνες της τέχνης, ώστε να ανταποκρίνεται στον προορισμό του.

Όταν πρόκειται για σημαντικά ή τεχνικά πολύπλοκα ή εξειδικευμένης τεχνολογίας έργα στο σύνολο ή τμήματα τους ή εάν υπάρχει γενικά αδυναμία για το σχεδιασμό, μελέτη, έλεγχο μελέτης, διοίκηση και επίβλεψη του έργου από την τεχνική υπηρεσία του φορέα εκτέλεσης του έργου, είναι δυνατή η ανάθεση καθηκόντων τεχνικού συμβούλου σε ημεδαπό ή αλλοδαπό οίκο ή ιδιώτη τεχνικό, για το σχεδιασμό ή τη μελέτη ή τον έλεγχο της μελέτης ή την επίβλεψη, ολικά ή μερικά του έργου. Η ανάθεση γίνεται με σύμβαση που προσδιορίζει και τη σχετική αμοιβή χωρίς δέσμευση από τις διατάξεις για τις αμοιβές μηχανικών ή άλλες σχετικές ή γενικές διατάξεις (άρθρο 6, παρ. 5, Ν. 1418/84).

5.2 Γενικές Υποχρεώσεις του Αναδόχου

Πέραν από τη γενική συμβατική υποχρέωση του αναδόχου που είναι η εμπρόθεσμη και σύμφωνα με τη σύμβαση κατασκευή του έργου, η νομοθεσία περί δημοσίων έργων (άρθρο 34, ΠΔ 609/85) θεσπίζει και μία σειρά ειδικότερων υποχρεώσεων και βαρών του αναδόχου που τιλοφορούνται «γενικές υποχρεώσεις του αναδόχου» και οριοθετούν το πεδίο ευθύνης του αναδόχου ως προς όλα τα ειδικότερα θέματα (τεχνικά, οικονομικά, εργατικά, εργασιονομικά, ασφαλιστικά, φορολογικά κτλ.), τα οποία ανακύπτουν κατά την εκτέλεση του έργου. Οι υποχρεώσεις αυτές λαμβάνουν τη μορφή συμβατικών όρων και, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στο νόμο, η συμβατική βούληση των μερών δεν μπορεί να τις τροποποιήσει, δεδομένου ότι φέρουν χαρακτήρα διατάξεων δημοσίου δικαίου. Συγκεκριμένα, οι υποχρεώσεις του αναδόχου κατά την εκτέλεση ενός δημοσίου έργου είναι οι ακόλουθες:

- (1) Ο ανάδοχος έχει την υποχρέωση να τηρεί με ακρίβεια τη διάταξη και τις διαστάσεις των διαφόρων μερών του έργου, όπως προκύπτουν από τα εγκεκριμένα σχέδια ή άλλα στοιχεία της μελέτης.
- (2) Η σύμβαση μπορεί να ορίζει κατ' εκτίμηση τον αριθμό τεχνικού προσωπικού κατά ειδικότητα και βαθμίδα εκπαίδευσης που πρέπει να διαθέτει ο ανάδοχος κατά την εκτέλεση της σύμβασης του. Ο αριθμός αυτός προσαρμόζεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του έργου με βάση το χρονοδιάγραμμα κατασκευής του. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία μπορεί πάντα να διατάσσει την απομάκρυνση προσωπικού που κρίνεται δικαιολογημένα ακατάλληλο ή την ενίσχυση των συνεργείων του αναδόχου.
Αν δεν ορίζεται διαφορετικά στη σύμβαση, ο ανάδοχος υποχρεούται να διαθέσει για το έργο όλο το απαιτούμενο προσωπικό, υλικά, μηχανήματα, οχήματα, αποθηκευτικούς χώρους, εργαλεία και οποιαδήποτε άλλα μέσα.
- (3) Ο ανάδοχος βαρύνεται με όλες τις απαιτούμενες δαπάνες για την ολοκλήρωση του έργου, όπως είναι:
  - i. οι δαπάνες των μισθών και ημερομισθίων του προσωπικού,
  - ii. οι δαπάνες όλων των εργοδοτικών επιβαρύνσεων,
  - iii. οι δαπάνες για τη μετακίνηση του προσωπικού του,
  - iv. οι δαπάνες των υλικών και της μεταφοράς, διαλογής, φύλαξης, φθοράς τους κτλ.,
  - v. οι δαπάνες λειτουργίας, συντήρησης, απόσβεσης, μίσθωσης μηχανημάτων και οχημάτων,
  - vi. οι φόροι, τέλη, δασμοί, ασφαλιστικές κρατήσεις ή επιβαρύνσεις,
  - vii. οι δαπάνες εφαρμογής των σχεδίων, κατασκευής των σταθερών τοπογραφικών σημείων, καταμετρήσεων, δοκιμών,
  - viii. οι δαπάνες κατασκευής προσπελάσεων προς το έργο και τις θέσεις για τη λήψη υλικών,
  - ix. οι δαπάνες σύστασης και διάλυσης εργοταξίων,
  - x. οι δαπάνες αποζημίωσης ζημιών στο προσωπικό του, στον κύριο του έργου ή σε οποιονδήποτε τρίτο και

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

xi. γενικά κάθε είδους δαπάνη απαραίτητη για την καλή και έντεχνη εκτέλεση του έργου.

- (4) Ο ανάδοχος υποχρεούται να τηρεί τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, τις διατάξεις και κανονισμούς για την πρόληψη ατυχημάτων στο προσωπικό του ή στο προσωπικό του φορέα του έργου ή σε οποιονδήποτε τρίτο και να λαμβάνει μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος. Σχετικά με τη λήψη μέτρων ασφαλείας, είναι υποχρεωμένος να εκπονεί με ευθύνη του κάθε σχετική μελέτη (στατική ικριωμάτων, μελέτη προσωρινής σήμανσης έργων, κυκλοφοριακών παρακάμψεων κτλ.) και να λαμβάνει όλα τα σχετικά μέτρα.
- (5) Τον ανάδοχο βαρύνουν οι φόροι, τέλη, κρατήσεις και οποιεσδήποτε άλλες νόμιμες επιβαρύνσεις, όπως ισχύουν κατά το χρόνο που δημιουργείται η υποχρέωση καταβολής τους.

Κατ' εξαίρεση, αυξομειώσεις στο χαρτόσημο τιμολογίων ή άλλοι φόροι του Δημοσίου που βαρύνουν άμεσα το εργολαβικό αντάλλαγμα, βαρύνουν τον ανάδοχο μόνο στο μέτρο που ίσχυαν κατά το χρόνο υποβολής της προσφοράς. Τυχόν μεταγενέστερες αυξομειώσεις, αυξομειώνουν αντίστοιχα το οφειλόμενο εργολαβικό αντάλλαγμα. Η ευεργετική για τον ανάδοχο παραπάνω διάταξη για τις αυξομειώσεις του χαρτοσήμου και των άλλων φόρων, δεν ισχύουν για το φόρο εισοδήματος ή τις τυχόν παρακρατήσεις έναντι του φόρου αυτού.

Στις νόμιμες επιβαρύνσεις περιλαμβάνεται και το ποσοστό κράτησης υπέρ ΤΣΜΕΔΕ, το οποίο ανέρχεται σε 6%. Έχει κριθεί ότι η εν λόγω κράτηση αποτελεί φόρο υπέρ τρίτου, διότι ο σκοπός της επιβολής της είναι η χρηματοδότηση ανταποδοτικών υπηρεσιών που προσφέρει το Δημόσιο με τους μηχανικούς του κατά την εκτέλεση των έργων προς όφελος των εργοληπτών. Ως εκ τούτου εμπίπτει στην εξαίρεση του δευτέρου εδαφίου της παρ. 5 του άρθρου 34 του ΠΔ 609/85 και βαρύνει τον ανάδοχο μόνο στο μέτρο που ίσχυε κατά το χρόνο υποβολής της προσφοράς. Τυχόν μεταγενέστερη αύξησή του βαρύνει, κατά το υπερβάλλον, τον κύριο του έργου.

- (6) Ο ανάδοχος υποχρεούται να καταβάλλει εμπρόθεσμα τις αποδοχές του προσωπικού που χρησιμοποιεί στο έργο. Σε περίπτωση που τις καθυστερεί, η Διευθύνουσα υπηρεσία, μετά από γραπτή όχληση των ενδιαφερομένων, καλεί τον ανάδοχο να εξοφλήσει τους δικαιούχους μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες. Αν ο ανάδοχος δεν εξοφλήσει τους δικαιούχους, τότε η Διευθύνουσα Υπηρεσία συντάσσει καταστάσεις πληρωμής των οφειλομένων και πληρώνει απευθείας τους δικαιούχους από τις πιστώσεις του έργου, για λογαριασμό του αναδόχου και «έναντι του λαβείν του». Σε εφαρμογή της παραγράφου αυτής μπορούν να πληρωθούν οι αποδοχές μέχρι τριών (3) το πολύ μηνών πριν από την όχληση των ενδιαφερομένων.
- (7) Ο ανάδοχος έχει όλη την ευθύνη για την ανεύρεση και χρησιμοποίηση πηγών αδρανών υλικών ή άλλων υλικών που δεν προέρχονται από το εμπόριο, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τη σύμβαση. Οι πηγές αυτές πριν από τη χρησιμοποίηση τους πρέπει να εγκριθούν από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, η οποία μπορεί να απαγορεύσει τη χρήση ακαταλλήλων ή απρόσφορων για τα έργα πηγών.
- (8) Τα υλικά που συναντώνται κατά την κατασκευή του έργου ή προέρχονται από καθαίρεση παλαιών έργων, ανήκουν στον κύριο του έργου. Ο ανάδοχος αποζημιώνεται για τις δαπάνες εξαγωγής ή διαφύλαξης τους, αν η σύμβαση δεν ορίζει διαφορετικά και οφείλει να παίρνει τα κατάλληλα μέτρα για να αποτραπεί ή να είναι όσο το δυνατό μικρότερη η βλάβη των υλικών κατά την εξαγωγή τους. Χρησιμοποίηση των υλικών από τον ανάδοχο γίνεται μετά από διαταγή της υπηρεσίας και σύνταξη σχετικού πρωτοκόλλου μεταξύ Επιβλέπουσας Υπηρεσίας και αναδόχου.
- (9) Ο ανάδοχος υποχρεούται να ειδοποιήσει αμέσως τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, αν τυχόν κατά την κατασκευή των έργων βρεθούν αρχαιότητες ή οποιαδήποτε έργα τέχνης. Οι διατάξεις για τις αρχαιότητες εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή. Η καθυστέρηση ή διακοπή των έργων από την αιτία αυτή συνιστά λόγο που δεν ανάγεται στην υπαιτιότητα του αναδόχου.
- (10) Ο ανάδοχος έχει την υποχρέωση να μην παρεμποδίζει την εκτέλεση οποιωνδήποτε άλλων έργων ή εργασιών φορέα του δημοσίου τομέα που είναι δυνατόν να επηρεάζονται από τις εργασίες της εργολαβίας του, να προστατεύει τις υπάρχουσες κατασκευές και εκμεταλλεύσεις από κάθε βλάβη ή διακοπή λειτουργίας τους και χωρίς μείωση της ευθύνης του να αποκαθιστά ή να συμβάλλει στην άμεση αποκατάσταση των τυχόν βλαβών ή διακοπών.

5.3 Ημερολόγιο Έργου

Για κάθε εργολαβία, με μέριμνα του αναδόχου, τηρείται ημερολόγιο σε βιβλιοδετημένα διπλότυπα αριθμημένα φύλλα (άρθρο 33, ΠΔ 609/85). Το ημερολόγιο συμπληρώνεται καθημερινά και αναγράφονται σ' αυτό:

- στοιχεία για τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν,
- αριθμητικά στοιχεία για το απασχολούμενο προσωπικό κατά κατηγορίες,

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

- τα χρησιμοποιούμενα μηχανήματα,
- τα προσκομιζόμενα υλικά,
- τις εκτελούμενες εργασίες με συνοπτικό τρόπο,
- τις εργαστηριακές δοκιμές και ελέγχους,
- τις εντολές και παρατηρήσεις των οργάνων επίβλεψης,
- τυχόν έκτακτα περιστατικά και
- κάθε άλλο σχετικό με το έργο σημαντικό πληροφοριακό στοιχείο.

Το ημερολόγιο υπογράφεται από εντεταλμένο όργανο της επίβλεψης και τον εκπρόσωπο του αναδόχου. Το αποκοπτόμενο φύλλο περιέχεται στη Διευθύνουσα Υπηρεσία και το στέλεχος παραμένει στον ανάδοχο. Οι εγγραφές στο ημερολόγιο αποτελούν πληροφοριακά στοιχεία για τις καιρικές συνθήκες, τη δύναμη απασχολούμενου προσωπικού και μηχανημάτων και γενικά για την παροχή εικόνας προόδου του έργου.

Η Διευθύνουσα Υπηρεσία μπορεί πάντα να ορίσει την εγγραφή στο ημερολόγιο συμπληρωματικών πληροφοριών ή άλλων στοιχείων που προσιδιάζουν στο συγκεκριμένο έργο ή να ζητήσει από τον ανάδοχο την τήρηση και άλλων στατιστικών στοιχείων. Στις περιπτώσεις μικρών έργων η Διευθύνουσα Υπηρεσία μπορεί να ορίζει την τήρηση του ημερολογίου κατά άλλο συνοπτικότερο τρόπο, την τήρησή του κατά εβδομάδα ή άλλο χρονικό διάστημα ή και τη μη τήρηση ημερολογίου.

5.4 Κοινοποιήσεις προς τον Ανάδοχο

Οι κοινοποιήσεις εγγράφων της Υπηρεσίας προς τον ανάδοχο ή τον αντίκλητό του γίνονται με όργανο της Υπηρεσίας ή με οποιοδήποτε άλλο δημόσιο όργανο ή με δικαστικό επιμελητή. Για την κοινοποίηση συντάσσεται σχετικό αποδεικτικό (άρθρο 29, παρ. 1, ΠΔ 609/85). Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται ανάλογα οι οικείες διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

5.5 Εκπροσώπηση του Αναδόχου

Η ανάδοχος επιχείρηση γνωστοποιεί στη Διευθύνουσα Υπηρεσία τη νόμιμη εκπροσώπησή της ή τους τυχόν πληρεξουσίους της. Όταν πρόκειται για υπογραφή του χρονοδιαγράμματος, των επιμετρήσεων, των πρωτοκόλλων αφανών εργασιών, των Πρωτοκόλλων Κανονισμού Τιμών Μονάδος Νέων Εργασιών (ΠΚΤΜΝΕ), των συγκριτικών πινάκων και των πιστοποιήσεων με τα στοιχεία που τις συνοδεύουν, ο ανάδοχος μπορεί να αντιπροσωπευθεί μόνο από τεχνικό που έχει τις σχετικές δυνατότητες. Ο ανωτέρω τεχνικός μπορεί να είναι ολικά ή μερικά πληρεξούσιος ή εκπρόσωπος του αναδόχου (άρθρο 29, παρ. 2, ΠΔ 609/85).

5.6 Σύμπραξη του Μελετητή στην Κατασκευή

Όταν η μελέτη του έργου έχει εκπονηθεί από ιδιωτικό μελετητικό γραφείο, η Διευθύνουσα Υπηρεσία ειδοποιεί εγγράφως το μελετητή για την έναρξη κατασκευής του έργου που έχει μελετήσει. Σε περίπτωση που υπάρχει ανάγκη τροποποίησης της μελέτης μέχρι και του πέρατος της κατασκευής του έργου, ο κύριος του έργου πρέπει να ζητεί τη γνώμη του μελετητή, ο οποίος υποχρεούται πάντοτε αφενός να γνωμοδοτεί μέσα σε τασσόμενη εύλογη προθεσμία και αφετέρου να δικαιολογεί ότι η ανάγκη προς τροποποίηση της μελέτης δεν οφείλεται σε «ελάττωμα» ή «παράλειψη» της μελέτης ή ότι τα τυχόν ελαττώματα ή παραλείψεις δεν οφείλονται σε υπαιτιότητα του (άρθρο 30, ΠΔ 609/85 σε συνδυασμό με άρθρο 19, Ν. 716/77).

Ο ανάδοχος - μελετητής ευθύνεται για την αρτιότητα της μελέτης, συμφώνως προς τους κανόνες της επιστήμης και της τεχνικής, τους συμβατικούς όρους και τις υποχρεώσεις του, ενώ συμπληρωματικώς εφαρμόζονται οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα περί μίσθωσης έργου, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στο νόμο. Οι αξιώσεις του κυρίου του έργου λόγω ελαττωμάτων ή παραλείψεων της μελέτης παραγράφονται μετά την παρέλευση έξι (6) ετών από την παραλαβή της μελέτης. Σε περίπτωση που η μελέτη παρουσιάζει ελαττώματα ή παραλείψεις, τα οποία οφείλονται σε υπαιτιότητα του μελετητή, ο μελετητής υποχρεούται στην ανόρθωση κάθε ελαττώματος ή παράλειψης της μελέτης, τόσο κατά τη διάρκεια της εκπόνησης, όσο και μετά την αποπεράτωση και έγκριση αυτής. Σε περίπτωση άρνησης του μελετητή, ο κύριος του έργου μπορεί να προβεί στην επανόρθωση των ως άνω ελαττωμάτων ή παραλείψεων σε βάρος του μελετητή, αναθέτοντας τις σχετικές εργασίες σε γραφείο μελετών ή σύμπραξη γραφείων μελετών, τα οποία διαθέτουν τα απαιτούμενα από το νόμο προσόντα για την ανάληψη ανάλογης μελέτης. Η σε βάρος του αναδόχου μελετητή εκτέλεση των συμπληρώσεων αυτών αίρεται, εφόσον αυτός αποδείξει ότι δεν υφίσταται ελάττωμα ή παράλειψη στην εκπόνηση της μελέτης ή ότι δεν οφείλονται αυτά σε υπαιτιότητα του.

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

Αν η ανάγκη τροποποίησης της μελέτης του έργου δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του μελετητή ή αν, παρά την υπαιτιότητα του μελετητή, έχει συμπληρωθεί ο κατά τα άνω εξαετής χρόνος παραγραφής, μπορεί να ανατεθούν οι τροποποιήσεις στον ίδιο μελετητή και να συμφωνηθεί μ' αυτόν η αποζημίωση του κατ' αποκοπή ή με απολογισμό των δαπανών του ή με βάση τις διατάξεις του ΠΔ 696/74 (ΦΕΚ Α' 301/74) όπως ισχύει. Στην περίπτωση αυτή η αποζημίωση καταβάλλεται από τις πιστώσεις του έργου μέχρι συνολικής δαπάνης που δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από ποσοστό 1% του συνολικού ποσού της σύμβασης για την κατασκευή του έργου. Η Προϊσταμένη Αρχή εγκρίνει την κατάρτιση της σύμβασης με το μελετητή, την κατά τα άνω πρόσθετη αποζημίωσή του και όλους τους όρους της σχετικής σύμβασης που υπογράφεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.

5.7 Υποκατάσταση του Αναδόχου

Υποκατάσταση του αναδόχου στην εκτέλεση μέρους ή όλου του έργου από άλλη εργοληπτική επιχείρηση μπορεί να γίνει μόνο κατόπιν έγκρισης του φορέα κατασκευής. Συγκεκριμένα, η υποκατάσταση προτείνεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία και εγκρίνεται από την Προϊσταμένη Αρχή. Για να εγκριθεί η υποκατάσταση πρέπει η εργοληπτική επιχείρηση που θα υποκαταστήσει τον ανάδοχο να έχει τα ίδια προσόντα που απαιτήθηκαν για την ανάληψη του έργου από τον ανάδοχο και να παρέχει τα απαραίτητα εχέγγυα για την κατασκευή του έργου κατά την κρίση της Προϊσταμένης Αρχής που οφείλει να λάβει υπόψη της και τα σχετικά στοιχεία του ΜΕΕΠ. Αν με οποιοδήποτε τρόπο διαπιστωθεί ότι έχει λάβει χώρα άμεση ή έμμεση υποκατάσταση του αναδόχου από άλλη εργοληπτική επιχείρηση, ο κύριος του έργου ή ο φορέας κατασκευής μπορεί να κηρύξει τον ανάδοχο έκπτωτο, αφού λάβει τη γνώμη του αρμόδιου Τεχνικού Συμβουλίου Δημοσίων Έργων (άρθρο 5, παρ. 6, Ν. 1418/84 και άρθρο 51, παρ. 1, ΠΔ 609/85).

Υπάρχουν δύο μορφές υποκατάστασης:

- α. χωρίς απαλλαγή του αρχικού αναδόχου από την ευθύνη του και
- β. με απαλλαγή από την ευθύνη του.

Κατ' αρχήν η υποκατάσταση συντελείται χωρίς απαλλαγή του αρχικού αναδόχου από την ευθύνη του, συνεχίζει δε αυτός και μετά την υποκατάσταση να ευθύνεται μαζί με τον υποκατάστατο «εις ολόκληρον» προς τον κύριο του έργου, το προσωπικό του έργου και οποιονδήποτε τρίτο.

Κατ' εξαίρεση μπορεί να εγκριθεί η υποκατάσταση με απαλλαγή του αναδόχου από την ευθύνη του, αν αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του έργου και ο ανάδοχος ευρίσκεται σε προφανή αδυναμία να περατώσει το έργο. Στην περίπτωση αυτή ο ανάδοχος πρέπει να υποβάλει αίτηση, στην οποία να προσδιορίζεται το τμήμα της εργολαβίας για το οποίο ζητείται η υποκατάσταση με απαλλαγή από την ευθύνη καθώς και η πιστοποίηση, μετά την πληρωμή της οποίας, όλες οι πληρωμές θα διενεργούνται στον υποκατάστατο. Μαζί με την αίτηση πρέπει να υποβληθεί και δήλωση του νέου αναδόχου ότι αποδέχεται το περιεχόμενο της αίτησης του προς υποκατάσταση αναδόχου.

Εφόσον η υποκατάσταση με απαλλαγή εγκριθεί, με την απόφαση της έγκρισής της καθορίζεται:

- το τμήμα της εργολαβίας, για το οποίο ισχύει η υποκατάσταση, σε περίπτωση που η υποκατάσταση δεν γίνεται για το σύνολο του έργου,
- η πιστοποίηση, μετά την οποία οι πληρωμές θα διενεργούνται στο νέο ανάδοχο,
- οι εγγυήσεις του νέου αναδόχου και
- κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

Σε περίπτωση που ολοκληρωθεί η υποκατάσταση, ο υποκατάστατος επέχει στο εξής θέση αναδόχου και αναλαμβάνει όλες τις ευθύνες για το σύνολο του έργου ή για τα τμήματα του έργου που προσδιορίζονται με την απόφαση έγκρισης της υποκατάστασης. Επίσης αναλαμβάνει και τις υποχρεώσεις του αρχικού αναδόχου προς το προσωπικό που εργάστηκε στο έργο τους τελευταίους τρεις (3) μήνες πριν την υποκατάσταση. Οι εγγυήσεις επ' ονόματι του αρχικού αναδόχου ή το μέρος τους που ορίζεται με την εγκριτική απόφαση, αποδίδονται αφού προηγουμένως κατατεθούν νέες ισόποσες εγγυήσεις από το νέο ανάδοχο. Μόνο μετά την κατάθεση αυτή επέρχεται η απαλλαγή του αρχικού αναδόχου από την ευθύνη του (άρθρο 51, παρ. 2, ΠΔ 609/85).

Σε περίπτωση αναδόχου κοινοπραξίας, όταν την υποκατάσταση ζητεί μέλος της, απαιτείται η συναίνεση όλων των μελών της κοινοπραξίας, ενώ ως προς τα υπόλοιπα ακολουθείται η παραπάνω διαδικασία.

Σε περίπτωση εκτέλεσης του έργου από κοινοπραξία, εάν πτωχεύσει ένας από τους αναδόχους που μετέχουν στην κοινοπραξία, υποχρέωση και δικαίωμα συνέχισης του έργου έχουν τα υπόλοιπα μέλη της κοινοπραξίας, τα οποία υποκαθίστανται αυτοδικαίως και υποχρεωτικώς σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του πτωχεύσαντος μέλους που απορρέουν από την εργολαβική σύμβαση.

6. ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΕΡΓΟΥ

6.1 Γενικά

Το πέρας των εργασιών για την εκτέλεση ενός δημοσίου έργου συνοδεύεται και ολοκληρώνεται με την παράδοσή του, έτοιμου προς χρήση, από τον ανάδοχο και την αντίστοιχη παραλαβή αυτού από τον κύριο του έργου. Από το γεγονός της παράδοσης - παραλαβής του έργου ή απλώς παραλαβής, όπως συνηθίζεται να καλείται κατά τη νομική ορολογία, εξαρτάται η επέλευση ορισμένων σημαντικών εννόμων συνεπειών, όπως π.χ. η έναρξη του χρόνου παραγραφής αξιώσεων, ο περιορισμός της ευθύνης του αναδόχου για κρυφά ελαττώματα κτλ. Για το λόγο αυτό ο νόμος ρυθμίζει με ιδιαίτερα λεπτομερειακές διατάξεις τη διαδικασία της παραλαβής και τον προσδιορισμό του ακριβούς χρόνου επέλευσης αυτής, ώστε να μην υπάρχουν κενά και αμφιβολίες, οι οποίες θα συνεπάγονταν μεγάλο βαθμό ανασφάλειας δικαίου ως προς ένα τόσο σημαντικό ζήτημα.

Η παραλαβή του έργου υποδιαιρείται σε δύο στάδια:

- την προσωρινή παραλαβή και
- την οριστική παραλαβή.

Αν και κατά κανόνα υπό ομαλές συνθήκες η προσωρινή παραλαβή προηγείται χρονικά της οριστικής, δεν είναι αναγκαίο να συμβαίνει πάντοτε αυτό. Υπάρχουν περιπτώσεις, κατά τις οποίες είναι δυνατόν να εμφανισθεί το φαινόμενο της χρονικής σύμπτωσης της προσωρινής με την οριστική παραλαβή του έργου.

6.2 Βεβαίωση Περάτωσης των Εργασιών

Προϋπόθεση για την έναρξη της διαδικασίας παραλαβής του έργου είναι η περάτωση των εργασιών από πλευράς του αναδόχου. Η περάτωση των εργασιών αποδεικνύεται με την έκδοση από τον προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας σχετικής βεβαίωσης, η οποία καλείται «βεβαίωση περάτωσης εργασιών». Η βεβαίωση περάτωσης εργασιών δεν αναπληρώνει την παραλαβή του έργου, προσωρινή ή οριστική, ενέχει όμως ιδιαίτερη σημασία, διότι αποτελεί αφετήριο γεγονός της προθεσμίας για τη διενέργεια της προσωρινής και εν συνεχεία της οριστικής παραλαβής του έργου.

Η έκδοση της βεβαίωσης περάτωσης των εργασιών υπόκειται στην ακόλουθη διαδικασία:

- Όταν λήξει η προθεσμία περάτωσης του συνόλου ή τμημάτων του έργου, ο επιβλέπων αναφέρει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία αν τα έργα έχουν περαιωθεί και έχουν υποστεί ικανοποιητικά τις δοκιμές που προβλέπονται στη σύμβαση ή αν τα έργα δεν έχουν περατωθεί, οπότε αναφέρει συγκεκριμένα τις εργασίες που απομένουν για εκτέλεση.
- Σε περίπτωση που κατά την εκτίμηση του επιβλέποντος, οι εργασίες έχουν περατωθεί, ο προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας εκδίδει την ως άνω βεβαίωση περάτωσης των εργασιών, η οποία καθορίζει τον ακριβή χρόνο περάτωσης των εργασιών του έργου. Η βεβαίωση περάτωσης των εργασιών εκδίδεται με πρωτοβουλία της αρμόδιας Υπηρεσίας και δεν απαιτείται για την έκδοση της η σύμπραξη του αναδόχου ή η υποβολή σχετικής προς τούτο αίτησης. Επίσης η βεβαίωση αυτή δεν κοινοποιείται στον ανάδοχο. Πάντως, αν ο ανάδοχος περατώσει τις εργασίες πριν από τη λήξη των προθεσμιών, μπορεί να ζητήσει αυτός την έκδοση της βεβαίωσης από την αρμόδια Υπηρεσία (άρθρο 52, παρ. 1, ΠΔ 609/85).
- Αν στις εργασίες που έχουν περατωθεί διαπιστωθούν επουσιώδεις μόνο ελλείψεις που δεν επηρεάζουν τη λειτουργικότητα του έργου, ο προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας γνωστοποιεί με διαταγή του προς τον ανάδοχο τις ελλείψεις που έχουν επισημανθεί και τάσσει εύλογη προθεσμία για την αποκατάστασή τους. Στην περίπτωση αυτή η βεβαίωση περάτωσης εκδίδεται μετά την εμπρόθεσμη αποκατάσταση των ελλείψεων και αναφέρει το χρόνο που περατώθηκε το έργο, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος αποκατάστασης.
- Αν οι εργασίες δεν έχουν περατωθεί ή οι ελλείψεις που διαπιστώθηκαν δεν είναι επουσιώδεις ή αν δεν περατώθηκαν από τον ανάδοχο εμπρόθεσμα οι εργασίες αποκατάστασης επουσιωδών ελλείψεων, εφαρμόζονται, ανάλογα με την περίπτωση, οι διατάξεις περί ακαταλληλότητας υλικών, ελαττωμάτων, παράλειψης συντήρησης, καθώς και αυτές σχετικά με την έκπτωση του αναδόχου (άρθρο 52, παρ. 3, ΠΔ 609/85).

6.3 Προσωρινή Παραλαβή

Η προσωρινή παραλαβή αποτελεί ενδιάμεσο στάδιο της διαδικασίας παράδοσης - παραλαβής του έργου, η οποία ολοκληρώνεται με την οριστική παραλαβή. Η προσωρινή παραλαβή, όπως και η οριστική, υπόκειται σε ιδιαίτερα

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

τυπική διαδικασία, υπολείπεται όμως της τελευταίας σε νομική σπουδαιότητα, δεδομένου ότι δεν συνεπάγεται σημαντικές έννομες συνέπειες αναφορικά προς την έκταση της ευθύνης του αναδόχου για το έργο που κατασκεύασε, αλλά αποτελεί ως επί το πλείστον το αφετήριο γεγονός των προθεσμιών που οδηγούν στην οριστική παραλαβή.

6.3.1 Διαδικασία Προσωρινής Παραλαβής

Η προσωρινή παραλαβή διενεργείται από την Επιτροπή Παραλαβής, η οποία ορίζεται από την Προϊσταμένη Αρχή. Η επιτροπή αυτή είναι τριμελής, όταν όμως πρόκειται για σημαντικά έργα, μπορεί να ορισθούν μέχρι και τέσσερα επιπλέον μέλη, ώστε να περιληφθούν στην επιτροπή τεχνικοί διαφόρων ειδικοτήτων ανάλογα με τη φύση του έργου. Της Επιτροπής Παραλαβής προΐσταται ο πρόεδρος της, ο οποίος έχει την πρωτοβουλία και την ευθύνη για τη σύγκληση και τις ενέργειες της επιτροπής. Στην Επιτροπή Παραλαβής, οποιασδήποτε σύνθεσης (τριμελούς ή και μεγαλύτερης), τουλάχιστον ο πρόεδρος δεν ορίζεται από υπαλλήλους της Διευθύνουσας Υπηρεσίας (άρθρο 11, παρ. 2, Ν. 1418/84, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2, παρ. 17, Ν. 2229/94). Στην προσωρινή παραλαβή καλείται να παραστεί και ο ανάδοχος. Αν όμως παρά τη νόμιμη κλήτευσή του ο ανάδοχος απουσιάζει, η παραλαβή διεξάγεται νόμιμα και χωρίς την παρουσία αυτού.

Κατά την προσωρινή παραλαβή η Επιτροπή Παραλαβής παραλαμβάνει το έργο ποιοτικά και ποσοτικά, ήτοι:

- ελέγχει κατά το δυνατόν την τελική επιμέτρηση με γενικές ή σποραδικές καταμετρήσεις,
- καταγράφει στο «πρωτόκολλο προσωρινής παραλαβής» τις ποσότητες της τελικής επιμέτρησης, όπως τυχόν διορθώνονται από τους ελέγχους που γίνονται,
- αιτιολογεί τις τυχόν τροποποιήσεις στις ποσότητες και αναγράφει τις παρατηρήσεις της για εργασίες που τυχόν έχουν εκτελεσθεί με υπέρβαση των εγκεκριμένων ποσοτήτων ή κατά τροποποίηση των εγκεκριμένων σχεδίων,
- ελέγχει κατά το δυνατόν την ποιότητα των εργασιών και αναγράφει στο πρωτόκολλο τις παρατηρήσεις της, ιδίως για τις εργασίες που κρίνονται απορριπτές ή προς αποκατάσταση διότι είναι ελαττωματικές ή παραδεκτές μεν αλλά πιθανόν υπερτιμολογημένες και για το λόγο αυτό πρέπει να μειωθεί η τιμή τους.

6.3.2 Πρωτόκολλο Προσωρινής Παραλαβής

Για την προσωρινή παραλαβή συντάσσεται πρωτόκολλο, το οποίο καλείται «πρωτόκολλο προσωρινής παραλαβής». Το πρωτόκολλο υπογράφεται από όλα τα μέλη της Επιτροπής Παραλαβής, από τον τελευταίο επιβλέψαντα που παρίσταται κατά τη διενέργεια της και από τον ανάδοχο που παραδίδει το έργο. Στο πρωτόκολλο αναγράφονται όλα τα στοιχεία και οι παρατηρήσεις που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο. Στη συνέχεια το πρωτόκολλο υποβάλλεται προς έγκριση στην Προϊσταμένη Αρχή και από το χρόνο της έγκρισής του θεωρείται ότι έχει συντελεσθεί η προσωρινή παραλαβή.

Ο νόμος δεν ορίζει προθεσμία, εντός της οποίας πρέπει να γίνει ή έγκριση του πρωτοκόλλου προσωρινής παραλαβής, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι η έγκριση του πρωτοκόλλου ή η τυχόν άρνηση έγκρισής του είναι απρόθεσμη. Απλώς η έγκριση πρέπει να λάβει χώρα εντός ευλόγου χρόνου, ο οποίος έχει κριθεί νομολογιακά ότι είναι ένα τρίμηνο από την υποβολή του σχετικού πρωτοκόλλου προς έγκριση (ΣτΕ 2235/90). Εάν παρέλθει άπρακτη η εύλογη προς έγκριση του πρωτοκόλλου προθεσμία (δηλαδή το τρίμηνο), το πρωτόκολλο θεωρείται πλέον ότι έχει εγκριθεί αυτοδικαίως. Η τυχόν μεταγενέστερη έγκριση του πρωτοκόλλου με πράξη της Προϊσταμένης Αρχής έχει τυπικό χαρακτήρα και επιβεβαιώνει απλώς τη, λόγω της άπρακτης παρόδου της ως άνω τρίμηνης προθεσμίας, γενομένη έγκριση. Για το λόγο αυτό και η μετά την πάροδο της τρίμηνης προθεσμίας εκδιδόμενη εγκριτική πράξη της Προϊσταμένης Αρχής δεν μπορεί να τροποποιήσει το ήδη αυτοδικαίως εγκεκριμένο πρωτόκολλο (ΣτΕ 2235/90).

Η Προϊσταμένη Αρχή πάντως μπορεί να αναβάλει την έγκριση του πρωτοκόλλου προσωρινής παραλαβής μέχρι να αποκατασταθούν πλήρως από τον ανάδοχο τα ελαττώματα που διαπιστώθηκαν κατά τον έλεγχο. Στην περίπτωση αυτή η έγκριση πρέπει να λάβει χώρα μέσα σε ένα (1) μήνα από την πλήρη αποκατάσταση (άρθρο 53, παρ. 3, ΠΔ 609/85).

Σε κάθε περίπτωση η Προϊσταμένη Αρχή μπορεί να αρνηθεί να εγκρίνει το πρωτόκολλο προσωρινής παραλαβής, δεδομένου ότι η σχετική εξουσία της δεν υποβάλλεται σε κανένα περιορισμό από το νόμο. Στα πλαίσια της εξουσίας της αυτής η Προϊσταμένη Αρχή μπορεί να απορρίψει το πρωτόκολλο, να το αναπέμψει για λόγους νομικούς ή ουσιαστικούς στην Επιτροπή Παραλαβής προς νέα κρίση ή και να το τροποποιήσει η ίδια.

Το πρωτόκολλο προσωρινής παραλαβής είναι μονομερής διοικητική πράξη, για την κατάρτιση της οποίας δεν είναι αναγκαία η σύμπραξη του αναδόχου. Έτσι, αν ο ανάδοχος δεν παραστεί κατά την προσωρινή παραλαβή ή αρνηθεί να υπογράψει το πρωτόκολλο, η συντέλεση της προσωρινής παραλαβής δεν εμποδίζεται και το πρωτόκολλο εγκρίνεται κανονικά από την Προϊσταμένη Αρχή, έστω και χωρίς τη σύμπραξη του αναδόχου. Σε περίπτωση που ο

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

ανάδοχος δεν παραστεί κατά την προσωρινή παραλαβή ή αρνηθεί να υπογράψει το πρωτόκολλο, το πρωτόκολλο του κοινοποιείται.

Επειδή το πρωτόκολλο προσωρινής παραλαβής θεωρείται πράξη της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, είναι δυνατή η υποβολή κατ' αυτού ένστασης, ώστε να κινηθεί η σχετική διαδικασία. Η ένσταση υποβάλλεται εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από την υπογραφή του πρωτοκόλλου «με επιφύλαξη» ή από την κοινοποίησή του στον ανάδοχο, σε περίπτωση που αυτός δεν παρέστη κατά την προσωρινή παραλαβή ή αρνήθηκε να υπογράψει το πρωτόκολλο. Κατά συνέπεια, εάν ο ανάδοχος υπογράψει «ανεπιφυλάκτως» το πρωτόκολλο, στερείται του δικαιώματος να υποβάλει κατ' αυτού ένσταση.

6.3.3 Χρόνος Διενέργειας Προσωρινής Παραλαβής

Η προσωρινή παραλαβή πρέπει να διενεργείται μέσα σε έξι (6) μήνες από την κατά τα ως άνω έκδοση της βεβαίωσης περάτωσης των εργασιών, υπό την προϋπόθεση ότι θα έχει υποβληθεί από τον ανάδοχο η τελική επιμέτρηση του έργου μέσα σε δύο (2) μήνες από τη βεβαιωμένη περάτωσή του. Αν η τελική επιμέτρηση υποβληθεί από τον ανάδοχο μεταγενέστερα, η εξάμηνη προθεσμία για τη διενέργεια της προσωρινής παραλαβής αρχίζει από το χρόνο υποβολής της τελικής επιμέτρησης. Αν δεν υποβληθεί τελική επιμέτρηση από τον ανάδοχο, η προθεσμία για τη διενέργεια της προσωρινής παραλαβής αρχίζει από την κοινοποίηση προς τον ανάδοχο της τελικής επιμέτρησης που συντάχθηκε από την Υπηρεσία.

Αν η παραλαβή δεν διενεργηθεί ή το πρωτόκολλο δεν εγκριθεί μέσα στις πιο πάνω προθεσμίες, η παραλαβή θεωρείται ότι έχει συντελεσθεί αυτοδίκαια τριάντα (30) ημέρες μετά την υποβολή από τον ανάδοχο σχετικής όχλησης για τη διενέργειά της. Σ' αυτή την περίπτωση η παραλαβή καλείται «αυτοδίκαιη» ή «πλασματική» προσωρινή παραλαβή (άρθρο 53, παρ. 4, ΠΔ 609/85). Η αυτοδίκαιη (πλασματική) παραλαβή του έργου εξομοιώνεται απολύτως από άποψη εννόμων αποτελεσμάτων προς την πραγματικά ενεργούμενη παραλαβή. Το τυχόν συντασσόμενο πρωτόκολλο προσωρινής παραλαβής μετά τη συντέλεση της αυτοδικαίως παραλαβής έχει απλώς επιβεβαιωτικό χαρακτήρα της παραλαβής που ήδη συντελέστηκε αυτοδικαίως και δεν μπορεί να μετατεθεί ο χρόνος τέλεσης της παραλαβής στην ημερομηνία σύνταξης του πρωτοκόλλου.

Εξυπακούεται ότι σε περίπτωση που διαπιστωθούν ελαττώματα στην κατασκευή του έργου από την Επιτροπή Παραλαβής και δοθεί ειδική εντολή προς αποκατάστασή τους, εκτός από την έγκριση του πρωτοκόλλου προσωρινής παραλαβής και της συνεπαγόμενης συντέλεσης της προσωρινής παραλαβής, αναβάλλεται και η συντέλεση της αυτοδικαίως ή πλασματικής προσωρινής παραλαβής. Εάν ο ανάδοχος αμφισβητήσει την ύπαρξη των ελαττωμάτων και υποβάλει ένσταση, η συντέλεση, αυτοδίκαιη ή μη, της προσωρινής παραλαβής δεν μπορεί να γίνει πριν τη δικαστική επίλυση της διαφοράς.

Ο ανάδοχος έχει σε κάθε περίπτωση δικαίωμα να επιδιώξει τη δικαστική αναγνώριση της συντέλεσης της προσωρινής παραλαβής, σε περίπτωση που ο κύριος του έργου αμφισβητεί ότι έχει συντελεσθεί η αυτοδίκαιη προσωρινή παραλαβή.

Σε περίπτωση κατά την οποία, παρά την όχληση του αναδόχου ο φορέας κατασκευής του έργου δεν προβεί στην παραλαβή (προσωρινή ή οριστική) του έργου, επιβάλλονται στα υπαίτια όργανα του φορέα κατασκευής του έργου οι προβλεπόμενες στην παρ. 8 (τώρα 9) του άρθρου 6, Ν. 1418/84 πειθαρχικές ποινές (άρθρο 11, παρ. 2 εδ. α', Ν. 1418/84, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2, παρ. 17, Ν. 2229/94).

Τα παραπάνω αναφερόμενα περί προσωρινής παραλαβής έχουν ανάλογη εφαρμογή και στις περιπτώσεις παραλαβής τμημάτων έργων που περατώθηκαν και μπορεί να έχουν αυτοτελή χρήση, όπου αυτό προβλέπεται από τη σύμβαση, καθώς επίσης και σε όλες τις περιπτώσεις που μια εργολαβία δεν συνεχίζεται, όπως στις περιπτώσεις διάλυσης, έκπτωσης του αναδόχου κτλ (άρθρο 53, παρ. 5, ΠΔ 609/85).

6.3.4 Χρόνος Εγγύησης του Έργου

Μετά την περάτωση των εργασιών και μέχρι το χρόνο της οριστικής παραλαβής του έργου μεσολαβεί ένα χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο ανάδοχος φέρει τον κίνδυνο του έργου και υποχρεούται να το συντηρεί, να το επιθεωρεί τακτικά και εν γένει να το διατηρεί σε ικανοποιητική κατάσταση. Το χρονικό αυτό διάστημα καλείται χρόνος «υποχρεωτικής συντήρησης» ή «εγγύησης» του έργου.

Εάν κατά τη διάρκεια του χρόνου εγγύησης απαιτηθεί να εκτελεσθούν εργασίες για την αποκατάσταση τυχόν βλαβών που εμφανίσθηκαν στο μεταξύ, οι εργασίες αυτές εκτελούνται είτε από τον ανάδοχο κατόπιν έγκρισης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και με καταβολή της αντίστοιχης δαπάνης προς αυτόν είτε από την Υπηρεσία. Σε περίπτωση που ο ανάδοχος παραμελεί την υποχρέωσή του να συντηρεί το έργο, οι τυχόν απαιτούμενες εργασίες συντήρησης εκτελούνται από τον κύριο του έργου με αντίστοιχη χρέωση του αναδόχου (άρθρο 54, παρ. 1, 2 και 3, ΠΔ 609/85).

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

Ο χρόνος εγγύησης του έργου ορίζεται κατ' αρχήν από το νόμο σε δεκαπέντε (15) μήνες. Σε εντελώς ειδικές περιπτώσεις μπορεί με τη σύμβαση να ορίζεται μεγαλύτερος χρόνος εγγύησης ενδεχόμενα και με ιδιαίτερο αντάλλαγμα για τον ανάδοχο, όχι όμως μεγαλύτερος από τρία (3) χρόνια. Για έργα προϋπολογισμού υπηρεσίας μέχρι του ορίου που γίνονται δεκτές στις δημοπρασίες εργοληπτικές επιχειρήσεις Β' τάξης, εφόσον η φύση των εργασιών το επιτρέπει ή για έργα για τα οποία δεν νοείται μακροχρόνια συντήρηση, είναι δυνατόν να καθορίζεται από τη σύμβαση χρόνος εγγύησης μικρότερος των δεκαπέντε (15) μηνών.

Ο χρόνος εγγύησης αρχίζει από τη βεβαιωμένη περάτωση των εργασιών του έργου, υπό την προϋπόθεση ότι θα υποβληθεί η τελική επιμέτρηση εντός δύο (2) μηνών απ' αυτή, διαφορετικά από την ημερομηνία που υποβλήθηκε ή συντάχθηκε με οποιοδήποτε άλλο τρόπο η τελική επιμέτρηση.

6.4 Οριστική Παραλαβή

6.4.1 Χρόνος Διενέργειας Οριστικής Παραλαβής

Η οριστική παραλαβή του έργου πρέπει να διενεργηθεί μέσα σε δύο (2) μήνες από τότε που λήγει ο χρόνος εγγύησης και υποχρεωτικής συντήρησης του έργου σύμφωνα με τα ανωτέρω. Σε περίπτωση που η οριστική παραλαβή δεν διενεργηθεί μέσα στην ανωτέρω προθεσμία, θεωρείται ότι έχει συντελεσθεί αυτοδίκαια τριάντα (30) ημέρες μετά την υποβολή από τον ανάδοχο σχετικής δήλωσης για τη διενέργειά της.

Εάν η Επιτροπή Παραλαβής εκδώσει, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 53, παρ. 3, ΠΔ 609/85, πρωτόκολλο με το οποίο διαπιστώνεται η ύπαρξη ελαττωμάτων στην κατασκευή του έργου, η οριστική παραλαβή του έργου αναβάλλεται και παρατείνονται οι προθεσμίες συντέλεσης της αυτοδίκαιης οριστικής παραλαβής [ΣτΕ 3911/96 (Τμ. Α')].

Όσα έχουν αναφερθεί ανωτέρω για την προσωρινή παραλαβή, σχετικά με την αυτοδίκαιη συντέλεσή της («πλασματική προσωρινή παραλαβή»), τη διαπίστωση ελαττωμάτων, τη δυνατότητα υποβολής ενστάσεων κτλ., ισχύουν κατ' αναλογία και για την οριστική παραλαβή του έργου (άρθρο 55, ΠΔ 609/85).

6.4.2 Συνέπειες Συνεπαγόμενες από την Οριστική Παραλαβή

Η οριστική παραλαβή είναι γεγονός που συνεπάγεται σημαντικές έννομες συνέπειες, οι κυριότερες από τις οποίες είναι οι ακόλουθες:

- (1) Μετά την οριστική παραλαβή του έργου (πραγματική ή πλασματική) ο ανάδοχος ευθύνεται κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα (άρθρο 7, παρ. 5, Ν. 1418/84) και συγκεκριμένα, βάσει του άρθρου 692 αυτού, το οποίο ρυθμίζει την ευθύνη του εργολάβου μετά την έγκριση του έργου από τον εργοδότη. Συγκεκριμένα, ο ανάδοχος δεν υπέχει πλέον ευθύνη για τυχόν ελαττώματα στην κατασκευή του έργου και δεν υπάρχει πλέον δυνατότητα να καταλογισθούν εκ των υστέρων στον ανάδοχο κακοτεχνίες στην εκτέλεση του έργου. Κατ' εξαίρεση, ο ανάδοχος εξακολουθεί να ευθύνεται για κακοτεχνίες, τις οποίες με δόλο απέκρυψε ο ίδιος ή που δεν μπορούσαν εξ αντικειμένου λόγω της φύσης τους να διαγνωσθούν με κανονική εξέταση, κατά το χρόνο που παραλήφθηκε οριστικά το έργο.

Σε περίπτωση που λάβει χώρα αυτοδίκαιη (πλασματική) οριστική παραλαβή του έργου, η οποία όπως τόνισθηκε ανωτέρω εξομοιούται πλήρως από πλευράς αποτελεσμάτων με την πραγματική οριστική παραλαβή, όλες οι εργασίες που αναφέρονται στην τελική επιμέτρηση λογίζονται ότι παραλήφθηκαν πραγματικά και οριστικά, χωρίς να είναι πλέον δυνατόν να ερευνηθεί κατά πόσον αυτές διενεργήθηκαν εντέχνως και σύμφωνα με τη σύμβαση ή εκτελέστηκαν καθ' υπέρβαση αυτής, ο δε κύριος του έργου είναι πλέον υποχρεωμένος να τις πληρώσει.

Σε μία μόνο περίπτωση η «αυτοδίκαιη» οριστική παραλαβή δεν εξομοιούται πλήρως με την «πραγματική» οριστική παραλαβή: Αν διαπιστωθούν εκ των υστέρων διαφορές στις ποσότητες των εργασιών που εκτελέστηκαν, η αυτοδίκαιη συντέλεση της οριστικής παραλαβής δεν αναιρεί την ευθύνη του αναδόχου για το γεγονός αυτό και ο τελευταίος έχει την υποχρέωση να επιστρέψει το εργολαβικό αντάλλαγμα που του έχει τυχόν καταβληθεί και αντιστοιχεί στις ποσότητες των εργασιών που δεν εκτελέστηκαν (άρθρο 11, παρ. 3, Ν. 1418/84).

- (2) Η καθ' οιονδήποτε τρόπο (πραγματική ή πλασματική) συντέλεση της οριστικής παραλαβής αποτελεί το αφετήριο γεγονός για την έναρξη της προθεσμίας παραγραφής των απαιτήσεων του αναδόχου από την εργολαβική σύμβαση.
- (3) Μετά τη συντέλεση της οριστικής παραλαβής ο κύριος του έργου είναι υποχρεωμένος να επιστρέψει προς τον ανάδοχο όλο το απομένον υπόλοιπο των εγγυήσεων καλής εκτέλεσης που εξακολουθεί να κρατά στα χέρια του. Για την επιστροφή των εγγυήσεων καλής εκτέλεσης απαιτείται να υποβληθεί από τον ανάδοχο

**Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών**

σχετική όχληση, χωρίς την οποία ο κύριος του έργου δεν καθίσταται υπερήμερος ως προς την υποχρέωσή του αυτή. Ως εκ τούτου δεν υποχρεούται σε αποζημίωση του αναδόχου, σε περίπτωση που ο τελευταίος υποστεί ζημία από την καθυστέρηση αυτή.

6.5 Διοικητική Παραλαβή για Χρήση

6.5.1 Ορισμός

Τελείως διάφορη από την προσωρινή και οριστική παραλαβή του έργου είναι η διοικητική παραλαβή για χρήση. Η διοικητική παραλαβή για χρήση δεν συνεπάγεται έννομες συνέπειες για τα μέρη, ούτε αποτελεί αφετήριο γεγονός προθεσμιών. Απλώς, επειδή από την προσωρινή και οριστική παραλαβή εξαρτώνται σημαντικότερες έννομες συνέπειες και για το λόγο αυτό η ολοκλήρωσή τους είναι δυνατόν να παρελκυσθεί για σημαντικό χρονικό διάστημα μετά την ολοκλήρωση του έργου, ο νομοθέτης έχει προβλέψει το θεσμό της «διοικητικής παραλαβής για χρήση».

Με τον τρόπο αυτό είναι δυνατόν να δοθεί το ολοκληρωμένο έργο ή τμήμα αυτού στο κοινό προς χρήση, πριν από τη διενέργεια της προσωρινής ή οριστικής παραλαβής, οι οποίες, όπως αναφέρθηκε, μπορεί να παρελκυσθούν εξαιτίας νομικών σκοπιμοτήτων ασχέτων προς το κατά πόσο το έργο είναι ολοκληρωμένο και είναι δυνατή η πραγματική χρήση αυτού. Για το λόγο αυτό ο νομοθέτης, με το θεσμό της διοικητικής παραλαβής για χρήση, απογομνώνει την πραγματική παράδοση του έργου προς χρήση από οποιοσδήποτε έννομες συνέπειες, ώστε να τη διευκολύνει και να την επιταχύνει, ενώ ταυτοχρόνως απεξαρτά τις σημαντικές από πλευράς εννόμων συνεπειών προσωρινή και οριστική παραλαβή του έργου από την πραγματική παράδοση αυτού προς χρήση.

Η διοικητική παραλαβή για χρήση μπορεί να γίνει είτε για ολόκληρο το έργο είτε για αυτοτελή τμήματα του. Προϋπόθεση για τη διενέργειά της είναι η περάτωση των εργασιών του έργου ή των αυτοτελών τμημάτων του αντίστοιχα, εφόσον προβλέπεται τέτοια παραλαβή από τη σύμβαση. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει τέτοια πρόβλεψη στη σύμβαση, η παραλαβή για χρήση μπορεί να γίνει με απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας. Η διενέργεια της διοικητικής παραλαβής για χρήση δεν αναπληρώνει ούτε την προσωρινή ούτε την οριστική παραλαβή του έργου (άρθρο 56, παρ. 2, ΠΔ 609/85).

6.5.2 Διοικητική Διαδικασία

Όπως και με την προσωρινή και οριστική παραλαβή, η διοικητική παραλαβή για χρήση υπόκειται σε μία τυπική διοικητική διαδικασία. Συγκεκριμένα, η διοικητική παραλαβή γίνεται με πρωτόκολλο (πρωτόκολλο διοικητικής παραλαβής για χρήση) μεταξύ του προϊσταμένου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, του επιβλέποντα και του αναδόχου. Αν το έργο παραδίδεται για χρήση σε Υπηρεσία άλλη από το φορέα κατασκευής του, συμπράττει στο πρωτόκολλο και εκπρόσωπος της Υπηρεσίας αυτής. Αν ο ανάδοχος κληθεί και δεν παραστεί ή αρνηθεί την υπογραφή του πρωτοκόλλου, αυτό συντάσσεται από τους λοιπούς, με σχετική μνεία των λόγων μη υπογραφής του από τον ανάδοχο και στη συνέχεια του κοινοποιείται. Το πρωτόκολλο περιλαμβάνει μνεία το έργο ή των τμημάτων που παραδίδονται για χρήση και συνοπτική περιγραφή της κατάστασης των εργασιών (άρθρο 56, ΠΔ 609/85).

Κατ' εξαίρεση το έργο μπορεί να παραδοθεί για χρήση χωρίς να λάβει χώρα η παραπάνω διαδικασία της διοικητικής παραλαβής του, αν από τη σύμβαση προβλέπεται η εκτέλεση των εργασιών παράλληλα προς τη χρήση του έργου ή αν η παράλληλη χρήση προκύπτει από τη φύση των εργασιών.

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ	1
1. ΕΝΤΑΞΗ ΕΡΓΟΥ	1
1.1 Γενικά	1
1.1.1 Φορείς Χρηματοδότησης	1
1.1.2 Αρμόδιες Υπηρεσίες	1
1.2 Διαδικασία Χρηματοδότησης	1
1.2.1 Εγγραφή του Έργου στο ΠΔΕ	1
1.2.2 Διάθεση Χρηματοδότησης στον Τελικό Δικαιούχο	2
1.2.3 Παροχή Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών	3
1.2.4 Είσπραξη και Απόδοση Κοινοτικής Συμμετοχής.....	3
2. ΕΦΑΡΜΟΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ	3
2.1 Στόχοι των Κοινοτικών Οδηγιών	3
2.2 Πεδίο Εφαρμογής	4
2.2.1 Γενικά.....	4
2.2.2 Οδηγία 93/37/ΕΟΚ «Περί συντονισμού των διαδικασιών για τη σύναψη συμβάσεων δημοσίων έργων» ..	4
2.2.3 Δημόσιες Συμβάσεις Υπηρεσιών και Προμηθειών.....	6
2.2.4 Δημόσιες Συμβάσεις στους Τομείς Ύδατος, Ενέργειας, Μεταφορών και Τηλεπικοινωνιών	6
2.3 Ισχύς των Νομοθετημάτων	6
3. ΑΝΑΘΕΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ	6
3.1 Τρόποι Επιλογής Αναδόχου	6
3.2 Ανοικτή Δημοπρασία	7
3.2.1 Διακήρυξη Δημοπρασίας	7
3.2.2 Ενδεικτική Προκήρυξη	8
3.2.3 Προκήρυξη.....	9
3.2.4 Τεύχη Δημοπράτησης.....	9
3.2.5 Ερωτήσεις Διαγωνιζομένων.....	12
3.2.6 Προσφορά	12
3.2.7 Κατάθεση Προσφορών	15
3.2.8 Παραλαβή Προσφορών	17
3.2.9 Αποσφράγιση Προσφορών	17
3.2.10 Επιλογή Αναδόχου	18
3.2.11 Έγκριση του Αποτελέσματος της Δημοπρασίας από την Προϊσταμένη Αρχή	22
3.3 Δημοπρασία με Προεπιλογή	23
3.3.1 Γενικά.....	23
3.3.2 Στάδιο της Προεπιλογής	24
3.3.3 Στάδιο του Κυρίως Διαγωνισμού	25
3.4 Απευθείας Ανάθεση ή Διαδικασία με Διαπραγμάτευση	25
3.5 Πρόχειρος Διαγωνισμός ή Προφορική Δημοπρασία	26

Πρότυπα Τεύχη για Περιφερειακά Έργα
Οδηγός Επίβλεψης Μελετών και Κατασκευών
Επίβλεψη κατασκευών - Τήρηση και τεκμηρίωση διαδικασιών

3.6	Υποβολή Αντιρρήσεων.....	26
4.	ΣΥΜΒΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ.....	27
4.1	Γενικά.....	27
4.2	Διαδικασία Υπογραφής της Σύμβασης	27
4.2.1	Προθεσμία Υπογραφής της Σύμβασης.....	27
4.2.2	Έδρα Εργοληπτικής Επιχείρησης.....	27
4.3	Σύναψη Σύμβασης με Ανάδοχο Κοινοπραξία.....	28
4.4	Προθεσμίες Περάτωσης του Έργου	28
4.4.1	Κατηγορίες Προθεσμιών	28
4.5	Χρονοδιάγραμμα Εργασιών	29
4.6	Ποινικές Ρήτρες	29
4.6.1	Κατηγορίες Ποινικών Ρητρών	29
4.6.2	Ποινική Ρήτρα για Υπέρβαση της Συνολικής Προθεσμίας	30
4.6.3	Ποινική Ρήτρα για Υπέρβαση Τμηματικών Προθεσμιών	30
4.6.4	Διαδικασία Επιβολής Ποινικών Ρητρών.....	30
5.	ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΕΡΓΟΥ	30
5.1	Διοίκηση και Επίβλεψη.....	30
5.2	Γενικές Υποχρεώσεις του Αναδόχου	31
5.3	Ημερολόγιο Έργου.....	32
5.4	Κοινοποιήσεις προς τον Ανάδοχο	33
5.5	Εκπροσώπηση του Αναδόχου	33
5.6	Σύμπραξη του Μελετητή στην Κατασκευή.....	33
5.7	Υποκατάσταση του Αναδόχου.....	34
6.	ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΕΡΓΟΥ	35
6.1	Γενικά.....	35
6.2	Βεβαίωση Περάτωσης των Εργασιών	35
6.3	Προσωρινή Παραλαβή.....	35
6.3.1	Διαδικασία Προσωρινής Παραλαβής	36
6.3.2	Πρωτόκολλο Προσωρινής Παραλαβής.....	36
6.3.3	Χρόνος Διενέργειας Προσωρινής Παραλαβής.....	37
6.3.4	Χρόνος Εγγύησης του Έργου.....	37
6.4	Οριστική Παραλαβή	38
6.4.1	Χρόνος Διενέργειας Οριστικής Παραλαβής	38
6.4.2	Συνέπειες Συνεπαγόμενες από την Οριστική Παραλαβή.....	38
6.5	Διοικητική Παραλαβή για Χρήση	39
6.5.1	Ορισμός.....	39
6.5.2	Διοικητική Διαδικασία.....	39